

Dionima: wape pieke Pi Seliapoe

Deto hala: Pi

¹ Amba: titina: do kenke ya yaapo ai na wepia wina: leeke pita:ta: mo hande Pita: hao hayekeme. Ipikita: Koda: yaapo hao hayekepate Koda: hayeke tupa: kone ipiki make hayekeme. ² Ipikita: mo kini pieke pa:ta: kone Koda: yaapo mandakena: hao hayekeme. ³ Koda:ma: leeke handaata: mo hande Pima:ta: ala:ta: ala:ta: paeyao wepia wina: leekepate aleta: ma:nda:siki kone Koda:ma: ipika: honumake hata: na wepia wina: leekeme. ⁴ Mo hande Pi pa:ta:ta: da:ta:la:eki pitiekeme. Kutupa mo da:ta:la: ekita: kenke wanda:halina: paa peasa:eki pitiekeme. ⁵ Mo hande paa peasa: ekima:ta: mo timba: la:pa pula: pa:ta: paa peasa:pate kone mo hande timba: la:la: ekima:ta: paa pa:la:eki na honiao hala:me.

⁶ Koda:ma: ipika: pi mea epena: tapaeyeke halita: Dioni tapaeyekeme. ⁷ Kutupa Dionima:ta: mo hande paa pa:la: ekita: wanda:hali waluekema: epeekeme. Kutupa wanda:hali paeyaoma: ipikana:ma: mea epeeke pi opua pi mina:yeke handa loluekema: epeekeme. ⁸ Dionima:ta: mo hande paa na peayekepate ipikana:ma:ta: mo hande paa pa:la: ekita: wanda:hali pa:ta: waluekema: epeekeme. ⁹ Mo hande paa pa:la: ekita: ota:eki yaalo hata: kenke paeyao pa:ta: a:paata: wanda:hali paeyaona: paa peao hala:me.

¹⁰ Kutupa mo hande Pita: kenkena: a:pa hayekeme. Koda:ma: leeke handa ala:ta: ala:ta: paeyao ipikana:ma: wepia wina: leekepate kenke wanda:halima:ta: ipiki hone na wimikime.

¹¹ Ipikita: ipika: kenke teke nane epeekepate kone ipika: wanda:halima: ipiki na handa: mimikime.

¹² Kutu pimikipate mandane wanda:halima:ta: ipiki handa: meata: ipiki pa:ta: hone tulao hatiki pimikime. Kutu pimiki handaata: koto wanda:halita: Koda:na: weki wandiki haena: leekeme. ¹³ Koto ekina: Koda:ma: mo wanda:halita: ipika: weki wandiki haena: leekepate kenke halima: mendiaasa: tupa: na mendiaeyekeme. Koda: kone ika: apa: hayekeme.

¹⁴ Mo hande Pita: hali au la a:pa niki ameḷe haya:me. Ipika: paḷ pu hala:eki pa a:ta:ma: homa:la:eki make ota: hau pita:la:eki make tumba pitia:eki nikana:ma: handoma:me. Koto hande paḷ pu hala: ekita: ipikita: Atekena: Eiyeke homeke kone hata: miekeme.

¹⁵ Dionima: Yesu hala:eki niki pa:ta: la kuluekema: wi la alota: Ima: amba: hande lo haowa: ekita: dupae. Ya hoki nane ipilie halita: I na mendiki haena: kone ipiki amba:la hao hayeke ekima: I ankulala:me. Kutupa hande lo haowa: ekita: ameta: do hali pa:ta: loa:me.

¹⁶ Ipika: pa a:ta:ma: homa:la:eki tumba hala:eki mea niki kia:tiki kia:tiki peaata: niki paeyao amba: epeaala:me. ¹⁷ Koda:ma:ta: mo hande Lo Pimanu niki pa:ta: la kina:yeke Mosesi pa:ta: la haleekeme. Kutu piekepate pa a:ta:ma: homa:la:eki make ota: hau pita:la:eki make Yesu Ketisoma: mea a:paeyekeme. ¹⁸ Hali homeke ma:nda:ma:

Koda: ota: na handeekeme. Kutu piekepate Eiyeye homekema: homeke Koda: tupa: hata: Atekena: popeke nane kikina: pila: halima: kone ipikana:ma: niki la ka:la:me.

Bapitaisi peao hayeke hali Dionina: pi
(Ma:tiu 3:1-12, Maka 1:1-18, Luku 3:1-18)

¹⁹ Dionima: koto leeke ekina: mo Diutuseleme nane haemeke Diu haliwekima:ta: yeni peao haemeke haliwekima: make Lipae tapake haliwekima: make Dioni pa:ta: Neketa: epika:ta:pe laa lota: pulu pena: tapaemekeme. ²⁰ Dionima:ta: Ika: pi Ima: na hombo pealueke pi na leke ipikana:ma: ota: ka:la:pa: bao alota: Ita: Ketiso dia:me la leekeme. ²¹ Koto leeke mo haliwekima: ipiki lota: pitolo alota: Kota: neketa: epi ya:ka:ta:pe. Neketa: Elaidiape lemekeme. Dionima: ika: pi hombo peaaso alota: Ita: koto hali dia:me leekeme. Mo haliwekima: paa lota: pitolo alota: Neketa: mo hande Potopede halipe lemekeme. Dionima: ika: pi hombo peaaso alota: Dia:me. Ita: koto hali dia:me leekeme. ²² Mo haliwekima: alota: Neke haleeki niki pa:ta: la kie laata: Nikana:ma: opua niki tapaeme haliweki pa:ta: lolo pomonoyeke neke haleeki kone nakana:ma: eki pi lelipikipe lemekeme. ²³ Dionima: ika: pi hombo peaaso alota: I halo ekita: dupae. Hali homekema: mo hapu hala: alena: hata: wi ala: ekita: dupae. Tekehali epena:yeke pota: tikitikina: pilaapa:peke. Koto leeke pita: mo potopede hali Aisayama: wape pieke pi kone leekeme.

²⁴ Mo lota: pulu pena: tapaemeke haliwekita: mo Pa:tisi haliwekima: tapaemekeme. ²⁵ Mo haliwekima: Dioni lota: pitolo alota: Neketa: Ketiso

make Elaidia make mo hande Potopede hali make na hata: kone ekipeke wanda:hali bapitaisi peao halepe lemekeme. ²⁶ Dionima: ika: pi hombo peaaso alota: Ima:ta: wanda:hali ikalima: bapitaisi peaaso halopate iki tukiki pa:ta: hala: hali ma:nda: ikana:ma: na handelememe. ²⁷ Koto halita: ya hoki nane ipula:pate ipika: anke dake limbity pa:la: pu Ima: ka:la:papeke ana: na pa:la:me leekeme.

²⁸ Koto hau pimiki ekita: mo Bedani da pa:ta: mo Diodani ikali mone tea:na: Dionima: bapitaisi peaeeyeke alena: hata: pimikime.

Koda:na: Sipisipi Ma:na:na: Ikiki

²⁹ Da kelepeeketa: Dionima: ipiki pa:ta: Yesu epeekeeki handolo hata: alota: Koda: ipika: Sipisipi Ma:na:siki koto ipula:ma: handa:pe laa ipikana:ma: kenke wanda:hali paeyaona: hoke hau peleme ekimanu mea pula:me. ³⁰ Hande loa: ale hali ma:nda: yaka hoki nane ipiliepate I na mendiki haena: kone ipikita: amba: hao hayeke ekima: I ankulala:me loa:me laata: ³¹ Hande halita: epipe laa hone na ua:pate Ima: Isulai wanda:hali paeyao pa:ta: waluekema: ikalima: wanda:hali bapitaisi peaalo epoa:me leekeme.

³² Dionima:ta: pi la halolo hata: dupiki pi leekeme. Hande melipuma: handeke ba aiya hola:pa:niaasa: tupa: mo Sipitidita: hepeni nane hao hola:pa:niao a:pa ipiki pa:ta: pitia:eki Ima: handoa:me laa ³³ Koto pita: kone Ima: mo hali epipe hone na ua:pate hande ikalima: wanda:hali bapitaisi peaalo pono I tapaeya: Koda:ma: I pa:ta: alota: Mo hande Holi Sipitidita: hola:pa:niao a:pa hali ma:nda: pa:ta: pila:eki handilipikie laa koto

halima:ta: Holi Sipitidima: wanda:hali bapitaisi
peao hala:me lea:me laa leekeme. ³⁴ Dionima:
alota: Koto ekita: Ima: handoa:me. Koto ekina:
ipikita: Koda:na: Eiyeye hala:eki iki pa:ta: la
kitolome leekeme.

*Amba: titina: Yesuna: hoki nane telimiki hali-
weki*

³⁵ Da kelepeeketa: Dioni make ipika: disaipolo
hali yaapo make koto pa:ta: paa a:pa hata:ta:
³⁶ Yesu yapeekeeki handaata: ipikana:ma: alota:
Dota: Koda: ipika: Sipisipi Ma:na:sikie leekeme.
³⁷ Mo hande disaipolo hali yaapoma: koto leeke
pi opuaata: Yesu ameḷe mandakena: pemekeme.
³⁸ Yesuma: la:ka:la: mina ipiki telia: mea epepe-
keeki handaa ipiliki lota: pitolo alota: Aleke weit-
elepepe leekeme. Ipilikana:ma: ipika: pi hombo
peaaso alota: La:baio. Neketa: hando pa:ta: hao
halepe lepekeme. Do La:bai ala: ekita: Disa la
kone ala:ekie. ³⁹ Yesuma: ipilika: pi hombo peaaso
alota: A:pa handa:pe la leeke handaa ipika: hayeke
alena: handolo puaata: koto pita: ipilikita: ipiki
ameḷe hao haemekeme. Koto hau pimiki hauta:
welealo nane 4 okoloko pimikime.

⁴⁰ Mo hande hali yaapota: Dionima: leeke
pi opua Yesu ameḷe halo pepeke hali yaapo
ma:nda:ta: A:ndutue. Saimono Pida ipika:
hamekee. ⁴¹ Koto kone A:ndutuma: ipika: hameke
Saimono handa: wia ipiki pa:ta: alota: Hande
Mesayata: dikana:ma: handa: ulupa:me leekeme.
Do Mesaya ala: ekita: Ketisoe laa ala:ekie. ⁴² Koto
pi laata: ipikana:ma: Yesu pa:ta: Saimono hatuku
peekeme. Yesuma: Saimono handolo alota:
Neketa: Dionina: eiyeye Saimonoe. Wetepena:ta:

naka: biki Sipasi lelimikie. Koto bikita: Pida kone homeke niki Toopi la kone leekeme.

Yesuma: Pilipi Nada:niele yaapo wi leekeeki

⁴³ Da kelepeeketa: Yesuta: Ka:lili nane polueke hone wiekeme. Ipikana:ma: Pilipi handa: wia ipiki pa:ta: alota: Dika: pana: epoe leekeme.

⁴⁴ Pilipita: Betesaida halie. Hande A:ndutu Pida yaapo haepeke da konee. ⁴⁵ Koto ekina: Pilipima: Nada:niele handa: wia ipiki pa:ta: alota: Hande Mosesima: Lo Pimanu wape pitolo hata: wape pa:la: halita: mo Koda:na: potopede haliwekima: wape pa:la: hali kone handa: uluma:me. Ipikita: Na:sa:tete hali Diosepena: eiyeeke Yesue laa leekeme. ⁴⁶ Na:sa:tete nanema: epekeeki ma:nda: ipula:eki handa:peke ya:la:pe laa lota: pitolo haena:ta: Pilipima: ipiki pa:ta: alota: A:pa handa:taa leekeme.

⁴⁷ Nada:niele Yesu pa:ta: ipulu haena: kone Yesuma: handa Nada:nielena: pita:la: ekita: dupae laa ma:nda: pa:ta: la halolo alota: Do halita: ota: Isulai halie laa ipiki pa:ta: yayapiki hau ma:nda: na ula:me leekeme. ⁴⁸ Nada:nielema: Yesu pa:ta: opolo a:pa lota: pitolo alota: Nakana:ma: Ita: ekipa handa alepe leekeme. Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Pilipima: neke wi ai na leeke dina: kone neketa: mo hande nose ti teke pa:ta: pitieki Ima: amba: handoa:me leekeme. ⁴⁹ Nada:nielema: ipika: pi hombo peaaso alota: Disao. Neketa: Koda:na: Eiyeeke. Neketa: Isulai wanda:halina: Kini halie leekeme. ⁵⁰ Yesuma: alota: Ima: neketa: nose ti teke pa:ta: pitieki handoa:me loa: ekina:

hone tulaaso alepe laa kutupiki hausunu anku-
lalo peleme hau tieke tiekemanu pulu pa:la:eki
handilipikie leekeme. ⁵¹ Yesuma: iki pa:ta: alota:
Ima: iki pa:ta: ota: pi alome. Ikita: hepeni nane
lomba:pa ula: alena: Koda: ipika: enisolo hali-
weki mo Wanda:halina: Eiyeye pa:ta: a:pa hata:
hola:pa:niatiki a:meiyatiki pilimieki handilimikie
leekeme.

2

Keina da pa:ta: wanda: miekeeki

¹ Nate yaapo paeyeketa: mo Ka:lili nane hayeke
da Keina da pa:ta:ta: hali homekema: wanda:
miekeme. Kutupa Yesuna: inkiki make koto pa:ta:
hayekeme. ² Yesu ipika: disaipolo haliweki ame~~le~~
tonka:na: mo wanda: hapieke alena: ipupe laa
wi leekeme. ³ Mo hande waini ikali no paeyao
ma:nda: na pitieketa: Yesuna: inkikima: ipika: weki
Yesu pa:ta: alota: Hande waini ikali no paeyao
ma:nda: na pila:me leekeme. ⁴ Kutupa Yesuma:
ipika: ama: pa:ta: alota: Wanda:o. Ya pulu poloeki
nakana:ma: dupi dupi laa I pa:ta: na lelipikie laata:
Ya nateta: ai na ipula:me leekeme. ⁵ Pate ipika:
ama:ma:ta: mo e pokaemeke haliweki pa:ta: alota:
Ipikana:ma: la:lie pi opua pea:pa:peke leekeme.

⁶ Mo Diu wanda:halima: ika: hande ikalima:
tandepa:la: hau pu haemeke ekina: toopima:
wepia ikali kanake yunki mindiki hata: mo pa:ta:
wiekeme. Kanake homeke pa:ta: ikalita: 80 lida
o 90 lida tupa: pitaapeke yeekeme. ⁷ Yesuma:
mo e pokaemeke haliweki pa:ta: alota: Mo toopi
ikaliki kanake manuna: ikalima: tumba tumba
pipe leekeme. Koto leeke mo haliwekima: mo ipi

kanakemanu tumba tumba pimikime. ⁸ Kutu pu paeyeke Yesuma: alota: Mandane ekita: kanake mandane ekina: yupu tia mo ne handeteke hala: hali pa:ta: mea pua hala:pe leekeme. Koto leeke mo ikali mandaneeki yupa mea pua halemekeme.

⁹ Kutupa mo halima: mea naa handeekepate ota: waini ikalima: kone handeekeme. Mo halima:ta: koto waini ikali yupimikieki pa:ta: hone na wiekepate hande ikali yupimiki e pokaemeke haliwekima: hone wimikime. Koto ekina: ipikana:ma: mo wanda: tekehali wi la: mea ¹⁰ ipiki pa:ta: alota: Haliweki paeyaoma: waini ikali ota: epekeeki amba:la hale hale pea kutupa mo ne nolo epo laa epemeke wanda:halima: waini ikali wopu nemeke hoki naneta: mo hosiki metoko piki waini ikali hale hale pilieke. Pate nakana:ma: mo ota: epeke waini ikalita: hosiki sa:sa: pea wia hao ame kone hale hale pina: aleme leekeme.

¹¹ Yesuma:ta: mo Ka:lili nane hayeke da Keina da pa:ta: hata: ipika: wele piekeeki koto pa:ta: amba:la piekeme. Koto pa:ta: hata: ipikana:ma: ipika: kapu tieke hala:eki peneme yao waleeke handaa ipika: disaipolo haliwekima: ipiki pa:ta: hone tulaemekeme.

¹² Kutu pieke hoki naneta: Yesu make ipika: inkiki make ipika: hameketiti make ipika: disaipolo haliweki tonka:na: paeyao Kapeneami da pa:ta: pua hoto mandane ekimanu koto pa:ta: haemekeme.

Yesu mo tembolo da nane peekeeki

(Ma:tiu 21:12-13, Maka 11:15-17, Luku 19:45-46)

¹³ Mo Diu wanda:halima: ika: Lombei Pupa Yapeeke natena: ne pambuluekema: haemeke

handaata: Yesuta: mo Diutuseleme da nane peekeme. ¹⁴ Yesuma: mo tembolo da tukiki pa:ta: pua handeekepate mandane haliwekima: kao make sipisipi ma:na:manu make melipuma: handeke bamanu make mandane haliwekima: hambena:yeke wia pitimikieki make mandane haliwekima: ika: teipolo pa:ta: pita: mani topo pimikieki make handeekeme. ¹⁵ Ipikana:ma: pu tunkulikimanu meaata: ponka: pilimepi pea depita wepiaata: paeyao hama pena: mo kao sipisipi ma:na:manu tonka:na: tolu liekeme. Mo mani topo pu pitimiki haliwekina: teipolomanu londolo ba ba pea ika: manimanu tonka:na: hoelo ba ba piekeme. ¹⁶ Kutupa mo melipuma: handeke bamanu wia pitimiki haliweki pa:ta: alota: Do alemanu mu tia hama pupe. Yaka Apa:na: data: makedi da au na lapa:peke leekeme. ¹⁷ Ipika: disaipolo haliwekima: mo Baibolo bukana: wape pa:la:eki hone wimikime dupae. Koda:o. Naka: da epeaalo polo hone witolo ekita: Ita: titipu wopu polome wape pa:la:me.

¹⁸ Mo Diu haliwekima: ipika: pi hombo peaaluekema: lota: pitolo alota: Do pitele hauta: naka: biki ula:eki niki pa:ta:ta: waluekema: eki wele piteleeki pilipiki lemekeme. ¹⁹ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Do hande Koda:na: da leisimika:na:ta: Ima: hoto tepona: pa mea a:meiyao haena: lolueke leekeme. ²⁰ Mo haliwekima: alota: Do hande tembolo da a:etolo haena: 46 bapimanu amba: paeya:pate nakana:ma:ta: hoto tepona: kone paa mea a:meiyao haena: loluekema: alepe lemekeme. ²¹ Koto lemekepate Yesuma: mo hande tembolo da leeke ekita: ipika: loke

pa:ta: kone leekeme. ²² Koto ekina: Yesu homeeke Koda:ma: pa mea tiaeyeke natena: ipika: disaipolo haliwekima: do leeke pi hone wimikime. Kutupa mo Baibolo bukana: wape pa:la:eki make Yesuma: leeke pimanu make hone tulaemekeme.

Yesuma: haliweki paeyaona: honeta: handee-keeki

²³ Mo hande Lombei Pupa Yapeeke ne pambemeke dina:ta: Yesuma: mo Diutuseleme da pa:ta: hata: ipikana:ma: wele wotu pieke ekimanu wanda:hali wopuma: handaata: ipiki pa:ta: hone tulaemekepate ²⁴ Yesuma:ta: wanda:hali paeyao ika: piteleme ekimanu wotu handa: wiaata: mo wanda:hali pa:ta: hone na tulaaso hata: na taleekeme. ²⁵ Wanda:halina: puki pa:ta: ula: ekimanu Yesuma: wotu handeeke ekina: hali ma:nda:ma: ipiki pa:ta: la hala:peke na yeekeme.

3

Yesu Nikodimasi yaapo

¹ Handa Pa:tisi tapake hali homeke Nikodimasita: ipikita: mo Diu wanda:halina: Kaḷeṣete hali hata:ta: ² nate ma:nda:na: timba Yesu pa:ta: pua alota: Disao. Neketa: Koda:ma: tapaaleke walele hali hale ekita: handoloma:me. Kutupa nakana:ma: wele pitele tupa: Koda: yaapo na hake halima: wele pea:peke na ya:la:me la leekeme. ³ Koto pi leeke handa Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Ima: neke pa:ta: ota: pi alome. Hali epima: pa panake weki leke na mendia:ka:na:ta:

kota: Koda: ipika: Kilu Tombua Hala:eki na hand-
 ilieke leekeme. ⁴ Nikodimasima: alota: Keileke hal-
 ima:ta: ekipa panake weki leke paa mendiliepepe
 laa Ipika: inkikima: hoto yaapo peao paa mend-
 ina: alepe leekeme. ⁵ Yesuma: ipika: pi hombo
 peaaso alota: Ima: neke pa:ta: ota: pi alome. Hali
 homeke a:nda: ikalima: make Sipitidima: make
 ipikita: panake weki leke paa na mendia:ka:na:ta:
 Koda: ipika: Kilu Tombua Hala:eki pa:ta: na
 honda: pamba pelieke laa ⁶ weki mondu hala:
 ale manuma:ta: ipika: loke hala:eki kone mondu
 hala:pate mo Sipitidima:ta: ipikima: handekeeki
 kone pitaalieke laa leekeme. ⁷ Ima: iki paeyao
 pa panake weki wandiki leke mendia hamina:
 alo ekina:ta: hone ta:ta: na wia:peke. ⁸ Po ip-
 ula: ekita: ipika: honema: kone ipula:me. Ipika:
 u la ipula: ekita: nakana:ma: opitelepate hao ip-
 ula:eki make mandane pula:eki make nakana:ma:
 na handilipikie. Kutupa mo poma: pita:la: tupa:
 mo Sipitidima: wanda:hali make panake weki leke
 mendilieke leekeme.

⁹ Kotoeki opua Nikodimasima: lota: pitolo
 alota: Nakana:ma: koto ale ekita: ekipa pealiepe
 leekeme. ¹⁰ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso
 alota: Neketa: do Isulai wanda:halina: wala:la:
 hali tieke ma:nda: halepate do aloeki manuta:
 hone na wiaalepe. ¹¹ Ima: neke pa:ta: ota: pi
 alome laa Nikana:ma: honema: handoloma:
 ekimanu make lekema: handoloma: ekimanu
 make la kitoloma:pate iki pa:ta: hala: hali homeke
 a:nda:ma: make do pi opuluekema: hone na
 wita:la:me. ¹² Do kenkena:eki Ima: walolo
 ekimanu na opimika:na:ta: kota: oli hepeni

nane pita:la: ekimanu waloa:ka:na: make ekipa opilimikipe. ¹³ Kutupa hali homeke a:nda: oli hepeni nane na pa:la:pate hande Wanda:halina: Eiyeeke hepeni nane hao a:pa:la: hali homekee laa leekeme.

¹⁴ Hande Mosesima: mo hapu hayeke alena: hata: mo keto mea a:meiyaeyeke tupa:ta: kota: koto tupa: kone hande Wanda:halina: Eiyeketa: ¹⁵ ipiki pa:ta: hone tulao haleme wanda:halima: deto hala:eki mina:yeke haliwekima: ipiki mea a:meiyalieke. ¹⁶ Do ekina:yeke loa:me. Koda:ma: kenke wanda:hali pa:ta: pukima: wotu homolo hata: ipika: Weki homeke kone kiekeme. Kutupa hali epima: ipika: Weki pa:ta: hone tulao haya:ka:na:ta: kota: koto hali na homeke deto hala:eki mina:yeke kiekeme. ¹⁷ Koda:ma:ta: ipika: Weki kenke wanda:halina: pi yokaalu peaalo pa:la: hali haena:yeke na tapake ika: mea da:taalo pa:la: hali haena:yeke tapaeyekeme.

¹⁸ Kutupa hali epima: mo hande Weki pa:ta: hone tulao haya:ka:na:ta: pi yokaalu pilieeki pa:ta: na pelieke. Pate hali epima: hone na tulao haya:ka:na:ta: hande pi yokaalu pilie natena: Koda:na: Weki homeke pa:ta: hone na tulao hayeke ekina: ipikana:ma: wini pea:peke na ya:la:me. ¹⁹ Mo pi yokaalu pulu pa:la: ekita: dupae. Do kenkena: paa pa:la:eki amba: epa:la:pate haliwekima:ta: ika: hoke haumanu pu haleme ekina: hande paa pa:la: ekita: kiao mo timba:la: pamba:la:eki pa:ta: haluekema: hone witelememe. ²⁰ Hoke hau pu haleme haliwekima:ta: mo paa pa:la: ekina: ika: hoke haumanu peneme yao walaapa:na: ota: kiaaso hata: mo paa pa:la:eki

pa:ta: na ipilimikie. ²¹ Kutu pa:la:pate hali epima: ota: hau pu hala: halima: mo pāa pa:la:eki pa:ta: ipillieke. Kutupa mo pāa pa:la: ekima: ipika: piekeeki manuta: Koda: yaapo hata: pieke ekimanu peneme yao walena:yeke ipillieke.

Yesu Dioni yaapo

²² Koto hoki naneta: Yesu ipika: disaipolo haliweki ameḷe mo Diudia nane pua koto pa:ta: hata: wanda:hali bapitaisi peatiki pimikime.

²³ Dionima: make mo Seilimi da teke pa:ta: Inoni da hata:ta: ikali wotu pitieke handaa ipiki pa:ta: a:pa:tiki pimiki wanda:halita: ipikana:ma: bapitaisi peatiki piekeme. ²⁴ Koto pita:ta: Hetodima: Dioni dipula ai na pitaake haena: piekeme.

²⁵ Kutupa Dionina: disaipolo mandane haliwekima: mo Diu hali homeke ameḷe mo pi ula: ekina: ikalima: peiya:tiki pia:peke ekina: pi yokaalu pimikime. ²⁶ Koto ekina: Dioni pa:ta: pua alota: Disao. Mo Diodani ikali mone tena: neke yaapo mandakena: haya: halita: hande nakana:ma: niki pa:ta: walea: halima:ta: kota: ameta: ipikana:ma: bapitaisi peaaseke handaa wanda:hali wopu ipiki pa:ta: pua:tiki pitelememe lemekeme.

²⁷ Koto ekina: Dionima: ika: pi hombo peaaso alota: Koda:ma: niki pa:ta: aleta: ma:nda: na kia:ka:na:ta: kota: mea:peke na ya:la:me laa

²⁸ Ita: Ketiso dia:me. Koda:ma: titina: I amba:la tapaala:me laa iki pa:ta: la kua: ekita: amba: opimime leekeme. Hande wanda: mina:la: ekita: mo wanda:ta: halikina:eki halieke laa ²⁹ mo wanda: teke halina: hameketa: mandakena: hata:

kone wanda: teke halima: lelie pi opitolo hata:ta: ta:na:ma: homilieke. Koto ekina: yaka ta:na:ma: homa:la: ekita: tumba ula:me laa ³⁰ Ipikita: tieke daeyatiki pitolo haena:ta: Ita: hosiki uniatiki pea:peke ya:la:me.

Oli manda hao a:pa:la: hali

³¹ Oli manda hao a:pa:la: halita: paeyao pa:ta: manda halieke. Kenkena: hao a:pa:la: halima:ta: kenkena: hali hata: kenke pimanu lelieke. Oli manda hepeni nane hao a:pa:la: halima:ta: paeyao manda hata:ta: ³² ipikana:ma: handa:la:eki make opita:la:eki make la kita:la:pate wanda:halima: ipika: pi opua na miniki halememe. ³³ Hali epima: ipika: pi opua miniki haya:ka:na:ta: Koda:ma: ota:eki ala:me laa lelieke. ³⁴ Koda:ma: tapaala: halima:ta: Koda:na: pimanu lalieke. Koda:ma: ipiki pa:ta: Holi Sipitidi hala:la: ekita: tombo wia na hala:la: ekina: loa:me. ³⁵ Atekema: ipika: Eiyeye pa:ta: pukima: homolo hata: ala:ta: ala:ta: paeyao Eiyekena: kiki pa:ta: wina: la:la:me. ³⁶ Hali epima: hande Eiyeye pa:ta: hone tulao haya:ka:na:ta: kota: koto halima: da:ta: hao halo pa:la:pate hali epima: hande Eiyekena: kakena: na homea:ka:na:ta: deto hala:eki na miki haena: Koda: ipika: mineke pankala:eki koto hali pa:ta: ula:me.

4

Yesu mo hande Sametia wanda: yaapo

¹ Koto natena:ta: mo hande Pa:tisi haliweki pa:ta: pi dupa la:niaeyekeme. Yesuma: disaipolo wanda:hali wopu meaata: bapitaisi peao pita:la: ekima: Dionima: pita:la: ekita: wetepe yaasa:me

laa la:niaeyekeme. ² Koto la:niaeyekepate Yesu ipikana:ma: bapitaisi na peaaake ipika: disaipolo haliwekima: homeke bapitaisi peatiki pimikime. ³ Koto la:niaeyeke pita: Yesuma: make opuaata: mo hande Diudia nane mina:pa:lao mo Ka:lili nane peekeme.

⁴ Koto nane pulu hata: Sametia nanema: lopa:la: peekeme. ⁵ Kutupa Sametia lopa:la: puaata: daoni homeke pa:ta: opolo peekeme. Koto daoni bikita: Saika lemekeme. Mo da teketa: hande Dieikopema: ipika: eiyeke Diosepe pa:ta: haleeke kenke teke pa:ta: hayeke dae. ⁶ Koto kenke pa:ta: Dieikopema: aweeke naku pa:ta: ikali pitiekeme. Kutupa Yesuta: pota:na: ipu hao anke litu pieke mo naku ikali teke pa:ta: pitiekeme. Nate you tikekena: haena: pitiekeme.

⁷ Kutupa pitina: Sametia wanda: homekema: ikali nolo epeekeme. Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Ikali ma:nda: nono kie leekeme. ⁸ Ipika: disaipolo haliwekima: mo daoni pa:ta: ne hambolo pena: pita: leekeme. ⁹ Mo Sametia wanda:ma: Yesuna: pi hombo peaaso alota: Ita: Sametia wanda: halopate neketa: Diu hali hata: kone ekipeke I pa:ta: Ikali ma:nda: nono kie laa honke alepe leekeme. Koto Sametia wanda:halima: ika: ne ikali no haemeke kawaso manuta: mo Diu wanda:halima: yola: alu pea napeke na yeeke handa loa:me. ¹⁰ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Nakana:ma:ta: Koda:ma: kita:la: ale make neke pa:ta: Ikali ma:nda: nono kie laa honke ala: halina: biki make hone wika:na: yoluta: kota: naka: honke aleeki ipikana:ma: opua da:ta:la: ikali kulu pia:me leekeme.

¹¹ Mo wanda:ma: ipiki pa:ta: alota: Aneke halio. Do nakuta: ota: oni pa:ta: leke awa:niaala:me. Koto pa:la: ekina: neketa: ipi kanake na wia halepate da:ta:la: ikali ekipa naa kuluekema: alepe laata: ¹² Nika: apa:mei Dieikopema:ta: do naku ikali niki pa:ta: ka:la:me. Do ikalita: ipikana:ma: make ipika: eiyeke titima: make ipika: ma:na: manuma: make na:tiki pu haemekeme. Neketa: Dieikope ankulaluekema: alepe leekeme. ¹³ Yesuma: mo wanda: pa:ta: alota: Hali epima: do naku ikali naa haota: wetepena: make ikali nena: pa pea:tiki pilieke. ¹⁴ Kutu piliepate hali epima: Ima: halolo ikali naa haya:ka:na:ta: koto halita: ikali nena: paa na pilieke. Ima: do alo ekita: do ekina: yeke loa:me. Ima: halolo ikalita: mo hali tukiki pa:ta: pita: opa:la: ikali kone pitilieke. Kutupa hande ikalima:ta: opolo hata: mo halita: da:tao haena: lelieke leekeme.

¹⁵ Mo wanda:ma: ipiki pa:ta: alota: Aneke halio. Nakana:ma: koto ale ikalita: I ma:nda: kie leekeme. Kutupa wetepena: ikali nena: paa na pitolo hata: do naku ikali nolo paa na ipulueke leekeme. ¹⁶ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Naka: haliki amba:la wi lolo puaata: do pa:ta: paa a:pa:peke leekeme. ¹⁷ Mo wanda:ma: alota: Ita: hali dia:me leekeme.

Koto leeke handaa Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Nakana:ma: Ita: hali dia:me ale ekita: ota: pi aleme. ¹⁸ Neketa: yunki hata: haliwekina: da amba: pekepate ame do halepe hali make ota: naka: haliki dia:me laata: Nakana:ma: ale ekita: ota:ekie leekeme. ¹⁹ Mo wanda:ma: ipiki pa:ta: alota: Aneke halio. Ameta: neke handolome laa Koda:na: pi la: mea halo hale hali ya:ka:ta:me

leekeme. ²⁰ Nika: apa:mei amedama: niki Same-tia wanda:hali pa:ta: Do pote pa:ta: pua mombela Koda: pa:ta: yeni pea:pa:peke laa lemekepate Diu haliweki ikana:ma: alota: Diutuseleme da pa:ta: pua mombela Koda: pa:ta: yeni pea:pa:peke ale-meme leekeme.

²¹ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Wanda:o. Ima: do aloeki opua:peke. Nate ma:nda: ipilieke laa koto nate epea:ka:na:ta: kota: do pote pa:ta: hata: make oli Diutuseleme da pa:ta: hata: make wanda:halima:ta: hande Apa: pa:ta: yeni na pilimikie laata: ²² Iki Sametia wanda:hali ikana:ma: yeni piteleme ekita: epi pa:ta: pitelemepe. Ikana:ma: wopu na handelememe. Kutu pitelemepate niki Diu wanda:hali nikana:ma: yeni pitoloma: ekita: epi pa:ta: pitoloma:pe kota: ota: handoloma:me. Pa ekipeke mo wanda:hali da:taasa: ekita: Diu wanda:hali pa:ta: kini pea ipula:eke handa loa:me leekeme.

²³ Koto pa:la:pate wetepe hande epolo pa:la: nateta: ame amba: a:pa:la:me. Kutu pa:la: ekina: ota: yeni piteleme wanda:halima:ta: Apa: pa:ta: yeni pimika:na:ta: ika: temokoma: make ota: hau pitolo hata: make yeni pilimikie leekeme. Koto tupa: ipiki pa:ta: yeni piteleme wanda:halita: Apa:ma: hone pa:la:me. ²⁴ Koda:ta: temoko tekee. Koto pa:la: ekina: ipiki pa:ta: yeni piteleme wanda:halima:ta: ika: temokoma: make ota: hau pitolo hata: make ipiki pa:ta: yeni pea:peke ya:la:me leekeme.

²⁵ Mo wanda:ma: ipiki pa:ta: alota: Mo hande Mesaya ipika: biki ma:nda:ta: Ketiso epolo pa:la:eki

hone witolome. Ipiki a:paata: hau paeyao pita:la:eki la kilieke leekeme. ²⁶ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Nakana:ma: koto ale halita: I konee laata: Neke yaapo do pi alopa: halie leekeme.

²⁷ Koto pi alo haena:ta: ipika: disaipolo haliweki paa opolo epemekepate Yesu mo wanda: yaapo pi alo haepekeeki handaata: hone ta:ta: ta:ta: wimikipate hali homeke ma:nda:ma: Aleke muluekema: alepe o Ipiki yaapo ekipeke pi alepe laa pa na lota: piekeme.

²⁸ Kutupa mo wanda:ma: ipi kanake mina:pa:lao mo daoni nane puaata: koto pa:ta: haemeke wanda:hali pa:ta: alota: ²⁹ Hali ma:nda: handoemena: ipupe laata: Ima: amba: pua: ekimanu paeyaota: ipikana:ma: la kia:me laata: Ipikita: hande Ketisope leekeme. ³⁰ Koto leeke ekina: mo wanda:halita: daoni mina:pa:lao Yesu handolo pemekeme.

³¹ Koto hau pitolo haena:ta: hande disaipolo haliwekima: Yesu honke alo alota: Disao. Ne ma:nda: nae lemekepate ³² Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Ya neta: ma:nda: ula:pate ikana:ma: na handeleme leekeme. ³³ Koto leekeeki opuaata: mo disaipolo haliwekima: ika: kone ane la: mone la: pitolo alota: Ma:nda:ma: ipika: ne mea a:pao halea:pe lemekeme. ³⁴ Yesuma: iki pa:ta: alota: Yaka neta: dupae. I tapaala: halina: hone pa:la:eki puluekema: make ipikana:ma: I pa:ta: walea: e make pokao paeyawaaluekema: loa:me leekeme. ³⁵ Kota: ika: aleme pita: dupae. Sumba: tonkopu yapea:ka:na:ta: ne napeke naa pilie natena: poka: mepi pilimikie lo halemepate Ima: iki pa:ta: alota: Emanu lekema: lekema:

pea:pa:peke. Ame kone ne napeketa: naa pa:leke handaa poka: mepi pia:pa:peke ya:la:me leekeme.

³⁶ Ne napeke poka: mepi pita:la: halima:ta: ipika: yenki minolo hata: mo hande ne napekemanu mea pua momba:la wia:ka:na:ta: da:ta hao hala:eki kone yelieke. Kutu pia:ka:na:ta: ne wae noka:pa:la: hali make napeke poka: mepi pita:la: hali make ipiliki telipina:ma: ta:na:ma: homilipipikie leekeme.

³⁷ Kutu pita:la: ekima: mo hande lo haloma: pi ma:nda: dupa yaasa:me. Hali ma:nda:ma:ta: ne wae noka:pa:la:pate pa hali ma:nda:ma:ta: mo ne napeke poka: mepi pita:la:me aloma:me laata:

³⁸ Ikana:ma: na pokeme e pa:ta: kone ne napekemanu poka: mepi puemena:yeke iki tapaalome. Kutupa mandane haliwekima: pokeme e pa:ta: kone ikana:ma: ne napeke poka: mepi pulu pelemepateta: mo amba: haliwekima: honkopu hao pu wilimi hauna: pitelememe leekeme.

³⁹ Mo hande wanda:ma: Ima: pua: ekimanu paeyao ipikana:ma: la kia:me leeke ekina: mo daoni pa:ta: haemeke Sametia wanda:hali wopuma: Yesu pa:ta: hone tulaemekeme. ⁴⁰ Koto ekina: mo hande Sametia wanda:halima:ta: Yesu pa:ta: puaata: Niki amele hosiki hao polena:e laa honke lemekeme. Koto lemeke handa hoto yaapo Yesu koto pa:ta: haemekeme.

⁴¹ Kutupa mandane wanda:hali wopuma: ipikana:ma: waleeke pi opitolo hata: ipiki pa:ta: hone tulaaso hata: mo wanda: pa:ta: alota: ⁴² Ameta: ipiki pa:ta: hone tulaasoma: ekita: nakana:ma: lele ekina: hone na tulaake nikana:ma: kone ipika: pi opuaata: ipikita: kenke wanda:hali hande mea Da:taasa: Hali ota: hala:me

hone witoloma:me lemekeme.

Yesuma: mo kapomani halina: eiyeke mea tiaeyekeeki

⁴³ Yesuta: hoto yaapo koto pa:ta: hao pa Ka:lili nane peekeme. ⁴⁴ Yesuma: ipika: kone leekeme dupae. Potopede halita: ipika: ota: da teke pa:ta: haya:ka:na:ta: ipika: biki na wilieke leekeme. ⁴⁵ Ipikana:ma: mo Ka:lili nane opolo peeke dina:ta: wanda:hali paeyaoma: ipiki handa: mimikime. Do ekina: yeke loa:me. Mo wanda:hali ika: kone Diutuseleme nane puaata: hande Lombei Pupa Yapeeke pita:ta: ne nalo hata: Yesuma: pieke hau-manu paeyao amba: handemekeme.

⁴⁶ Kutupa Yesuta: mo Ka:lili nane hayeke da Keina pa:ta: opolo peekeme. Amba:ta: koto da pa:ta: hata: Yesuma: ota: ikali kone waini ikali pitina: leekeme. Koto da pa:ta:ta: kapomani hali homeke hayekepate ipika: wekita: Kapeneami da pa:ta: yeni hayekeme. ⁴⁷ Koto halima:ta: Yesuta: Diudia nane mina:pa:lao Ka:lili nane a:pa hala:me leekeeki opuaata: Yesu pa:ta: peekeme. Yesuma: mo Kapeneami nane pua ipika: homoluekema: taapo pitieke weki mea tiaena:yeke honke leekeme. ⁴⁸ Yesuma: mo hali pa:ta: alota: Ikana:ma: hau tieke ipula:eki handolo homeke pa hone tulaasememe leekeme.

⁴⁹ Mo hande kapomani halima: alota: Aneke halio. Yaka weki homaapa:na: dika: mandakena: pana:e laa leekeme. ⁵⁰ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Naka: weki tiaaliekema: pue leekeme. Hande halima: Yesuma: leeke pi opua hone tulao hao peekeme. ⁵¹ Mo ipika: da nane paa poluekema:

pulu haena: ipika: e pokaemeke haliwekima:
pota:na: manda:hande pea alota: Naka: weki tiao
pila:me lemekeme.

⁵² Ipikana:ma: mo haliweki pa:ta: lota: pitolo
alota: Ya weki hosiki tiaeyeke hauta: nate
hando pa:ta: haena: piekepe laa lota: pieke
handaa mo haliwekima: ipika: pi hombo peaaso
alota: Ambaneke nate lekelo yopulu haena:ta:
ipika: hoputiti yenita: tandelea:me lemekeme.

⁵³ Atekema: hone witolota: Ambaneke koto
natena: kone Yesuma: I pa:ta: alota: Naka: weki
tiaalieke laa lea:me hone wiekeme. Koto ekina:
mo halima: make ipika: weki wanda:ma: make
hone tulaemekeme.

⁵⁴ Yesuta: Diudia nane mina:pa:lao Kalili nane
pua hayeke pita:ta: do wele wopu pieke ekita: hoto
yaapo peaoeki piekeme.

5

*Yesuma: Bedeseda ikali pa:ta: hali mea tiaeye-
keeki*

¹ Koto hau piekeeki hoki naneta: mo Diu
wanda:halima: yeni puluekema: ne mieke nate
ma:nda: epeeke dina:ta: Yesu make Diutuseleme
nane peekeme. ² Mo Diutuseleme da pa:ta:ta:
hande Sipisipi Pota: Kake nepoko pa:ta: tunkula:pa
pila: ikali kendo ula:me. Hibulu pi laa mo
ikali bikita: Bedeseda lo halememe. Koto ikali
nepoko pa:ta:ta: tu peaasa: da yunki hata: hala:me.
³ Koto dasunu pa:ta:ta: yeni haemeke wanda:hali
wopu haemekeme. Leke holupiki wanda:hali
make anke hoke wanda:hali make kiki anke
tindipa tindipa pea:peke na yeke wanda:hali

make koto pa:ta: haemekeme. Koto wanda:hali paeyaoma:ta: mo hande ikalita: la:ma: la:ma: pina:yeke handeteke hatiki pimikime. ⁴ Do ekina:yeke pimikime. Hoto ma:nda:ta: Tekehalina: enisolo halima: hola:pa:niao a:pa mo hande ikali tapa:tiaeyekeme. Koto hoki naneta: mo ikali pa:ta: titina: amba:la honda: pambilia: halina: yenita: tandelelieke. ⁵ Koto pa:ta: hayeke hali ma:nda:ta: ipika: yeni hayeke bapita: 38 bapimanu amba: yapeekeme. ⁶ Yesuma: koto pa:ta: mo hali pelia hake wiekeeki handaata: ipika: yeni hapa wina: bapi wopu yapeekeeki make hone wiekeme. Koto ekina: ipikana:ma: mo hali pa:ta: alota: Naka: honema:ta: naka: yeni tandelena: hone witelepe leekeme.

⁷ Mo yeni hapa wieke halima: Yesuna: pi hombo peaaso alota: Aneke halio. Mo ikali tapa:tiatia pita:la: natena: I mea miniliao ikali pa:ta: hatuku pua:peke hali dia:me. Koto ekina: ya kone pu pitua:ka:na:ta: ma:nda:ma: I wetepeao yapilieke leekeme.

⁸ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Tiao naka: yapa:ta: mea mina anke lopao pue leekeme. ⁹ Kota: koto kone mo hande halita: epeke loke haota: ipika: yapa:ta: mea mina anke lopao peekeme.

Koto hau pieke ekita: Hoto Pila: Natena: pieke handaa ¹⁰ mo Diu haliwekima: koto yeni tandelaeyeke hali pa:ta: alota: Do Hoto Pila: Natena: naka: yapa:ta: mea mina puli ekita: pi ula:eki yambololo piteleme lemekeme. ¹¹ Kota: mo halima: ika: pi hombo peaaso alota: Ya yeni tandelaeya: halima: I pa:ta: alota: Naka: yapa:ta: mea mina anke lopao pua:peke lea:me leekeme.

¹² Mo haliwekima: ipiki pa:ta: lota: pitolo alota: Neke pa:ta: naka: yapa:ta: mea mina pua:peke lea: halita: epipe lemekepate ¹³ mo yeni tandelaeyeke halima: make Yesu na handeekeme. Pa ekipeke wanda:hali wopu koto pa:ta: mombele-meke handa Yesu amba: peekeme.

¹⁴ Wetepena: mo tembolo da tukiki pa:ta: Yesuma: hande hali handa: wia alota: Handa:e. Ame neketa: epeke loke haleme. Hoke hau paa na pea:peke. Neke pa:ta: ka:nda:ma: homa:la: hau tieke a:paama:na: loa:me leekeme. ¹⁵ Koto leekeeki opua hande hali mina:pa:lao pua mo Diu haliweki pa:ta: alota: Ya yeni tandelaeya: halita: Yesue leekeme. ¹⁶ Kota: Yesuma: Hoto Pila: Natena: mo halina: yeni tandelaeyeke ekina: mo Diu haliwekima: Yesu tanda haluekema: kini pu mimikime. ¹⁷ Koto ekina: Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Yaka Apa:ma: hoto paeyao e poko hala:me. Kutupu hala: ekina: Ima: make e pokolome leekeme. ¹⁸ Koto leekeeki opuaata: mo Diu haliwekima: Yesu luekema: mineke pankemekeeki daeyaemekeme. Do ekina:yeke pimikime. Yesuma: hande Hoto Pila: Natena: pi ula:eki yamba:laata: ipikana:ma: Koda:ta: ota: ipika: Apa: hala:me leeke ekima: make Koda: ana:na: kone halome laa leekeme.

Koda:na: Eiyekena: biki ula:eki

¹⁹ Koto ekina: Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Iki pa:ta: ota: pi alome. Hande Eiyekema: ipika: kone hone wia hau ma:nda: pea:peke na ya:la:me. Ipika: Apa:ma: pita:la:eki handa: pu hala:me. Hande Apa:ma: pu hala:eki kone hande Eiyekema: make pu hala:me. ²⁰ Hande

Apa:ma: ipika: Eiyeye pa:ta: pukima: homolo hata:
 ipikana:ma: pu hala: ekimanu paeyao hande
 Eiyeye pa:ta: walo hala:me. Iki penkilipa:tia
 pomuemena:yeke ipikana:ma: wetepena:ta: ota:
 hau tiekemanu dupikieki wetepeao ipikana:ma:
 Eiyeye pa:ta: walieke. ²¹ Hande Apa:ma:
 homemeke wanda:hali mea da:taasa: tupa: koto
 tupa: kone hande Eiyekema: ipika: hone wia
 wanda:hali mea da:taasa:me. ²² Kutupa make
 Apa:ma: ma:nda: pa:ta: pi yokaalu na piki ipika:
 Eiyekema: homeke pi yokaalu peaena: la:la:me.
²³ Koto ekina:yeke wanda:hali paeyaoma: Apa:na:
 pi laaseme tupa: Eiyekena: pi make koto tupa:
 kone laena:yeke la:la:me. Hali epima: Eiyekena:
 pi na laeya:ka:na:ta: kota: ipiki tapaala: Apa:na: pi
 kone na laasa:me leekeme.

²⁴ Iki pa:ta: ota: pi alome. Hali epima: Ima: alo
 pimanu opuaata: I tapaala: hali pa:ta: make hone
 tulaeya:ka:na:ta: kota: koto halita: deto hala:eki
 miniki hala:me. Kutu pita:la: halita: homa:la:eki
 mina:pa:lao da:ta:la:eki amba: miniki hala:eki
 yolo hata: pi yokaalu pulu pa:la: pa:ta: na pelieke.

²⁵ Iki pa:ta: ota: pi alome. Amba: homemeke
 wanda:halima:ta: Koda: ipika: Eiyekena: pi
 hoḷa:make mia:peke ya:la: nate epolo pa:la:pate
 amba: a:pa hala:me. Kutupa ipika: pi hoḷa:make
 opiteleme wanda:halita: da:tilimikie. ²⁶ Hande
 Apa:ma: ipiki kone da:ta:la: teke hali hala: tupa:
 ipika: Eiyeye make ipiki kone da:ta:la: teke hali
 haena: la:la:me. ²⁷ Kutupa ipikita: Wanda:halina:
 Eiyeye haleke handaata: Eiyekema: pi yokaalu
 peaalo pa:la: hali ipika: Atekema: haena: la:la:me.

²⁸ Do ekina:ta: ikana:ma: hone eleke eleke

na wia:pa:peke. Amba: homa lapa: peleme wanda:hali paeyaoma:ta: ipika: pi holā:make opulu peleme nate epolo pa:la: ekina: loa:me. ²⁹ Kutupa mo wanda:halima: opuaata: ika: lapa: mina:pa:lao hama: nane ipilimikie. Epeke hau pu hao homemeke wanda:halita: tiao da:ta halimikie. Kutupa hoke hau pu hao homemeke wanda:halita: tiao pi yokaalu pulu pa:la: nane pelimikie.

Yesu pa:ta: wekitisi haemekeeki

³⁰ Ima: ya kone hone wia hau ma:nda: pea:peke na ya:la:me. Koda:ma: I pa:ta: la kita:la:eki Ima: opuaata: pi yokaalu pitolome. Yaka hone pa:la:eki puluekema: hone na wiki I tapaala: halina: hone pa:la:eki puluekema: hone witolome ekina: Ima: pi yokaalu pitolo ekita: tikitikina: pea:peke ya:la:me.

³¹ Ya pitolo ekina: Ima: kone wekitisi hao loa:ka:na:ta: kota: Ima: alo ekita: teke na wilieke.

³² Kutu pulu pa:la:pate Ima: pitolo ekina: hali ma:nda: wekitisi hao lapeke ya:la:me. Kutupa mo halima: I pa:ta: lolo pa:la: pita: ota:eki ala:me hone witolome. ³³ Ikana:ma: Dionita: pa:ta: mandane haliweki tapaemekepate ipikana:ma: iki pa:ta: mo ota: hau pitelema ekina:ta: la haleekeme.

³⁴ Ima: pitolo ekimanu wekitisi hali muluekema: hone na pa:la:pate ikana:ma: da:ta:la:eki muemena:yeke do pi alo loa:me.

³⁵ Dionita: hande ola:pake tupa: ka:wa endialeke handaa paā wopu pu haya:me. Koto ekina: ipika: paā pa:la:eki pa:ta: hosiki haluekema: ikana:ma: hone pia:me. ³⁶ Kutu pia:pate yaka wekitisi hali ma:nda:ta: Dionima: I pa:ta: wekitisi hata: la kia: ekimanu wetepeaalo pa:la:eki kone

hala:me. Yaka Apa:ma: Ima: pionoyeke walea: e manuta: pokolo hata: pitoloeki manuma: kone yaka Apa:ma: I tapaala:eki wanda:hali pa:ta: peneme yao wala:la:me. ³⁷ Kutupa I tapaala: hali yaka Apa:ma: make yaka pi lawaasa:me. Ipika: pi hola:maketa: hoto homeke a:nda: na opiki ipika: leke popeleke make hoto homeke a:nda: na handelememe. ³⁸ Koto ekina: ipikana:ma: tapaala: hali pa:ta: ikana:ma: hone na tulaaseme ekina: ipika: pi manuta: iki tukiki pa:ta: na ula:me. ³⁹ Deto hala:eki handa: uluekema: ikana:ma: mo hande Baibolo buka pimanu pa:ta: teke weitelemepateta: mo hande Baibolo buka pi manuma: kone yaka pi lawaasa:me. ⁴⁰ Kutu pa:la:pate ikana:ma: deto hala:eki muluekema: I pa:ta: a:pa:peke kiaasememe.

⁴¹ Wanda:halima: yaka pi laena:yeke na weitolopate ⁴² ikita: Ima: amba: handoa:me. Koda: pa:ta: pukima: homeleme ekita: ika: puki pa:ta: na ula:me. ⁴³ Ita: yaka Apa:na: bikina: epolopate ikana:ma: I na handa: minelememe. Hali ma:nda: ipika: kone epea:ka:na:ta: ikana:ma: kutupiki hali handa: milimikie. ⁴⁴ Ikana:ma: ika: ika: kone ika: pi lao alualu piteleme ekita: hone pa:la:pate hande homeke hala: Koda:ma: ika: pi laasa: ekita: hone na witelememe. Kutu piteleme ekina: ika: honeta: I pa:ta: ekipa tulaalimikipe. ⁴⁵ Ima: iki yaka Apa: pa:ta: samani pulueke hone na wia:pa:peke. Hande ika: hone tulaaleme hali Mosesita: ipikana:ma: kone iki samani pilieke. ⁴⁶ Mosesima: leeke pimanu ota:ekie laa hone tulaemekena: yoluta: kota: yaka pimanu make opulu pimime. Mosesima: wape pieke ekita: I

pa:ta: kone pieke ekina: loa:me. ⁴⁷ Kutu pulu pimipate ipikana:ma: wape pieke ekimanu ikana:ma: hone na tulaaleme ekina: Ima: alo pi manuta: ekipa hone tulaalimikipe.

6

*Yesuma: 5 daoseni wanda:hali ne haleekeeki
(Ma:tiu 14:13-21, Maka 6:30-44, Luku 9:10-17)*

¹ Koto pimanu laata: mo hande tunkula:pa pitieke Ka:lili ikali mone tea:na: pa la:ka:la peekeme. Koto ikali biki ma:nda:ta: Taibitiasi lo hala:me. ² Wanda:hali paeyaoma:ta: Yesuma: mo yeni haemeke wanda:halina: yeni tandleaaso hata: wele wopu pieke ekimanu handemeke ekina: Yesu telia: mea pemekeme. ³ Yesuta: eli ma:nda: a:meiya pua ipika: disaipolo haliweki ameḷe pitimikime. ⁴ Hande Diu wanda:halina: Lombei Pupa Yapeeke nate ipuluekema: haena: peekeme. ⁵ Yesuma: lekema: lekema: pea handaata: mo wanda:hali paeyao epemekeeki handata: Pilipi pa:ta: alota: Do wanda:hali paeyaota: ne ana:na: halomana:yeke neta: hando pa:ta: hambomana:pe leekeme. ⁶ Pilipima: pulu pa:la:eki handuluekema: leekeme. Yesuma: ipika: pulu piekeeki amba: hone wiekeme.

⁷ Pilipima: ipika: pi hombo peaaso alota: Do wanda:hali paeyaoma: ne hosikisiki kone nena:yeke palaowa hambaasota: 200 kina kone ana: na pilieke. ⁸ Ipika: disaipolo hali ma:nda:ta: Saimono Pidana: hameke A:ndutuma: alota: ⁹ Do hala: weki ma:nda:ma: bali palaowa punka yunki hata: make ta:peli yaapo make wia hala:pate do wanda:hali paeyao yolo hata:

ana:na: napeke na yelieke. ¹⁰ Yesuma: iki pa:ta: alota: Wanda:hali pitinia: pitinina: lape leekeme. Noma: wopu opa:la: alena: pitimikime. Koto ekina: wanda:hali paeyao pitimikipate haliweki paeyao diminiekepate 5 daoseni tupa: pitimikime.

¹¹ Yesuma: hande palaowa meata: Koda: pa:ta: keiyae pi laata: mo pitimiki wanda:hali pa:ta: teli teli paeyekeme. Mo hande ta:peli yaapo make koto tupa: teli teli paeyekeme. Kutupa mo wanda:hali paeyao ika: hone pieke tupa: kone mea nemekeme. ¹² Wanda:hali paeyao ne naa weleke hao pitina: Yesuma: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: alota: Mo hande ne putupilikimanu minolota: popusunu kone na wina: lapa:peke leekeme.

¹³ Koto leeke handa mo haliwekima:ta: hande bali palaowa yunki hata: nemeke wanda:hali paeyaoma: naa wina: lemeke putupilikimanu paeyao mea basekede nuna: mendimikipate 12 basekede numanu tumbaemekeme.

¹⁴ Mo wanda:halima:ta: Yesuma: koto pa:ta: wele wopu piekeeki hando hao alota: Do halita: hande kenkena: epolo pa:la: ota: Potopede hali ya:ka:ta:me lemekeme. ¹⁵ Mo wanda:halima:ta: koto pa:ta: kone Yesu ta:nka:pa: mina ika: kini hali haena: loluekema: hone wimikieki Yesuma: handaata: ipika:siki paa la:ka:la mo yu eli pa:ta:manu peekeme.

*Yesuma: ikali manda peekeeki
(Ma:tiu 14:22-33, Maka 6:45-52)*

¹⁶ Welealo naneta: Yesu ipika: disaipolo haliwekita: oni tunkula:pa pitieke ikali kendo pa:ta:

hola:pa:niaota: ¹⁷ kawaso pa:ta: pua pita Kape-neami nane poluekema: mo ikali tunkula pemekeme. Kutupa timba: leekepate Yesuta: mo haliweki pa:ta: ai na opolo peekeme. ¹⁸ Kutupa pulu haena:ta: po tilipu tieke ipulu hata: ikali ho a:meiyekeme. ¹⁹ Mo disaipolo haliwekima: deli awa tia 5 kilomida o 6 kilomida tupa: pemekepate Yesuta: kawaso pa:ta: ipuluekema: ikali manda anke hao epeekeeki handaata: paala:ma: wopu homemekeme. ²⁰ Yesuma: iki pa:ta: alota: Paala:ma: na homa:pa:peke dota: Ie leekeme. ²¹ Mo haliwekima: Yesuta: mo kawaso tukiki pa:ta: pitulu epena:e hone wimikime. Kutupa mo hande kawasota: ika: opolo polo pimiki alena: kuta kone opolo pemekeme.

Wanda:halima: Yesu weimikieki

²² Kutupa da kelepeeketa: hande tunkula:pa pitieke ikali mone tea:na: mina:pa:lao pemeke wanda:halima:ta: mo kawaso homeke wiekeeki amba: hone wimikime. Mo disaipolo haliwekita: Yesu iki ameḷe mandakena: na pitiki pa ika: kone pemekeeki make hone wimikime. ²³ Mandane kawaso manuta: Taibitiasi nane hao a:paata: hande Tekehalima: keiyae pi laa mo wanda:hali paeyao pa:ta: palaowa teli teli peayeke ikali tea:na: kone opolo epemekeme. ²⁴ Wanda:hali paeyaoma: Yesu na hayekeeki make ipika: disaipolo haliweki na haemekeeki make handaata: kawaso manuna: pita Kapeneami da nane Yesu weilu pemekeme.

Yesuta: da:ta:la: palaowa konee

25 Mo wanda:halima:ta: Yesuta: mo hande tunkula:pa pitieke ikali mone tea:na: hayekeeki handaata: ipiki pa:ta: alota: Disao. Do pa:ta: handima: a:pa pipe lemekeme. 26 Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Iki pa:ta: ota: pi alome. Hande wele pita:la:eki pua:eki handeme ekina: I weiya mea na epeke hande palaowa naa weleke haemeke ekina: hone witolo hata: I weiya mea ipulimime. 27 Paeya:peke ne muluekema: hone anepu na wiki pa u hapekeeki muluekema: hone wotu wia:peke. Koto ekita: da:ta:la:eki kone hoto paeyao pa u halieke. Apa: Koda:ma: Wanda:halina: Eiyekeme mea haena: la:la: ekina: Eiyekema: koto neta: iki pa:ta: mea kilieke.

28 Koto leeke handa mo wanda:halima: Yesu pa:ta: lota: pitolo alota: Koda:na: pita:la: ekimanu puluekema:ta: nikana:ma: eki puluma:pe. 29 Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Koda:ma:ta: ikana:ma: dupa puemena:yeke hone pa:la:me la Koda: ipikana:ma: tapaala: hali pa:ta: hone tulaamina: hone pa:la:me leekeme. 30 Mo wanda:halima: ipika: pi hombo peaaso alota: Nikana:ma: neke pa:ta: hone tulamonoyeke eki wele pita:la:eki ma:nda: nikana:ma: handomono pilipikipe lemekeme. 31 Nika: apa:mei amedama: mo hande hapu hayeke alena: hata:ta: hande ma:na netiki pu haemekeme. Hande Baibolo bukana: wape pa:la: tupa: Palaowa nena:yeke hepeni nane hata: hala:niaeyekeme. 32 Yesuma: mo wanda:hali pa:ta: alota: Iki pa:ta: ota: pi alome. Mosesima:ta: hepeni nane palaowa iki na kitolo pia:me. Yaka Apa:ma: hepeni nane ota: palaowata: iki kia:peke ya:la:me. 33 Do

hande Koda:ma: kita:la: palaowata: ipikana:ma:
 hepeni mina:pa:lao hola:pa:niao a:paata: kenke
 wanda:hali pa:ta: da:ta:la:eki hala:la:me leekeme.
³⁴ Mo wanda:halima: ipiki pa:ta: alota: Aneke halio
 kutupiki palaowata: niki pa:ta: hoto paeyao ku
 hapeke. ³⁵ Yesuma: mo wanda:hali pa:ta: alota:
 Da:ta:la: palaowata: I konee laata: Hali epima: I
 pa:ta: epea:ka:na:ta: tea:ma: paa na homilieke.
 Kutupa hali epima: I pa:ta: hone tulaeya:ka:na:ta:
 ikali na:na: paa na pilieke leekeme.

³⁶ Ima: iki pa:ta: loa:pate ikana:ma: Ita: handaa
 kone hone na tulaasememe. ³⁷ Yaka Apa:ma: I
 pa:ta: kita:la: wanda:hali paeyao I pa:ta: ipilieke.
 Koto ekina: hali epima: I pa:ta: epea:ka:na:ta:
 Ima: ota: na tolu lueke. ³⁸ Ima:ta: oli hepeni
 nane hao hola:pa:niao a:pa yaka hone pa:la:eki
 puluekema: na epeke I tapaala: halina: hone
 pa:la:eki puluekema: epolo ekina: loa:me. ³⁹ I
 tapaala: halina: hone pa:la: ekita: do hau pio-
 noyeke tapaala:me dupae. Ipikana:ma: I pa:ta:
 ka:la: wanda:halita: homeke a:nda: Ima: na alu-
 paake hande paelie dina:ta: paeyao Ima: pa mea
 tiawaanoyeke tapaala:me. ⁴⁰ Yaka Apa:na: hone
 pa:la:eki dupae. Eiyeye handaa ipiki pa:ta: hone
 tulaaseme wanda:hali paeyaota: deto hala:eki
 mina:yeke hone pa:la:me. Kutupa mo hande
 paelie dina: make Ima: mo wanda:hali pa mea
 tiawaalueke leekeme.

⁴¹ Yesuma: mo hepeni nane hao hola:pa:niao
 epoa: da:ta:la: palaowata: I konee leeke ekina:
 mo wanda:halima: ipiki pa:ta: tulu tulu leekeme.

⁴² Koto ekina: mo wanda:halima: alota: Do halita:
 Yesue la Diosepena: eiyeye na hala:pe laata: inkiki

ateke yaapo amba: handoloma:me. Ekipeke Ita: oli hepeni nane hao hola:pa:niao epoa:me ala:pe lemekeme. ⁴³ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Ikana:ma: I pa:ta: tulu tulu aleme pi paapa:peke leekeme. ⁴⁴ Hali ma:nda:ta: I pa:ta: ipuluekema:ta: pa hameke a:pa:peke na ya:la:me. I tapaala: hali yaka Apa:ma: hali ma:nda: I pa:ta: epena: yola: mea epea:ka:na:ta: I pa:ta: ipilieke. Kutupa koto halita: mo hande paelie dina: Ima: pa mea tiawaalueke. ⁴⁵ Mo hande potopede haliwekima: wape pa:la:eki dupae. Koda:ma: wanda:hali paeyao wala: tiaalieke wape pa:la:me. Hali epima: hande Apa:na: pi opua pia:ka:na:ta: I pa:ta: ipilieke leekeme. ⁴⁶ Ima: do alo ekina: aloma: hali homeke ma:nda:ma: hande Apa: ota: na handa:la:me. Koda: yaapo hao do a:pa hala: halima: homeke handa:la:me. ⁴⁷ Iki pa:ta: ota: pi alome laata: I pa:ta: hone tulaasa: halita: da:ta hao hala:me. ⁴⁸ Da:ta:la: palaowata: Ie laata: ⁴⁹ Ika: apa:mei amedama:ta: mo hande hapu hayeke alena: hata: ma:na palaowa nemekepate home-mekeme. ⁵⁰ Kutu pimikipate oli hepeni nane hao hola:pa:niao epeeke palaowata: hali epima: koto palaowa nea:ka:na:ta: na homilieke. ⁵¹ Oli hepeni nane hao hola:pa:niao a:pa:la: da:ta:la: palaowata: Ie leekeme. Hali epima: do palaowa nea:ka:na:ta: da:ta hao halieke. Kutupa mo hali pa:ta: Ima: halo polo palaowata: yaka loke mindiki kone halueke. Kenke wanda:hali paeyaoma: da:ta:la:eki mina:yeke yaka loke mindiki halueke leekeme.

⁵² Koto leekeeki opuata: mo Diu haliwekima: ika: ika: kone ape la alu alu pitolo alota: Do halima:ta: ipika: loke mindiki nikana:ma: nomonoyeke ekipa

kiliepe laa lota: pimikime. ⁵³ Yesuma: iki pa:ta: alota: Iki pa:ta: ota: pi alome. Wanda:halina: Eiyeye ipika: loke mindiki make ipika: we make na nemeka:na:ta: ika: kone da:ta:la:eki na milimikie. ⁵⁴ Hali epima: yaka loke mindiki make yaka we make nea:ka:na:ta: da:ta hao hala:me. Kutupa mo hande paelie dina: koto halita: Ima: pa mea tiawaalueke. ⁵⁵ Ima: do alo ekita: do ekina:yeke loa:me. Yaka loke mindikita: ota: nee kutupa yaka we make ota: ikalie leekeme. ⁵⁶ Hali epima: yaka loke mindiki make yaka we make nea:ka:na:ta: ipikita: I pa:ta: halieke. Kutu pia:ka:na:ta: I make ipiki pa:ta: halueke. ⁵⁷ Da:ta hala: Apa:ma: I tapaeya:me. Kutupa ipiki hala: ekima: I make halome. Koto pa:la: ekina: hali epima: I nea:ka:na:ta: kota: koto halita: I haloa: ekima: da:ta halieke. ⁵⁸ Koto ekina: do ekita: hande hepeni nane hao hola:pa:niao a:pa:la: palaowae laata: hande ika: apa:mei amedama: naa home-meke palaowa tupa: dia:me. Hali epima: do palaowa nea:ka:na:ta: da:ta hao halieke leekeme. ⁵⁹ Do la:la: pi manuta: Yesuma: mo Kapeneami nane hayeke pi hotu haemeke da pa:ta: hata: waleeke pimanue.

Mo da:tao hala: pi

⁶⁰ Ipika: disaipolo haliweki wopuma: koto leekeeki opua alota: Do pita: ka:nda: wopu piki pie. Epi amedama: opua:peke ya:la:pe lemekeme. ⁶¹ Koto haliwekima: ipika: leeke ekina: tulu tulu lemeekeeki Yesuma: hone wia kone mo haliweki pa:ta: alota: Do alo pina: ki hone witelemepe. ⁶² Wanda:halina: Eiyeketa: amba: hao epea: nane paa la:ka:la polo pa:la:eki handemeka:na:ta:

eki piliepe. ⁶³ Loke mindikima:ta: niki tamba: mea:peke na yelieke. Mo hande Sipitidima: kone da:taapeke ya:la:me. Ima: iki pa:ta: loa: pi manuta: Sipitidina:eki make da:taapekeeki make loa:me. ⁶⁴ Koto pa:la:pate iki ameḷe haleme mandane haliwekima: I pa:ta: hone na tulaasememe leekeme. Ipiki pa:ta: hone na tulaalo peleme haliwekita: Yesuma: amba: kone hone wiekeme. Ipiki lina: a:nda: lombolo polo pieke hali make amba: kone hone wiekeme. ⁶⁵ Ipikana:ma: alota: Hande iki pa:ta: amba: loa: ekita: do ekina:yeke loa:me. Hali ma:nda:ta: hande Apa:ma: na peaeya:ka:na:ta: koto hali I pa:ta: a:pa:peke na ya:la:me leekeme.

⁶⁶ Koto leeke handaa Yesu ipika: hoki nane telimiki haliweki wopuma: Yesu kiao mina:pa:lao ipiki ameḷe paa na pomu haemekeme. ⁶⁷ Koto ekina: Yesuma: hande 12 disaipolo haliweki pa:ta: alota: Ikana:ma: make I kiao pelimikipe. ⁶⁸ Saimono Pidama: ipika: pi hombo peaaso alota: Tekehalio. Epi pa:ta: pomonope. Naka: pi manuta: da:tao hala: pimanue. ⁶⁹ Neketa: Koda: ipika: Yakopiki Hali hale ekita: nikana:ma: hone tulao hao amba: handoloma:me leekeme. ⁷⁰ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Iki 12 haliwekita: Ima: na talopu mea hamina: loeke yekea. Kutu pua:pate iki ameḷe hala: hali homeketa: hoke temoko hala:me leekeme. ⁷¹ Koto leeke ekita: ipikana:ma: mo Isekatioti hali Saimonona: eiyeye Diudasi pa:ta: leekeme. Ipikita: hande 12 haliweki ameḷe haemeke hali kone wetepeta: Yesu lina:yeke a:nda: lombeekeme.

7

Yesu make ipika: hameke titi ameḷe haemekeeki

¹ Kutu pieke hoki naneta: Diu haliwekima: ipiki lu pimiki hone wimiki handaa Yesuta: Diudia nane pomuluekema: hone na wiki mo Ka:lili nane pomiekeme. ² Hande Sale damanu pa:ta: haemeke ekina: ne pambolo pimiki di tekepa:ta: yeekeme. ³ Koto ekina: Yesuna: hameke titima: ipiki pa:ta: alota: Naka: disaipolo haliwekima: naka: pitele ekimanu handena:yeke do pa:ta: mina:pa:lao Diudia nane pua:peke. ⁴ Hali ma:nda:ma: ipika: honema: wanda:hali paeyaoma: yaka pitoloeki handena:e hone wia:ka:na:ta: kota: a:mbao hata: pea:peke na ya:la:me. Do haumanu pitele ekita: wanda:hali paeyaona: leke popelekema: hata: pea:peke lemekeme. ⁵ Kota: ipika: hameke titima: kone Yesu pa:ta: hone na tulaemekeme. ⁶ Yesuma: mo haliweki pa:ta: alota: Yaka nate ai na a:pa:la:me laata: ika: ekita: amba: a:pa:la:me. ⁷ Kenke wanda:hali paeyaoma: iki pa:ta: ota: ki hone wia:peke na ya:la:pate Ima: ika: pitelema haumanu hoke ekie laa lo halo ekina: I pa:ta: ki hone witelememe. ⁸ Ikita: hande ne pambolo pa:la: ekina: pua:pa:peke. Ita: yaka nate ai na a:pa:la: ekina: na polueke leekeme. ⁹ Koto pi laata: Yesuta: Ka:lili nane pa hayekeme.

Yesuta: hande Sale da manuna: ne pambaemeke pa:ta: hayekeeki

¹⁰ Ipika: hameke titi hande ne pambolo pimikieki pa:ta: pemeke hoki naneta: Yesu make peneme yao na peke a:mbao peekeme. ¹¹ Mo Diu haliwekima:ta: hande ne pambeeke

alena: hata: Yesu weitolo hata: lota: pitolo
 alota: Yesuta: hando pa:ta: hala:pe lemekeme.
¹² Mo wanda:hali paeyaoma: Yesu pa:ta: pi
 alo hata: hambiliki hambilikima: pimikime.
 Mandane wanda:halima:ta: Ipikita: epeke
 halie lemekepate mandane wanda:halima:ta:
 Dia:me laa Wanda:hali pa:ta: ya pi lo hala: halie
 lemekeme. ¹³ Koto lemekepate wanda:hali
 paeyaoma: Diu haliweki pa:ta: paala:ma: homolo
 hata: pa hali homeke ma:nda:ma: Yesu pa:ta: pi
 loluekema: peneme yao na leekeme.

¹⁴ Hande ne pambemekeeki tukiki pa:ta:
 Yesuma: mo tembolo da pa:ta: pua hata: pi
 waleekeme. ¹⁵ Mo Diu haliwekima: penkilipitolo
 hata: alota: Do halita: sukulu na piki halima:
 kone wopu handa ula: ekita: ekipa pa:la:pe
 lemekeme. ¹⁶ Yesuma: ika: pi hombo peaaso
 alota: Do walolo ekita: Ima: hone wia yakaeki na
 walolome. I tapaala: hali Koda: ipika:eki kone
 walolome. ¹⁷ Hali epima: Koda:na: hone pa:la:
 hau puluekema: hone pia:ka:na:ta: kutu pita:la:
 halima:ta: Ima: do waloloeki Koda:na:eki kone
 walaasoeki make o yaka hone wia waloloeki
 make handa: wylieke. ¹⁸ Hali epima: ipika:
 hone wia pi lea:ka:na:ta: kota: ipika: biki kone
 a:meiyaasa:me. Koto pa:la:pate hali epima: ipika:
 biki kone na a:meiyaake ipiki tapaala: halina: biki
 a:meiyaluekema: pia:ka:na:ta: kota: koto halita:
 yayapiki hau pita:la: hali dia:me. Ota: hau pita:la:
 halie. ¹⁹ Hande Lo Pi manuta: Mosesima: iki pa:ta:
 na ka:la:pe. Koto pa:la:pate iki pa:ta: hali homeke
 a:nda:ma: hande Lo Pimanu na opitolo pita:la:me.
 I lia homaaluekema: ekipeke pitelemepe.

²⁰ Mo wanda:hali paeyaoma: ipika: pi hombo peaaso alota: Neke tukiki pa:ta: hoke temoko pila:me. Neketa: epima: luekema: taapa:la:pe lemekeme. ²¹ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Ima:ta: wele pita:la: hau homeke pua: ekina: iki paeyaoma: penkilipimime. ²² Mosesima: ika: wekisunu pa:ta: sekemesaisi hau pea:pa:peke laa leeke ekina: mo Hoto Pila: Natena: make weki ma:nda: pa:ta: sekemesaisi hau pilimikie. Mosesima: leeke ekina: loa:pate pa Mosesima: do hau na kini pu miekeme. Ika: amba: atekemeima: kini pu mimikime. ²³ Mosesima: waleeke Lo Pimanu yamba:laama:na: Hoto Pila: Natena: kone weki ma:nda: pa:ta: sekemesaisi hau pimika:na:ta: kota: Ima: make Hoto Pila: Natena: hali homeke epeaowa: ekina: ekipeke I pa:ta: mineke pankelemepe. ²⁴ Pa lekema: handolo hata: hone na wiki tiki tiki hau pa:la: ekina: hone wia:pa:peke aleo.

Ipikita: ota: hande Ketisope

²⁵ Mandane Diutuseleme wanda:halima: alota: Hande luekema: taapeleme halita: do hali ya:ka:ta:pe. ²⁶ Handa:pe. Ipikana:ma: wanda:halina: leke popelekena: hata: pi ala:pate ipiki pa:ta: hali ma:nda:ma: pi na ala:me. Nika: you haliwekima:ta: do halita: ota: Ketiso hone witelemepe. ²⁷ Pate do hali hao epa:la: alena: nikana:ma: handoloma:pate hande Ketiso epea:ka:na:ta: ipika: hao epa:la: alena: hali ma:nda:ma: handa:peke na yelieke laa lemekeme.

²⁸ Yesuma: mo tembolo da tukiki pa:ta: hata: pi walolo wi la alota: Ita: ota: handelemepe. I hao epolo alena: make handelemepe. Yaka

kone hone wia na epoa:me. Koto pa:la:pate I tapaeya: halima:ta: ota: pi lo hala:me. ²⁹ Koto halita: ikana:ma: na handelemepate ipiki yaapo hao epoa: ekina: make ipikana:ma: I tapaeya: ekina: make Ima: ota: handolome leekeme. ³⁰ Koto leeketa: ipiki da:ka:pa: minuluekema: pimikipate ipika: nate ai dia:yeke handaa hali ma:nda:ma: ipiki na miniekeme. Wanda:hali wopuma: ipiki pa:ta: hone tulaaso hata: alota: ³¹ Hande Ketiso epea:ka:na:ta: do halina: wele pita:la: ekimanu ankulaliepe lemekeme.

Haliwekima: Yesu da:ka:pa: minulu pa:na: tapaeyekeeki

³² Mo wanda:halima: Yesu pa:ta: koto pi lemeke ekimanu mo Pa:tisi haliwekima: opuata: mo yeni peao haemeke you haliweki ameḷe apa:tao Yesu da:ka:pa: minulu pena: mo tembolo da handeteke haemeke haliweki tapaemekeme. ³³ Yesuma: alota: Iki ameḷe hosiki haota: wetepena:ta: I tapaeya: hali pa:ta: polueke. ³⁴ I weilu pelemepate I halo polo alena: iki epa:peke na ya:la: ekina: I na handa: wilimiki leekeme. ³⁵ Mo Diu haliwekima: ika: ika: kone pi la: alu alu pitolo hata: alota: Ipikita: mo nikana:ma: na handolo poloma: tupa: hane poluekema: ala:pe. Ipikita: mo nika: wanda:hali haleme Kitiki daoni pa:ta:manu mo Kitiki wanda:hali walo peliekepe. ³⁶ Ipikana:ma: alota: I handa: uluekema: weilu pelemepate I na handa: wilimikie laa kutupa I halo polo alena: ikita: a:pa:peke na ya:la:me la lea:me lemekeme. Eki epina: lea:pe lemekeme.

Deto hala: ikalina: pi

³⁷ Mo hande ne pambemekeeki paeyeke natena: nate tieke yeekeme. Koto natena: Yesuma: tia liao hata: pi anekema: alota: Hali epima: ikali nena: pia:ka:na:ta: I pa:ta: a:pa nea:ka:na:ta: epelieke. ³⁸ Mo Baibolo bukama: la:la: ekita: dupae. Hali epima: I pa:ta: hone tulaeya:ka:na:ta: ipika: puki pa:ta: da:ta:la: ikali opa wotu yapilieke la:la:me leekeme. ³⁹ Yesuma: koto leeke ekita: Holi Sipitidi pa:ta: kone leekeme. Ipiki pa:ta: hone tula haemeke wanda:halima: mo Holi Sipitidi muluekema: haena: leekeme. Koto natena:ta: Yesuma: ipika: halo pieke kapu tieke ai dia:yeke handaa mo Holi Sipitidi ai na epena: leekeme.

Wanda:hali putupa alu alu pea ta:ta: haemekeeki

⁴⁰ Mo momba:la haemeke wanda:hali pa:ta: mandane wanda:halima: koto leekeeki opua alota: Do halita: hande Koda:na: Potopede hali ota: ya:ka:ta:me lemekeme. ⁴¹ Mandane wanda:halima: alota: Ipikita: hande Ketisoe lemekepate mandane wanda:halima: alota: Ketiso epea:ka:na:ta: mo Ka:lili nane hao na ipilieke lemekeme. ⁴² Pa ekipeke mo Baibolo bukana: la:la: ekita: Ketisota: Deipidi tapake hali hata:ta: hande Deipiti hao hayeke daoni pa:ta: Beteleha:ma: daoni pa:ta: mendilieke la la:la:me lemekeme. ⁴³ Koto leeke ekina: wanda:halima: Yesu pa:ta: hone ta:ta: ta:ta: witolo hata: putupa alualu pea ta:ta: haemekeme. ⁴⁴ Mandane haliwekima:ta: Yesu da:ka:pa: minuluekema: hone wimikipate hali ma:nda:ma: ipiki na miniekeme.

You haliwekima: Yesu pa:ta: hone na tulaeme-keeki

⁴⁵ Kutu pieketa: mo tembolo da handeteke haemeke haliwekita: mo yeni peao haemeke you haliweki make mo Pa:tisi haliweki ameḷe haemeke alena: paa la:ka:la pemekepate mo haliwekima: hande tembolo da handeteke haemeke haliweki pa:ta: alota: Mo hande halita: ekipeke da:ka:pa: mina na hatuku ipulimipe lemekeme.

⁴⁶ Mo tembolo da handeteke haemeke haliwekima: ika: pi hombo peaaso alota: Amba: hata: make do halima: ala: tupa: ma:nda:ma: dupiki pi na leekeme. ⁴⁷ Mo Pa:tisi haliwekima: ika: pi hombo peaaso alota: Iki pa:ta: make makeao pia. ⁴⁸ Nika: you hali ma:nda:ma: make Pa:tisi hali ma:nda:ma: make ipiki pa:ta: hone tulao pia. Dia:me. ⁴⁹ Do da wanda:halita: Koda:na: Lo Pimanu na handeleme ekina: Koda:ma: hoeyaaluekema: hone amba: wiekeme.

⁵⁰ Hande amba: kone Yesu handolo peeke hali Nikodimasima:ta: mo haliweki ameḷe hata:ta: iki pa:ta: alota: ⁵¹ Nika: Lo Pi manuma:ta: hali ma:nda: pa hameke pi yokaalu pea:peke na ya:la:me. Ipika: pi opuata: ipika: pieke hau handa: wia pitolota: ana: pa:la:me leekeme. ⁵² Mo haliwekima: ipiki lu pambaaso alota: Neke make mo hande Ka:lili hali yekea. Mo Baibolo buka yata:pata: mo Koda:na: potopede hali ma:nda:ta: oli Ka:lili nane hao epolo pa:la:eki na handilipikie lemekeme. ⁵³ [Kutupa wanda:hali paeyao da pemekeme.]

8

Toolī ka:taalu pitolo pitina: handeeke wanda:

hatuku epeekeeki

¹ Wanda:hali paeyaota: da pemekepate Yesuta: mo Olipi pote pa:ta: peekeme. ² Da ka:la:paaso siki ipikita: paa la:ka:la mo tembolo da pa:ta: peekeme. Kutupa wanda:hali wopu ipiki pa:ta: mombelemeke handaa ipikana:ma: pitiniaio pita: mo wanda:hali pa:ta: pi waleekeme. ³ Mo hande Lo Pimanu walo haemeke haliwekima: mandane Pa:tisi haliweki ameḷe apa:tao wanda: homeke hatuku mea a:pa haliweki anka:lopuna: haena: lemekeme. Mo wanda:ma: tooli ka:taalu pitolo haena: handeeki ekina: hatuku epemekeme. ⁴ Mo haliwekima: Yesu pa:ta: alota: Disao. Do wanda:ma: tooli ka:taalu pita:la: hau pitolo haena: kone handemekeme. ⁵ Mosesima: mo hande Lo Pimanu walolo alota: Dupiki wanda:ta: toopima: lia homaapa:peke la:la:pate nakana:ma: eki pi lelipikipe lemekeme. ⁶ Yesu pa:ta: pi loluekema: weitolo hata: ipikana:ma: ala:eki opuluekema: yokaemekeme. Koto lemekepate Yesuma: panda:puniaio pita: kiki maḷekema: kenkena: wape wape piekeme. ⁷ Mo haliwekima: lota: lota: pitolo haena:ta: Yesuma: tialiao hata: mo haliweki pa:ta: alota: Iki pa:ta: hala: hali ma:nda: hoke hau na pa:la: hali haya:ka:na:ta: ipikana:ma: amba:la toopima: do wanda: lina:e leekeme. ⁸ Koto laa paa panda:puniaio pita: kenkena: wape piekeme. ⁹ Mo haliwekima: koto pi opuata: homeke la la pu taka:laake haliweki amba:la homeke la la pu paeyao pemekeme. Yesu homeke pa pitina: mo wanda:ta: pa tiao hayekeme. ¹⁰ Ipikana:ma: tialiao hata: mo wanda: pa:ta: alota: Wanda:o. Mo hande haliwekita: handopa:ta: halemepe. Hali

homekema: neke pa:ta: pi yokaalu na pita:la:pe leekeme. ¹¹ Mo wanda:ma: Yesuna: pi hombo peaaso alota: Tekehalio. Hali ma:nda: dia:me leekeme. Yesuma: alota: Kota: Ima: make neke yaapo pi yokaalu na pulueke. Puaata: wetepena: hoke hau ma:nda: na pea:peke leekeme.

Yesuta: do kenkena: paa

¹² Yesuma: iki pa:ta: paa alota: Ita: do kenkena: paae. Hali epima: ya hoki nane telia: mea epea:ka:na:ta: timba: lo pamba:la:eki pa:ta: na pomiki paa pa:la:eki pa:ta: hata: da:ta halieke. Mo da:ta:la: ekina: paa pa:la:eki pa:ta: halieke. ¹³ Mo Pa:tisi haliwekima: ipiki pa:ta: alota: Naka: piteleeki naka: kone la kitele ekita: ota: pi na aleme lemekeme. ¹⁴ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Dia:me. Ima: pitoloeki Ima: kone la kua:ka:na:ta: ota: pi alome. Do ekina:yeke loa:me. I hao epoa:eki make wetepena: polo polo alena: make Ima:ta: handolopate I hao epoa:eki make wetepena: polo polo alena: make iki na handelememe. ¹⁵ Ikana:ma: pi yokaalu piteleeme ekita: kenke haliwekima: yaalo alememe. Ima:ta: hali ma:nda: pa:ta: pi yokaalu na pitolopate ¹⁶ pi yokaalu pulueke laa pua:ka:na:ta: ota:eki pitolo hata: pulueke. Ekipeke na loa:me. Ya siki na hake I tapaeya: hali yaka Apa: yaapo halopa: ekima: loa:me. ¹⁷ Ika: Lo Pimanu pa:ta: wape peleme ekita: dupae. La hala:la: hali yaapoma: homeke pi lepeka:na:ta: ipilika: pita: ota:eki alepeme. ¹⁸ Ima: pitoloeki ya kone la kitolome. Kutupa I tapaeya: hali yaka Apa:ma: make yaka pi lawaasa:me.

¹⁹ Mo haliwekima: Yesu lota: pitolo alota: Naka: apa:ta: hando pa:ta: hala:pe lemekeme. Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: I make yaka Apa: make iki na handelememe. Ikana:ma: I handemeka:na: yoluta: yaka Apa: make handolo pimime leekeme.

²⁰ Koto leeke pi manuta: Yesuma:ta: pi walolo mo mani wimiki tembolo da panda: pa:ta: hata: leekeme. Kutupa ipika: nate ai dia:yeke handaa hali ma:nda:ma: ipiki na da:ka:pa: miniekeme.

I pulu alena:ta: ikita: a:pa:peke na ya:la:me leekemi

²¹ Yesuma: iki pa:ta: pa alota: Ita: polueke. Kutupa ikana:ma: I weilu pelemepate ika: hoke hau taapuna: hao homilimikie. I pulu alena: ikita: a:pa:peke na ya:la:me leekeme. ²² Koto leeke handaa mo Diu haliwekima: alota: Ipikana:ma: alota: I pulu alena: ikita: a:pa:peke na ya:la:me lea: ekita: ipikana:ma: ipiki kone luekema: lea:pe lemekeme.

²³ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Ikita: do oto pa:ta: haleme haliweki halemepate Ita: manda hao epoa:me. Ikita: do kenkena: hao haleme haliweki halemepate Ita: koto tupa: dia:me. ²⁴ Koto peleme ekina: iki pa:ta: ika: hoke hau taapuna: hao homilimikie laa loa:me. I do halima: alo pi na opimika:na:ta: ikita: hoke hau taapuna: hao homilimikie leekeme. ²⁵ Mo haliwekima: Yesu pa:ta: lota: pitolo alota: Neketa: epipe lemekeme. Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Hande titi panake pa:ta: hata: loa:eki kone alo loa:me. ²⁶ Ika: pu haleme hauna: Ima: pi wopu lapeke ya:la:me. Kutupa iki pa:ta: pi yokaalu pea:peke ya:la:me. Kutu pa:la:pate I tapaeya: halina: hauta: ota:ekie.

Kutupa ipika: kake pa:ta: opua:eki kone kenke wanda:hali pa:ta: la halolome leekeme.

²⁷ Mo haliwekima:ta: Yesuma: mo Ateke leeke ekita: hone na wimikime. ²⁸ Koto ekina: Yesuma: iki pa:ta: alota: Ikana:ma: wetepena: Wanda:halina: Eiyeye mea a:meiyaemeka:na:ta: I do halima: la:tiki pua: ekita: ota: ya:ka:ta:me laa koto natena: hone wilimikie. Kutupa make Ima: ya kone hau ma:nda: na piki hande Apa:ma: walea:eki homeke pu haowa: ekita: hone wilimikie. ²⁹ Kutupa I tapaeya: halita: dika: mandakena: halopa:me. Ima: ipiki ta:na:ma: homaaso hau hoto paeyao pu halo ekina: I honumake hano I na mina:pa:lala:me leekeme. ³⁰ Ipikana:ma: do leeke pi opuaata: wanda:hali wopuma: ipiki pa:ta: hone tulaemekeme.

Mo hande ota: pimanu opiteleme ekima: iki ka:la:pa: hamina: leliekeeki

³¹ Koto ekina: mo Diu haliwekima: ipiki pa:ta: hone tulaemeke haliweki pa:ta: Yesuma: alota: Ikana:ma: Ima: waloloeki opua pea:tiki pimika:na:ta: kota: ota: ya disaipolo haliweki hata:ta: ³² ota: hau pita:la:eki handilimikie. Kutupa mo ota: hau pita:la: ekima: iki ka:la:pa: tapao hamina: lelieke. ³³ Mo haliwekima: ipika: pi hombo peaso alota: Nikita: Eipoloha:ma:na: tapake haliweki haloma:pate hoto homeke a:nda: nikana:ma: hali ma:nda: pa:ta: tala:liao hata: ipika: e pa hameke na pokao haoma:me laa Nakana:ma: alota: Ikita: ka:la:pa: tapao halimikie ale ekita: eki epina: alepe lemekeme. ³⁴ Yesuma: iki pa:ta: alota: Iki pa:ta: ota: pi alome. Hali

epima: hoke hau pu haya:ka:na:ta: koto halima:ta: hoke hau pu hala: ekina: e pa hameke pokaasa: hali leke hala:me leekeme. ³⁵ Kutu piki halita: ipika: teke halina: tapake ameḷe hoto paeyao na hao hatiki piliepate teke halina: eiyeketa: hoto paeyao hao halieke. ³⁶ Hande Eiyekema: iki ka:la:pa: tapaeya:ka:na:ta: kota: ota: ka:la:pa: tapao halimikie. ³⁷ Ikita: Eipoloha:ma: tapake haleme ekita: Ima: handolopate Ima: walolo pimanu na mendieleme ekina: I luekema: pitelememe. ³⁸ Yaka Apa:ma: I pa:ta: walea:eki kone Ima: walolopate ikana:ma: ika: apa:ma: walea:eki pitelememe leekeme.

³⁹ Mo haliwekima: ipika: pi hombo peaaso alota: Nika: apa:ta: Eipoloha:ma:e lemekeme. Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Ikita: Eipoloha:ma:na: wekitonu haemekena: yoluta: Eipoloha:ma:na: pieke ekimanu kone pulu pimime. ⁴⁰ Ima:ta: Koda: pa:ta: opua:eki homeke ota: hau pita:la:eki iki pa:ta: waloa:pate ikana:ma: I luekema: pitelememe. Eipoloha:ma:ma: kutupiki hau na piekeme. ⁴¹ Ika: apa:ma: piekeeki kone pitelememe. Mo haliwekima: hombo peaaso alota: Nikita: pake wekitonu dia:me. Nika: Apa: homeke Koda: hala:me lemekeme. ⁴² Yesuma: iki pa:ta: alota: Koda:ta: ika: Apa: haya:ka:na: yoluta: I pa:ta: pukima: homolo pimime. Ita: Koda: pa:ta: hao a:pa ame do halo ekina: loa:me. Ya hone wia na epeke ipikana:ma: I tapaeyeke a:pa halo ekina: loa:me. ⁴³ Ikana:ma: Ima: alo pita: ekipeke hone na witelemepe. Ima: aloeki na opulumeke hone witeleme ekina: loa:me. ⁴⁴ Ikita: ika: apa: Sadanina: eiyeke titi halememe.

Koto peleme ekina: ika: apa:na: hone pa:la: ekimanu puluekema: pitelememe. Titi panake pa:ta: kone ipikita: hali lita:la: hali hayekeme. Ipiki pa:ta: ota: hau pita:la:eki ma:nda: na ula: ekina: ipikana:ma: ota: hau pea:peke na ya:la:me. Yayapiki pi lea:ka:na:ta: ipika: pita:la:eki kone ala:me. Ipikana:ma: yayapiki pi lo hala: ekina: make ipikita: yayapiki pi ala: teke hali hala: ekina: make loa:me. ⁴⁵ Ima: ota: pi alo ekita: ikana:ma: na opitelememe. ⁴⁶ Iki pa:ta: hala: hali epima: Ima: hoke hau pua:eki ma:nda: peneme yaaliepe. Ima: ota: pi loa:ka:na:ta: pa ekipeke na opitelemepe. ⁴⁷ Koda:na: wekiwandiki tonuma: Koda:na: pimanu opu halemepate ikita: Koda:na:eki na haleme ekina:ta: na opitelememe.

Yesu Eipoloha:ma: yaapo

⁴⁸ Mo Diu haliwekima: Yesuna: pi hombo peaaso alota: Nikana:ma: neketa: Sametia hali neke pa:ta: hoke temoko pita: pa:la:me loma: ekita: paeki loma:eke. ⁴⁹ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: I pa:ta:ta: hoke temoko dia:me. Yaka Apa:na: pi laasopate ikana:ma: yaka pi tombaaluekema: pitelememe. ⁵⁰ Ima:ta: yaka pi kone na laasopate hali ma:nda:ma: yaka pi laluekema: pita:la:pate ipikita: pi yokaalu pulu pa:la: halie. ⁵¹ Iki pa:ta: ota: pi alome. Hali epima: yaka waloloeki opua pia:ka:na:ta: koto halita: hoto ma:nda: a:nda: homa:la:eki na handilieke. ⁵² Mo Diu haliwekima: Yesu pa:ta: alota: Ameta: ota: hone witoloma:me. Neke pa:ta: hoke temoko pila:me. Eipoloha:ma: make mo potopede haliweki make amba: homemekepate nakana:ma: alota: Hali

epima: yaka waloloeki opua pita:la: halita: hoto ma:nda: a:nda:ta: homa:la:eki na handilieke lepate⁵³ nika: apa: Eipoloha:ma:ta: amba: homeekeme laa nakana:ma: ipiki ankulaluekema: alepe. Kutupa mo hande potopede haliweki make amba: homemekeme laa neketa: ekipiki hali haluekema: hone witolo alepe lemekeme.

⁵⁴ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Ima: kone yaka pi laa laowa:ka:na: yoluta: Ita: pa hali kone halo pua:me. Yaka pi laasa: halita: yaka Apa:ma: kone laasa:me. Ipikita: ikana:ma: nika: Koda: hala:me leme halie. ⁵⁵ Ipikita: ikana:ma: na handelemepate Ima:ta: ipiki hala:eki handolome. Ipikita: Ima: na handolome loa:ka:na: yoluta: kota: iki tupa: yayapiki hali halo pua:me. Kutu pulu pua:pate Ima: ipiki handaata: ipika: pi make opu halome. ⁵⁶ Ika: apa: Eipoloha:ma:ma: yaka di handuluekema: ta:na:ma: homa hata: handaata: ta:na:ma: homeekeme. ⁵⁷ Mo Diu haliwekima: ipiki pa:ta: alota: Naka: bapi manuta: pa 50manu ai na paela:pate Eipoloha:ma: nakana:ma: amba: handekea. ⁵⁸ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Iki pa:ta: ota: pi alome. Eipoloha:ma: ai na mendieke natena: kone Ita: pa halome leekeme. ⁵⁹ Mo haliwekima: Yesu luekema: toopimanu mimikipate Yesuta: mo tembolo da mina:pa:lao a:mbao hama: nane peekeme.

9

Inkikima: mendieke pa:ta: kone handa:peke na yeke halina: leke ki laeyekeeki

¹ Yesuma: pota:na: pulu hata: handeekepate inkikima: mendieke pa:ta: kone leke holupiki

hali handeekeme. ² Kutupa ipika: disaipolo haliwekima: Yesu lota: pitolo alota: Disao. Do mendieke pa:ta: kone do halina: leke holupiki hauta: epima: pa:la: hoke hauna: pa:la:pe laa ateke inkikina: ekina: pa:la:pe o ipika: ekima: kone pa:la:pe laa lota: pimikime. ³ Kutupa Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Do halima: make ateke inkikima: make ika: hoke hau peleme ekina: na pa:la:me. Pa Koda:na: wele pita:la: ekima: do hali epeaasa:eki handena:yeke leke holupiki hali mendia pa:la:me leekeme. ⁴ Hande I tapaala: halina: eta: nate a:pa talo haena: pokatiki pumana:e. Timba: lolo yapea:ka:na:ta: ipika: e pokaapeke na yelieke. ⁵ I kenkena: a:pa halo dina:ta: kenkena: paa peaasoeki halome leekeme. ⁶ Kotoeki laata: Yesuma: dopi kenkena: taata: kenke taapu dakole peao handeeki meaata: mo halina: leke pa:ta: ki-taaso hata: ⁷ ipiki pa:ta: alota: Mo hande tunkula: pa ula: Sailoa:me ikali pa:ta: pua naka: leke popeleke tanda:pa:peke laa leekeme. Koto ikali bikita: Tapaala:me laa lo haemekeme. Koto ekina: mo hali puata: ipika: leke popeleke tanda:pa ala:ta: handolo hata: la:ka:la paa epeekeme.

⁸ Kutupa ipika: da wanda:halima: make mo pitu hata: honke lea:tiki piekeeki opimiki wanda:halima: make alota: Do halita: hande pitu hata: honke lo pita:tiki pia: hali dia:ya:ka:ta:pe laa lemekeme. ⁹ Mandane wanda:halima: alota: Aowe. Koto hali lataa lemekepate mandane wanda:halima: alota: Dia:me. Do halima: handeke hali kone ma:nda: hata: pa:la:me lemekeme. Koto lemekepate mo halima: ipika: kone alota: I lataa leekeme. ¹⁰ Wanda:halima: ipiki pa:ta: lota:

pitolo alota: Ekipa naka: leke epeao pa:la:pe la lemekepate ¹¹ ika: pi hombo peaso ipikana:ma: alota: Mo hande Yesu biki leleme halima: kenke dakole peao yaka lekena: kitao I pa:ta: alota: Mo Sailoa:me ikali pa:ta: pua naka: leke popeleke tanda:pa:peke lea:me laa koto leeke handaa I pua tandepoa:pate ala:ta: ala:ta: koto kone handoa:me leekeme. ¹² Koto leeke handaa mo wanda:halima: lota: pitolo alota: Koto halita: hando pa:ta: hala:pe la lemekepate ipikana:ma: alota: I na handolome leekeme.

Mo Pa:tisi haliwekima: hande epeaeyekeeki handemekeeki

¹³ Kutupa mo haliwekima: hande amba: leke holupiki hali hatuku mo Pa:tisi haliweki pa:ta: waluekema: mea pemekeme. ¹⁴ Yesuma: kenke dakole peao mo halina: leke kilaake hauta: Hoto Pila: Natena: piekeme. ¹⁵ Kutupa mo Pa:tisi haliwekima: mo hali paa lota: pitolo alota: Naka: leketa: ekipa epeao pa:la:pe la lota: pimiki handaa mo halima: alota: Ipikana:ma: kenke dakole piki ekima: yaka lekena: kitaeyeketa: ikali pa:ta: pua tandepoa: ekita: ameta: handolome leekeme. ¹⁶ Mandane Pa:tisi haliwekima: alota: Do hau pa:la: halita: mo Hoto Pila: Natena: pi ula:eki yamba:la:la: ekina: ipikita: Koda:ma: na tapaala:me lemekepate mandane haliwekima: alota: Dupiki wele pita:la: ekita: hoke hau pa:la: halima: ekipa piliepe la lemekeme. Koto ekina: ika: kone putupaalu pea pi ta:ta: ta:ta: lemekeme.

¹⁷ Kutupa mo Pa:tisi haliwekima: hande hali pa:ta: hoto ma:nda: paa lota: pitolo alota: Nakana:ma: alota: Yaka leke kilaeya:me alepateta:

ipiki pa:ta: eki hone witelepe lemekeme. Mo halima: hombo peaaso alota: Ipikita: Koda:na: potopede halie la leekepate ¹⁸ mo Diu haliwekima: ipika: leke holu pea hayekeeki make mo leke epeaeyekeeki make koto pi opua:peke kiaaso hata: mo halina: ateke inkiki yaapo wi la: mea ¹⁹ ipiliki pa:ta: lota: pitolo alota: Do halita: ipilika: wekipe. Kutupa ipikita: panake mendi pa:ta: kone leke holupiki weki mendipe laata: Kutu pia:ka:na: yoluta: kota: ameta: ekipa handolo pia:pe laa lota: pimikime. ²⁰ Mo halina: ateke inkiki yaapoma: ika: pi hombo peaaso alota: Koto halita: dika: weki ya:la:pate mendia: pa:ta: kone leke holupiki weki mendia: ekita: hone ulupa:pateta: ²¹ ame ipika: leke kila handa:la:eki make ipika: leke kilaake hauta: epima: pa:la:pe. Kota: dikita: mata:la:me laa lepekeme. Ipiki pa:ta: pua opua:pa:peke. Ipika: bapi manuta: ana:na: hala: ekima: ipika: kone la kilieke laa lepekeme. ²² Ateke inkiki yaapoma: mo Diu haliweki pa:ta: paala:ma: homolo hata: dupa lepekeme. Mo Diu haliwekima:ta: hali epima: Yesuta: hande Ketiso hala:me lelimi wanda:halita: mo pi hotu haemeke da pa:ta: na epena:yeke pa yokomana: la pi la: wieke ekina: paala:ma: homepekeme. ²³ Koto ekina: mo toolima: alota: Ipika: bapimanu ana:na: hala: ekima: ipiki pa:ta: pua opua:pe laa lepekeme.

²⁴ Kutupa hoto yaapo peao hande mendieke pa:ta: kone leke holupiki halita: mo haliwekima: wi la ipiki pa:ta: alota: Koda: pa:ta: pi la: witolo hata: ota:eki lapeke laa nikana:ma: hone uluma:me. Koto hande halita: hoke hau pita:la: halie la lemekeme. ²⁵ Kutupa mo halima:

ika: pi hombo peaaso alota: Ipikita: hoke hau pa:la: halipe. I mata:la:me. Pa hau homeketa: handolome. Amba:ta: yaka leke holu pea haowa:pate ameta: yaka leke kila handolome leekeme. ²⁶ Mo haliwekima: ipiki pa:ta: lota: pitolo alota: Neke pa:ta: eki hau pia:pe. Naka: leketa: ekipa kilaeya:pe laa lota: pimiki handaa ²⁷ mo halima: alota: Amba: la kua:pate na opuelememe. Ekipeke pa opuluekema: alemepe laa iki make mo hande halina: disaipolo haliweki haluekema: hone witelemepe la leekeme. ²⁸ Koto leeke handaa mo haliwekima: ipiki kitaaso hata: alota: Neketa: mo hande halina: disaipolo hali halepate nikita: Mosesina: disaipolo haliweki haloma:me. ²⁹ Koda:ma: Mosesi pa:ta: la:la: ekita: nikana:ma: hone uluma:pate koto hande halita: hando pa:ta: hao a:pa pa:la:pe. Niki na handoloma:me laa lemekeme.

³⁰ Koto ekina: mo halima: ika: pi hombo peaaso alota: Ikana:ma: koto halita: hando pa:ta: hao a:pa pa:la:pe alemepateta: yaka leke ipikana:ma: kilaeya:me. ³¹ Nikana:ma: Koda:ma: hoke wanda:halina: pi na opita:la: ekita: handoloma:pate pa Koda:ma:ta: ipiki pa:ta: homu pea hata: ipika: hone pa:la: hau peaaseme wanda:halina: pita: opu hala:me. ³² Kota: panake pa:ta: ala:ta: ala:ta: wepieke pa:ta: kone mo mendieke dina: kone leke holupiki halina: leke kilaasa: ekita: ma:nda:ma: dupaeya:me pita: na opoloma:me. ³³ Koto hande halima:ta: Koda: ameḷe hao na epea:ka:na: yoluta: hau homeke a:nda: pea:peke na yolo pia:me leekeme.

³⁴ Koto ekina: mo haliwekima: ipika: pi hombo

peaaso alota: Naka: ama:ma: hokeeki tukiki pa:ta: hata: ma:nda:leke daele halima: kone niki waluekema: alepe lemekeme. Koto laa mo halita: mo pi hotu haemeke da pa:ta: na epena:yeke pao yoka ta:ta: haena: lemekeme.

Hoke ekima: leke holu peaasa:eki

³⁵ Yesuma: mo hali yoka ta:ta: haena: lelememe lemeekeeki opuaata: mo hali weiya handa: wia ipiki pa:ta: alota: Wanda:halina: Eiyeke pa:ta: hone tulao halepe laa leeke handaa ³⁶ mo halima: Yesuna: pi hombo peaaso alota: Tekehalio. Wanda:halina: Eiyeke pa:ta: hone tulao haluekema: loa:me. Ipika: biki la kie leekepate ³⁷ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Ipikita: amba: handeme. Neke yaapo do pi pi alepe halie laa leekeme. ³⁸ Mo halima: Yesu pa:ta: alota: Tekehalio. Hone tulaasome laata: Yesu pa:ta: tumiki yotuaopitiekeme.

³⁹ Kutupa Yesuma: alota: Do kenkena: wanda:halina: pi yokaalu puluekema: epoa:me la leke holupiki wanda:halima: handena: make handeleme wanda:hali make leke holu pea haena:yeke epoa:me la leekeme. ⁴⁰ Mandane Pa:tisi haliwekima: koto leekeeki opua Yesu pa:ta: lota: pitolo alota: Nikita: leke holupiki haliweki halemema: alepe lemeekepate ⁴¹ Yesuma: iki pa:ta: alota: Leke holupiki haliweki haemekena: yoluta: iki pa:ta: hokeeki ma:nda: na ulu pia:me laa kutupulu pia:pate ikana:ma: alota: Nikita: handoloma:me aleme ekina: iki pa:ta: hokeeki pa ula:me leekeme.

10

Mo Sipisipi ma:na:na: holinda:na: onkoluma: pi

¹ Yesuma: alota: Ima: iki pa:ta: ota: pi alome. Hali epima: mo sipisipi ma:na:manu holinda: pa:la: pota: kake pa:ta: na peke pa pa:ta: ponda:pa pea:ka:na:ta: koto halita: ta:ta:na: alemanu muluekema: pake nala: halie. ² Pate mo pota: kake pa:ta: pula: halita: mo hande sipisipi ma:na:manu handeteke hala: halie leekeme. ³ Mo pota: kake handeteke hala: halima:ta: koto hali pena:ta: pota: lombalieke. Kutupa mo halima: ipika: ma:na: manuna: biki laa wi la: mepi peaata: mo ma:na: manuma: ipika: pi holā:make opimika:na:ta: hama: nane hatuku pelieke. ⁴ Hama: nane hatuku puaata: ipiki amba:la titina: pelieke. Kutupa mo sipisipi ma:na: manuma: ipika: pi holā:make opitolo hata: ipiki telia: mea pelimikie. ⁵ Pa hali ma:nda: telia: meata: na pelimikie. Dia:me. Ipika: pi holā:make na opitolo hata: mo ma:na:manu pindipa pelimikie.

⁶ Yesuma: onkoluma: laa do pi leekepate mo haliwekima: do pi teketa: hone na wimikime.

Yesuta: epeke tupa: ma:na: handeteke hala: hali

⁷ Koto ekina: Yesuma: paa dupa leekeme. Ima: iki pa:ta: ota: pi alome. Ita: sipisipi ma:na: manuna: pota: kake halome. ⁸ I na epeke hano titina: epemeke haliweki paeyaota: pake nolo pimiki haliweki epemeke handaa hande sipisipi ma:na: manuma:ta: ika: pi na opimikime. ⁹ Ita: pota: kake halome. Hali epima: I pa:ta: honda: pamba epea:ka:na:ta: koto halima: da:ta:la:eki milieke. Kutupa mo halita: tukiki nane pua:tiki

hama: nane a:pa:tiki pitolo hata: epeke nemanu netiki pilieke. ¹⁰ Pake nala: halima:ta: mo sipisipi ma:na:manu pake meata: lia hoeyaaluekema: ipilimipateta: I epolo ekita: ikana:ma: da:ta:la:eki muemena:yeke epolome. Tumba ula: da:ta:la:eki kone muemena:yeke epolome.

¹¹ Ita: handa: ma:na: epeke tupa: handeteke halo halie. Mo sipisipi ma:na:manu tamba: muluekema: yaka da:ta:la:eki hone na ulueke.

¹² Mo yenki e poka:la: somema: pa ma:nda:na: sipisipi ma:na:manu handeteke hawaaso hata: mo tikene kika epea:ka:na:ta: ipikita: teke some dia:yalo hata: mo ma:na:manu mina:pa:lao pindipa pelieke. Koto ekina: mo tikene kikama: hande ma:na:manu lu nea:ka:na:ta: ta:ta: ta:ta: pea pindipa pelimikie. ¹³ Hande yenki muluekema:

e pokeeke halima:ta: mo ma:na:manu pa:ta: hone wopu na witolo hata: ipikita: pa e pokaasa: hali yaalo hata:ta: pindipa pelieke. ¹⁴⁻¹⁵ Ita: hande ma:na: epeke tupa: handeteke halo halie. Yaka Apa:ma: I handa:la:eki make Ima: make yaka Apa: handolo tupa: Ima: make yaka sipisipi ma:na:manu handolome. Kutupa yaka sipisipi ma:na: manuma: make I handilimikie. Kutupa hande sipisipi ma:na:manu pa:ta: hone witolo hata:ta: yaka da:ta:la:eki alupaowa:ka:na:ta: ana: pilieke. ¹⁶ Yaka mandane ma:na:manu make halememe. Do haleme ekimanu homeke na loa:me. Iki make yaka pi holā:make opitolo haena: Ima: mina:neaalueke. Kutupa mo ma:na:manu tapake homeke halo pelemepateta: handeteke hala: hali make homeke kone halieke.

¹⁷ Yaka da:ta:la:eki kone pa muluekema:

alupaalo poloeki yaka Apa:ma: kotoeki handolo hata: I pa:ta: pukima: wotu homa:la:me. ¹⁸ Hali ma:nda:ma: yaka da:ta:la:eki hoeyaaepeke na ya:la:pate yaka hone wia kone yaka hone pa:la:ekina: loa:me. Ima: homeke ana:na: kia pa Ima: homeke ana:na: paa mea:peke ya:la:me. Do ekita: yaka Apa:ma: pea:pekee la:la: ekina: loa:me.

¹⁹ Kutupa Yesuma: do pimanu leeke ekina: mo Diu haliwekima: putupa ta:ta: ta:ta: haemekeme.

²⁰ Mandane haliweki wopuma: alota: Ipiki pa:ta: hoke temoko pita: pa:la:me laa ipikita: keaaso pita:la:me. Ipika: pita: ekipeke opitelemepe laa lea:tiki pimikipate ²¹ mandane haliwekima: alota: Hoke temoko pila: halima: dupiki pi lapeke na ya:la:me laa hoke temokoma:ta: leke holupiki haliwekina: leke ekipa kilaaliepe laa lea:tiki pimikime.

Wanda:halima: Yesu kiaemekeeki

²² Koto pita: Diutuseleme nane haena: ta:ta: piki nate epeekeme. Koto nateta: di wia hao amba: kone mo hande tembolo da pota: pa lombemekeeki hone witolo hata: pimikime. Kosa: kina: hata: pimikime. ²³ Koto dina:ta: Yesuta: mo tembolo da pa:ta: hata: mo Solomonona: da mineke pa:ta: pomiekeme. ²⁴ Kutu pitolo haena: mo Diu haliwekima: ipiki dupao hata: ipiki pa:ta: lota: pitolo alota: Nikita: hoto ekipuna: hone eleke eleke wia hamono lelipiki laata: Neketa: hande Ketisope. Niki pa:ta: ota: pi la kia:peke lemekeme. ²⁵ Yesuma: iki pi hombo peaaso alota: Ima: iki pa:ta: amba: la kua:pateta: ikana:ma: I pa:ta: hone na tulaalememe. Yaka Apa:na: bikina: pitolo haumanu

paeyaoma:ta: yaka biki mea a:meiyaasemepateta:
²⁶ ikita: yaka sipisipi ma:na:manu na haleme ekina:
 I pa:ta: hone na tulaasememe. ²⁷ Yaka sipisipi ma:na:
 manuma: yaka pi hola:make minelememe. Ima: make iki
 handolome. Kutupa yaka hoki nane telia: mea ipulimime.
²⁸ Iki pa:ta: da:ta hao hala:eki halono ikita: ota: na
 homilimikie. Kutupa ikita: ya kiki pa:ta: haena: hali ma:
 nda:ma: pa:ta:la: mea:peke na ya:la:me. ²⁹ Yaka Apa:ma:
 iki I pa:ta: kia:me. Kutupa yaka Apa: make manda hata:
 paeyao ankulala:me. Yaka Apa:ma: miniki hala: ekimanu
 hali ma:nda:ma: pa:ta:la: mea:peke na ya:la:me. ³⁰ Yaka
 Apa: dikita: homeke kone halopa:me leekeme.

³¹ Koto leeke ekina: Mo Diu haliwekima: Yesu luekema:
 toopimanu paa mimikime. ³² Yesuma: mo haliweki pa:ta:
 alota: Yaka Apa:ma: peaala: epeke pita:la: ekimanu wotu
 Ima: iki pa:ta: waloa:pate eki pua: ekina: toopima: I luekema:
 pitelemepe. ³³ Mo Diu haliwekima: ipika: pi hombo
 peaaso alota: Nakana:ma: epeke peleeki ma:nda:na: hone
 witolo hata: toopima: neke luekema: na pitoloma:pate pa
 Koda: laasa: ekina: pitoloma:me. Neketa: pa hali ya:la:pate
 nakana:ma: Koda: tupa: hata: kone alome le ekina: pitoloma:
 me. ³⁴ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Ika: Lo Pimanu
 pa:ta: dupa wape pea ula:me. Ima: alota: Ikita: koda:sunue
 loa:me laa wape pa:la:me. ³⁵ Kota: Koda:ma: ipika: pi
 la:niaemeke haliweki pa:ta: ika: bikita: koda:manue laa
 leekeme. Kutupa Baibolo bukana: pita: ota:eki kone pa u
 halieke. ³⁶ Kutu pa:la:pate Ita: hande yaka Apa:ma:
 I meata: do kenke pa:ta: epono I

tapaeya:me. Koto ekina: Ima:ta: Koda:na: Eiyeke halome loa: ekita: Koda: laasopatema: ekipeke alemepe. ³⁷ Yaka Apa:na: pita:la: ekimanu na pua:ka:na:ta: kota: I pa:ta: hone na tulaapa:pe.

³⁸ Kutu pua:peke ya:la:pate yaka Apa:na: pita:la: ekimanu pua:ka:na:ta: I pa:ta: hone na tulaake hata: kone yaka pitolo ekimanu pa:ta: kone hone tulaapeke aleo. Kutu pimika:na:ta: hande Apa:ta: I tukiki pa:ta: hala:eki make Ita: ipiki tukiki pa:ta: haloeki make handa: hone wilimikie leekeme.

³⁹ Yesu pa da:ka:pa: minuluekema: pimikipate ipikita: opa: pa lopa peekeme.

⁴⁰ Yesuta: pa la:ka:la pua mo Diodani ikali tunkula mone tea:na: Dionima: amba: bapitaisi peaatiki pu hayeke alena: opolo puata: koto pa:ta: hayekeme. ⁴¹ Wanda:hali wopuma: ipiki pa:ta: pua mombolo hata: alota: Dionima: wele wotu pita:la:eki wopu na piekepate ipikana:ma: do hali pa:ta: leeke pi paeyao amba: yaala:me lemekeme.

⁴² Kutupa wanda:hali wopu koto pa:ta: hata: Yesu pa:ta: hone tulaemekeme.

11

La:satesi homeekeeki

¹ Bedani da pa:ta: hayeke hali La:satesi yeni hayekeme. Mo Bedani data: Mada hakepiki Meti yaapona: dae. ² Mo Metima:ta: hande Tekehalina: ankena: totopo wotupiki senisi holaota: ipika: itikima: kone honiaeyekeme. Koto wanda:na: beliki La:satesi yeni hayekeme. ³ Koto ekina: mo hakila:ma: Yesu pa:ta: pi tapaaso alota: Tekehalio. Naka: yankeketa: yeni hao ula:me laa tapaepkekeme. ⁴ Yesuma: koto pi opua alota:

Koto yenima:ta: hali na homaalieke laa koto yeni a:pa hake hauta: Koda:na: biki make Koda:na: Eiyekena: biki make mea a:meiyaena:yeke a:pa hao pa:la:me leekeme.

⁵ Yesuma: mo beliala: tepo pa:ta:ta: hone wotu wiekeme. ⁶ Kutupa hande La:satesi yeni hao ula:me leekeeki opuata: pa hoto yaapo koto pa:ta: hao ⁷ ipika: disaipolo haliweki pa:ta: alota: Diudia nane paa la:ka:la pomana:e leekepate ⁸ ipika: disaipolo haliwekima: ipiki pa:ta: alota: Disao. Amba: numaneke a:nda: mo Diu haliwekima: toopima: neke luekema: taapemepate koto pa:ta: paa pomana: alepe lemekeme. ⁹ Yesuma: alota: Nate homekena: pa yata:pea:peke nate leke manuta: 12 awamanu dia:ya:ka:ta:pe. Hali ma:nda:ta: oli nate talo haena: pomia:ka:na:ta: do kenkena: paa pa:la:eki handa:la: ekima: ipikita: lopuluekema: taapa:tia na pelieke laa ¹⁰ Kutu pulu pa:la:pateta: timba: alo haena: pomia:ka:na:ta: ipiki pa:ta: paa na peaasa: ekima: ipikita: lopuluekema: taapa:tia pelieke leekeme. ¹¹ Yesuma: kotoeki laa pi ma:nda: alo alota: Nika: yankeke La:satesita: amba: u peila:pateta: ipiki mea tiaalo pulume leekeme. ¹² Koto leeke handaa mo disaipolo haliwekima: alota: Tekehalio. U pelia:ka:na:ta: kota: tiaalieke lemekeme. ¹³ Yesuma:ta: mo La:satesi ota: homeeke ekina: leekepate mo haliwekima:ta: pa u peileke ala:me hone wimikime. ¹⁴ Koto ekina: Yesuma: iki pa:ta: peneme yao alota: La:satesi ota: homeekeme. ¹⁵ Koto pa:la:pate ikana:ma: hone tulao hamina:yeke iki pa:ta: hone witolo hata: ipiki yaapo na haowa: ekima: ta:na:ma: homolome laa ipiki pa:ta: pomana:e leekeme. ¹⁶ Koto ekina:

Tomasita: hande Manda:e halima: ipika: disaipolo yankeketiti pa:ta: alota: Nika: Disa ameḷe paeyao mandakena: bape laa ipiki ameḷe homomana:e leekeme.

Yesuta: paa mea tiaasa:eki make da:taasa:eki make hala:me

¹⁷ Yesu opolo puaata: La:satesi lapa: pea haena:ta: hoto tonkopu wiekeeki opiekekeme. ¹⁸ Mo Bedani data: Diutuseleme da teke pa:ta: kone hayekeme. ¹⁹ Kutupa Diu wanda:hali wopuma: Mada Meti yaapo ipilika: ana: homeeke ekina: tamba: minolo hata: pi pi loluekema: pemekeme.

²⁰ Madama: Yesu ipula:me lemekeeki opuaata: manda:hande peekepate Metita: da pa:ta: pitina: peekeme. ²¹ Madama: Yesu manda:hande pea ipiki pa:ta: alota: Tekehalio. Neketa: do pa:ta: haeka:na: yoluta: ya ana: na homolo pia:me. ²² Kutu pulu pia:pate pa ame do kone nakana:ma: Koda: pa:ta: ala:ta: ma:nda: honke lelipi ale Koda:ma: ota: kilieke hone witolome leekeme.

²³ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Naka: ana:ta: paa tiaalieke leekeme. ²⁴ Madama: hombo peaaso alota: Mo hande paelia: natena: Koda:ma: ipiki paa mea tiaalo pa:la: ekita: hone witolome leekeme.

²⁵ Koto leekepate Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Ita: pa mea tiaasa:eki make da:taasa:eki make halome. Hali epima: I pa:ta: hone tulao haya:ka:na:ta: kota: koto hali homea:ka:na: kone da:ta halieke.

²⁶ Kutupa hali epima: da:ta: hata: I pa:ta: hone tulao haya:ka:na:ta: koto halita: ota: na homilieke. Ima: do alo pina: homelepe laa leekeme. ²⁷ Madama: ipika: pi hombo peaaso alota: Tekehalio. Aowe. Naka: kakema: homolo hata: neketa: hande Ketiso

make Koda:na: Eiyeeke do kenkena: ipilieke leeke halita: hone witolome leekeme.

Yesuma: e leekeeki

²⁸ Madama: kotoeki laa pa pua hakepiki Meti pa:ta: yopu pua alota: Tekehalima: do a:pa hata: neke wi ala:me. ²⁹ Meti koto pi opua tiao Yesu manda:hande puluekema: aija peekeme. ³⁰ Yesuta: mo hande da pa:ta: ai na opolo peke Madata: ipiki manda:hande pieke alena: pa hayekeme. ³¹ Mo mandane Diu wanda:halima:ta: Meti pa:ta: a:ta:ma: homolo hata: ipiki ameḷe pita:ta: Meti ai tiao hama peekeeki handaata: ipiki telia: mea pemekeme. Ika: honema:ta: Metima: mo lapa: pieke ale pa:ta: e lolo pula:me hone wimikime. ³² Metima: Yesu hayeeke alena: opolo pua Yesu handolo ipika: anke pa:ta: lopa:niao alota: Tekehalio. Neke do pa:ta: haeka:na: yoluta: ya ana: na homolo pia:me leekeme.

³³ Metima: e leekeeki make mo ipiki ameḷe pemeke Diu wanda:halina: e lemekeeki make handaata: ipikana:ma: ka:nda:ma: homolo hata: ipika: puki tetoma: homeekeme. ³⁴ Yesuma: alota: Ipikita: hando pa:ta: wilimipe leeke handaa ikana:ma: alota: Tekehalio. Handolo epoe lemekeme. ³⁵ Kutupa Yesuma: e leekeme. ³⁶ Koto ekina: mo Diu wanda:halima: pi hotiolo alota: Handa:pe. Do halima: La:satesi pa:ta: pukima: wotu homolo pita:la:me lemekepate ³⁷ mandane wanda:halima: alota: Do halima:ta: hande leke holupiki halina: leketa: kilaeya: tupa: mo halina: homa:la:eki make sa:sa: pia:peke yolo pia:me hone witoloma:me lemekeme.

La:satesi paa mea tiaeyekeeki

³⁸ Yesuma: pa puki tetoma: homolo hata: mo lapa: pimiki alena: peekeme. Mo lapa: pimiki ekita: tikene da pa:ta: toopima: a:mba wimikime.

³⁹ Yesuma: alota: Mo toopi pa nane mea wipe leekepate hande hoieke halina: beliki Madama: alota: Tekehalio. Punku wotu pilieke. Mo lapa: pea hamonota: hoto tonkopu paeya:me leekeme.

⁴⁰ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Nakana:ma: hone tula: haeka:na:ta: Koda:na: paa pa:la:eki handilipikie pita: na loa:pe leekeme.

⁴¹ Kutupa hande toopi pa nane mea wimikime. Yesuma: handa:liao hata: alota: Apa:o. Nakana:ma: yaka pi opu hale ekina: neke pa:ta: keiyae pi alome.

⁴² Nakana:ma: Ima: aloeki opu hale ekita: handolopate pa do haleme wanda:halima: nakana:ma: I tapaaleeki handa: hone tulaena:yeke neke pa:ta: do pi alome leekeme.

⁴³ Yesuma: koto laa anekema: wi alo hata: alota: La:satesio. Hama epoe leekeme.

⁴⁴ Hande homeeke halita: kiki anke leke popeleke ipika: dauma: ambula wimiki tupa: tiao hama epeekeme. Kutupa Yesuma: iki pa:ta: alota: Dau leisi mea bao epena: tapaape leekeme.

Yesu lulu pimiki ekina: pota: weimikieki

(Ma:tiu 26:1-5, Maka 14:1-2, Luku 22:1-2)

⁴⁵ Meti handolo pemeke Diu wanda:hali wopuma:ta: Yesuma: piekeeki handaata: ipiki pa:ta: hone tulaemekeme.

⁴⁶ Kutu pimikipate mandane haliwekima:ta: Yesuma: pieke ekita: mo Pa:tisi haliweki lolo pemekeme.

⁴⁷ Koto ekina: mo Pa:tisi haliweki make mo yeni peao haemeke you haliweki make mo Ka:lesete tapake

amele momba:lalo hata: alota: Nikana:ma:ta: eki pumana:pe. Do hande halima: wele wotu pa:la: ekimanu pita:la:me. ⁴⁸ Pa pina: paoma:ka:na:ta: wanda:hali paeyaoma: ipiki pa:ta: hone tulaal-imikie. Kutupa make mo Loma: haliwekima: a:paata: nika: tembolo da make nika: tapake make telipina: hoeyaalimikie lemekeme.

⁴⁹ Iki pa:ta: hayeke hali Kaiya:pasita: koto bapina: yeni peao haemeke you haliwekina: you hali hata: kone ipikana:ma: alota: Ikita: ala:ta: ma:nda: na handelememe. ⁵⁰ Wanda:hali paeyao pa:ta: hali homeke homea:ka:na:ta: iki pa:ta: epekeeki ipilieke. Kutupa nika: tapake paeyao hoeyaapeke na yelieke. Kutu pulu pa:la: ekita: hone na witelemepe leekeme. ⁵¹ Do leeke ekita: Kaiya:pasima: kone pa na leke koto bapina: yeni peao haemeke you haliwekina: you hali hata: Yesuta: mo Diu wanda:hali pa:ta: homolo piekeeki la halolo hata: leekeme. ⁵² Kutupa make mo Diu wanda:hali pa:ta: homeke na homeke mo Koda:na: weki wandikita: pa hata: pepi pea haena: kone paeyao handa: mea homeke tapake kone apa:tao haena:yeke Yesu homolo pa:la:eki la halolo hata: leekeme. ⁵³ Koto leeke ekina: mo Diu wanda:halina: you haliwekima: koto natena: kini pea Yesu lulu peleme pota: weimikime. ⁵⁴ Koto ekina: Yesuta: koto pa:ta: pominolo hata: peneme yao na pomiekepate Diudia nane mina:pa:lao mo hapu hayeke alena: teke pa:ta: hayeke da Ipoteimi da pa:ta: puaata: ipika: disaipolo haliweki amele koto pa:ta: haemekeme.

⁵⁵ Mo Diu wanda:halina: Lombei Pupa Yapeeke nate tunkulieke handaa papate da ta:ta: ta:ta:

wanda:halima: ne ai na pambeke haena: ika: loke wamo puluekema: oli Diutuseleme da nane pemekeme. ⁵⁶ Mo wanda:halima: Yesu weitolo hata: mo tembolo da pa:ta: momba:la ika: ika: kone lota: lota: pu alualu pitolo alota: Eki hone witelemepe. Do hande ne pamba:la: ekita: na ipilieke hone witoloma:pate eki hone witelemepe la leekeme.

⁵⁷ Kota: mo yeni peao haemeke you haliweki make mo Pa:tisi haliweki tonka:na: ikana:ma: pi alo alota: Hali epima: Yesu hala:eki handea:ka:na:ta: Yesu da:ka:pa: minomonoyeke niki a:pa la kia:pa:peke lemekeme.

12

Bedani da pa:ta: Yesuna: mo nada senisi holaeye-keeki

(Ma:tiu 26:6-13, Maka 14:3-9)

¹ Mo hande Lombei Pupa Yapeeke natena: ne pambuluekema: haena: nate yunki mindiki hata: pa wina: kone Yesuta: mo Bedani da pa:ta: peekeme. Hande Yesuma: paa mea tiaeyeke hali La:satesi ipika: dae. ² Koto pa:ta: Yesuna: ne pambaemekeme. La:satesita: teipolona: Yesu yaapo mandake pa:ta: pitina: Madama: hande ne pane pea hale hale piekeme. ³ Kutupa Metima: mo nada senisi seliapota: yenki tieke ale kone mo ka:nda: makata: kilo pa hapo siki tupa: meata: Yesuna: anke pa:ta: holaota: ipika: itikima: honiaeyekeme. Kutu pieke ekima: mo senisi totopoma:ta: mo da paeyao pa:ta: totopo yuyu wia wiekeme. ⁴ Mo disaipolo hali homeke Isekatioti hali Diudasita: hande Yesu a:nda: lombolo pieke hali ipikana:ma: alota: ⁵ Do senisita:

ma:nda:ma: hambena: laata: 60 kina meaata: nate hali wanda:hali pa:ta: na teli teli peaemeke ekita: ekipeke pimipe leekeme. ⁶ Do leeke pita: nate hali wanda:hali pa:ta: a:ta:ma: homolo na leke pake hali hata: leekeme. Mani pausata: ipikana:ma: miniki hata: mea pomiekepate ipika: hone wia yoka: mea:tiki piekeme. ⁷ Koto leekepate Yesuma: alota: Koto wanda: pa:ta: pi na lapeke. Ipika: wia hala:eki pa miniki haena: I toko hoiyulu peleme natena: loa:me. ⁸ Natehali wanda:halita: iki ameḷe hao halo pelemepate Ita: iki ameḷe na hao halumeke leekeme.

La:satesi lulu pimiki pota: weimikieki

⁹ Diu wanda:hali wopuma: Yesuta: Bedani da pa:ta: a:pa hala:me lemekeeki opuaata: koto pa:ta: pemekeme. Yesu homeke handuluekema: na pekepate hande Yesuma: lapa: pa:ta: pa mea tiaeyeke hali La:satesi make handuluekema: pemekeme. ¹⁰ Koto ekina: mo yeni peao haemeke you haliwekima:ta: La:satesi make lulu pimiki pota: weimikime. ¹¹ Diu haliweki wopuma: La:satesi pa:ta: hone witolo hata: ika: you haliweki mina:pa:lao Yesu pa:ta: hone tulaemeke ekina: pimikime.

Ta:na:ma: homolo hata: Diutuseleme nane pemeekeeki

(Ma:tiu 21:1-11, Maka 11:1-11, Luku 19:28-40)

¹² Da ka:la:peeketa: hande Lombei Pupa Yapeeke dina: ne pambuluekema: momba:la haemeke wanda:hali paeyaoma:ta: Yesuta: Diutuseleme da nane ipula:me lemekeeki opimikime. ¹³ Koto ekina: dopema: handeke

ti palekemanu tonda:pa: mepi pea mina Yesu
 manda:hande puluekema: wi la:tiki pulu hata:
 alota:

Koda:na: pi laapa:pe.

Tekehalina: bikina: ipula: halita: Koda:ma:
 epeaeya:ka:na:ta: epelieke.

Ipikita: Isulai wanda:halina: Kini halie la
 lemekeme.

¹⁴ Yesuma: donki ma:na: handa: wiata: mo
 ma:na: hoki manda pitiekeme. Kutu pieke ekita:
 mo Baibolo buka pa:ta: wape pa:la: ekita: dupa

¹⁵ Saioni data: paala:ma: na homa:peke. Handa:e.
 Naka: kini hali koto ipula: handa:e. Donki
 ma:na: siki ipika: hoki manda pita: koto ip-
 ula: handa:e laa wape pa:la:me.

¹⁶ Yesuma: koto hau pieke pita:ta: ipika: dis-
 aipolo haliwekima: hone na wimikipate pa wete-
 pena:ta: Yesu paa tiaoli ipika: paa piki kapu tieke
 mulu pieke haena: ikana:ma: mo Baibolo bukana:
 dupiki pi wape pa:la: ekita: ota: Yesu pa:ta: kone
 yaeyekeeki hone wimikime.

¹⁷ La:satesi lapa: pa:ta: wina: Yesuma: wi la
 paa mea tiaeyeke pita:ma: Yesu ameḷe haemeke
 wanda:halima: koto pieke ekita: hande wanda:hali
 pa:ta: amba: la halemekeme. ¹⁸ Koto wele wopu
 pieke ekina: wanda:hali paeyaoma: opuata: Yesu
 manda:hande pulu pemekeme. ¹⁹ Koto ekina: mo
 Pa:tisi haliwekima: ika: kone ane la: mone la: pu
 alualu pitolo alota: Handelemepe. Nikana:ma:
 hau ma:nda: pea:peke na ya:la:me. Handa:pe.
 Wanda:hali paeya: tapao ipiki telia: mea pulimime
 lemekeme.

Mandane Kitiki wanda:halima: Yesu weimikieki

²⁰ Mo hande ne pambemeke pita: Diutuseleme da pa:ta: yeni pulu pemeke wanda:hali ameleta: mandane Kitiki wanda:hali make pemekeme.

²¹ Mo wanda:halima: hande Ka:lili nane hayeke da Betesaida da hao epeeke hali Pilipi pa:ta: pua alota: Aneke halio. Nika: honema:ta: Yesu handulumeke hone witoloma:me lemekeme.

²² Pilipima: A:ndutu pa:ta: pua laata: Ipilikana:ma: Yesu lolo pepekeme. ²³ Yesuma: ipilika: pi hombo peaaso alota: Wanda:halina: Eiyekema: mo paa piki kapu tieke mulu pa:la: di ame ipula:me. ²⁴ Ipiliki pa:ta: ota: pi alome. Kuni wae alesiki homeketa: kenkena: na opa: pa lopa na homea:ka:na:ta: ipika: pa u pelia halieke. Kutu pulu pa:la:pate homea:ka:na:ta: opa kiliki wotu a:elieke. ²⁵ Hali epima: ipika: da:ta:la:eki kone hone wotu wia:ka:na:ta: ipika: da:ta:la: ekita: alupilieke. Hali epima: do kenkena: hata: ipika: da:ta:la:eki kone hone wopu na wia:ka:na:ta: ipika: da:ta:la:eki mea miniki hata: da:ta hao halo pa:la:eki kone yelieke. ²⁶ Hali epima: yaka e pokaaluekema: hone pia:ka:na:ta: ipikana:ma: ya hoki nane telia: mea epena:e. Yaka e pokaasa: halita: I halo alena: kone diki mandakena: halupekema: loa:me. Yaka e pokaasa: halita: yaka Apa:ma: koto halina: biki tieke wina: lelieke leekeme.

Yesuma: ipika: homolo pieke ekina: pi leekeeki

²⁷ Ameta: ya puki tandama: homolome hata: eki pi lonope. Doeki lapeke ya:la:pe. Apa:o. Hande I pa:ta: epolo pa:la: di na epena: lapeke lonope. Dia:me. Koto tanda tandama: homolo polo di muluekema: epoa:me. ²⁸ Apa:o. Naka: biki tieke wina:

lapeke leekeme. Koto la haena: oli ya nanema: la:niaeyeke pi hola:makema: alota: Yaka bikita: amba: titina: tieke wina: lolopate paa ma:nda: alo peao tieke wina: lolueke leekeme.

²⁹ Koto pa:ta: pambulu bao haemeke wanda:halima: hande pi hola:make opua alota: Tutu lia:me lemekeme. Mandane wanda:halima: alota: Enisolo halima: ipiki pa:ta: pi alopate lea:me lemekepate ³⁰ Yesuma: iki pa:ta: alota: Oli la:niaeya: pita: I pa:ta: dia:me. Iki pa:ta: hone witolo hata: la:niaaso lea:me. ³¹ Ameta: do kenke wanda:halina: pi yokaalu pulu pa:la: di ipula:me. Ameta: do kenkena: tumiki hala: halita: yoka mea lopaalieke. ³² Kutupa Ita: kenkena: hano I mea a:meiyaemeka:na:ta: wanda:hali paeyao I pa:ta: epena: yola: mulueke leekeme. ³³ Koto leeke ekita: ipika: homolo piekeeki la halolo leekeme. ³⁴ Koto leeketa: mo wanda:hali paeyaoma: ipika: pi hombo peaaso alota: Mo Lo Pi manuma: ala: ekita: doeki opuma:me. Ketisota: hao halieke ala:me. Nakana:ma: alota: Wanda:halina: Eiyeye mea a:meiyalieke ale ekita: ekipape. Mo hande Wanda:halina: Eiyeketa: epiya:ka:ta:pe lemekeme.

³⁵ Yesuma: iki pa:ta: alota: Mo hande paa pa:la: ekita: iki amele hosiki halimikie. Timba: la:la: ekima: iki mea tombuaama:na: paa pa:la: pita: kone pua:pa:peke. Timba: la:pa pa:la: pa:ta: pula: halima:ta: Dota: hando pa:ta: pulupe lelieke. ³⁶ Kutu pa:la: ekina: ikita: paa pa:la: dina: hata: paa pa:la: ekina: wekiwandiki leke hamina:yeke paa pa:la:eki pa:ta: kone hone tulaapa:peke leekeme.

Mo Diu wanda:halima: Yesu pa:ta: hone na tulae-mekeeki

Yesuma: koto pi laata: mo wanda:hali mina:pa:lao puata: panka halo peekeme.

³⁷ Ipikana:ma:ta: wanda:halina: leke popelekena: hata: kone wele wotu pieke ekimanu mo wanda:halima: handaa kone ipiki pa:ta: hone na tulaemekeme. ³⁸ Mo hande potopede hali Aisayama: leeke ekimanu yaena:yeke piekeme. Dupa

Tekehalio. Nikana:ma: la haloma: ekita: epima: opimipe.

Kutupa Tekehalima: ipika: wele pieke ekita: epi pa:ta: walea:pe laa leekeme.

³⁹ Koto ekina: mo wanda:halima: hone tulaapeke na yeeke ekina: Aisayama: leekeeki ma:nda: dupa

⁴⁰ Koda:ma: ika: leke holu peaota: ika: pukita: taka:la:pa pua hata:ta: toopi leke wina: leekeme.

Wanda:halima: ika: lekema: handaama:na: make ika: puki tooluma: hone wiaama:na: pua:me.

Ima: iki wamo peanoyeke I pa:ta: na la:ka:la haena:yeke pua:me laa leekeme.

⁴¹ Koto leeke pita: Aisayama:ta: Yesuma: ipika: paa tieke mea hayekeeki handeeke ekina: Yesu pa:ta: mulu pa:la:eki hone witolo hata: leekeme.

⁴² Kutu pimikipate mo Diu you haliweki wopuma: Yesu pa:ta: hone tulaemekepate mo Pa:tisi haliweki pa:ta: pieke handaata: ika: pi hotu haemeke da pa:ta: ika: ula:eki yokaama:na: ika: hone tulaemekeeki peneme yao na lemekeme.

⁴³ Koda:ma: ika: pi laena: hone na wiki kenke haliwekima: laena: hone wopu wimikime.

Yesuna: leeke pi manuma: pi yokaalu pea:peke ya:la:eki

⁴⁴ Yesuma: pi anekema: alo alota: Hali epima: I pa:ta: hone tulaeya:ka:na:ta: I pa:ta: homeke hone na tulaake I tapaeya: hali pa:ta: make pita:la:me.

⁴⁵ Hali epima: I handea:ka:na:ta: kota: I tapaeya: hali make handa:la:me. ⁴⁶ Ita: do kenkena: paa

pa:la:eki tupa: a:pa halome. I pa:ta: hone tulaaseme wanda:halita: timba: la: pamba:la: pa:ta: na haena:yeke epoa:me. ⁴⁷ Hali epima: Ima: alo

pi opua na pia:ka:na:ta: koto hali yaapo Ima: pi yokaalu na pulueke. Kenke wanda:halita: iki pa:ta: pi yokaalu puluekema: na epeke iki

mea da:taaluekema: epoa:me. ⁴⁸ Hali epima: I kiaaso hata: Ima: alo pi na opia:ka:na:ta: kota: ma:nda:ma: ipiki yaapo pi yokaalu pilieke. Do

Ima: aloeki manuma: kone paelie natena: ipiki yaapo pi yokaalu pilieke. ⁴⁹ Ima: ya hone wia na loa:me. I tapaeya: hali yaka Apa:ma: Ima: lolo pua:

ekimanu paeyao ipikana:ma: lapeke leeke handaa pua:me. ⁵⁰ Kutupa yaka Apa:ma: du pea:peke la ala: pi manuta: da:ta hao hala:eki kone peaasa:ekie

hone witolome. Koto ekina: Ima: alo pita: yaka Apa:ma: I pa:ta: lapeke lea: pi kone alome leekeme.

13

Yesuma: ipika: disaipolo haliwekina: anke tanda:paeyekeeki

¹ Mo hande Lombeï Pupa Yapeeke natena: ne pambuluekema: hata:ta: Yesuma: do kenke

mina:pa:lao Ateke pa:ta: polo pieke di amba:tunkula:la:me hone wiekeme. Ipikana:ma: do kenkena: haemeke ipika: wanda:hali pa:ta: pukima: homo hao paeyaalo pulu hata: make iki pa:ta: pukima: homeekeme.

² Welealo nane Yesu ipika: disaipolo haliweki ameḷe ne no pitimikime. Isekatioti hali Saimonona: eiyeke Diudasima:ta: Yesu mina:yeke a:nda: lombolo pieke honeta: ipiki pa:ta: Sadanima: amba: mea wiaeyekeme. ³ Yesuma:ta: hande ipika: Atekema: ala:ta: ala:ta: paeyao ipiki pa:ta: haleekeeki make ipikita: Koda: yaapo hao a:pa Koda: pa:ta: polo piekeeki make hone wiekeme. ⁴ Koto ekina: Yesuma: mo teipolo mina:pa:lao tiaota: manda pambaeyeke dau hola: mea wiaata: dawelo mea tonkaeyekeme. ⁵ Kutupata: ma:tiki pa:ta: ikali hola: pambaata: mo disaipolo haliweki ika: ankemanu homeke pa:ta: pua:tiki pea tanda:pa:tiki pea hande tonkaeyeke daweloma: honia:tiki piekeme. ⁶ Kutupata: Saimono Pida pitieke pa:ta: peekepate ipikana:ma: Yesu pa:ta: alota: Tekehali nakana:ma: ya anke tanda:puluekema: pi leekeme. ⁷ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Ame do pitolo ekita: nakana:ma: hone na witelepate wetepena:ta: hone wilipikie leekeme. ⁸ Pidama: ipiki pa:ta: alota: Yaka anke nakana:ma: hoto homeke a:nda: tanda:pa:peke na ya:la:me leekeme. Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Ima: naka: anke na tanda:poa:ka:na:ta: kota: neketa: yaka disaipolo hali hapeke na yelieke leekeme. ⁹ Saimono Pidama: ipika: pi hombo peaaso alota: Tekehali. Kota: yaka anke homeke dia:me laata: Yaka kiki

you tonka:na: tanda:pae leekeme. ¹⁰ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Hali epima: ipika: loke paeyao tenke lao ikali peiya hata:ta: ipika: loke paeyao wamo pea haluekema: ikali pa na peiyiki ipika: anke homeke pa tanda:pa:peke ya:la:me. Iki paeyao amba: wamo pea halemepate hali homeketa: dia:me leekeme. ¹¹ Yesuma: ipiki a:nda: lombolo pieke hali amba: hone witolo hata: koto pi leekeme. Koto ekina: Iki paeyao amba: wamo pea halemepate hali homeke dia:me leekeme.

¹² Yesuma: ika: anke tanda:pa paeyeketa: ipika: dau paa mea pambao ipika: amba: pitieke teipolo pa:ta: paa pua tepiao pitiekeme. Mo haliweki paeyao pa:ta: ipikana:ma: lota: pitolo ¹³ Ikana:ma: I biki yaapo alo hata: Disa make Tekehali make aleme ekita: ana:piki pi alememe. Ita: koto polome. ¹⁴ Koto ekina: Ima:ta: ika: Tekehali make Disa make hata: ika: anke tandepoa: ekina: ikana:ma: make ika: ika: kone ika: ankemanu tanda:pa: alualu pea:pa:peke aleo. ¹⁵ Ima: iki pa:ta: peaowa: ekita: ikana:ma: make puemena:yeke wala: tiaaso pua:me. ¹⁶ Iki pa:ta: ota: pi alome. Pa hameke e pokaasa: halima:ta: ipika: e teke hali ankulapeke na ya:la:me. Kutupa pi lolo pena: tapaasa: halima: make ipiki tapaasa: hali kone ankulaapeke na ya:la:me. ¹⁷ Do walo ekita: hone wimika:na:ta: kota: pitolo hata: kone ta:na:ma: homilimikie.

¹⁸ Ima: iki paeyao pa:ta: na alome. Ya talopu molo haliweki amba: handoa:me. Kutu pa:la:pate mo Baibolo bukana: wape pa:la: ekita: yaaapeke ya:la:me dupae. Dika: mandakena: pita: ne nopa: halima: kone I yaapo a:nda: tunkula hala:me.

¹⁹ Dupiki hau ai na piki haena: kone iki pa:ta: ame do kone la kitolome. Koto ekina: wete-pena: koto hau pia:ka:na:ta: yaka halo ekita: ota: halome. I pa:ta: hone wilimikie. ²⁰ Iki pa:ta: ota: pi alome. Hali epima: Ima: tapaaso hali handa: mia:ka:na:ta: I make handa: minolo pita:la:me. Kutupata: I handa: mina:la: halima: I tapaeya: hali kone handa: mina:la:me leekeme.

*Yesuma: ipiki pa:ta: a:nda: lombolo pulu piekeeki la: wiekeeki
(Ma:tiu 26:20-25, Maka 14:17-21, Luku 22:21-23)*

²¹ Kotoeki laa Yesuma: ka:nda:ma: wopu homolo hata: mo haliweki pa:ta: la halolo alota: Iki pa:ta: ota: pi alome. Iki ameḷe hala: hali homekema: I mina:yeke a:nda: lombelieke leekeme.

²² Mo disaipolo haliweki pa penkili pitolo hata: ika: kone ane handa: mone handa: pitolo epi pa:ta: ala:pe hone wimikime. ²³ Disaipolo hali homeketa: Yesuma: puki pieke halita: Yesu yaapo lopu la: alu pea pitiekeme. ²⁴ Saimono Pida:mo hali pa:ta: so la: mea alota: Epi pa:ta: alepe. Lota: pie leekeme. ²⁵ Koto leeke handa: mo disaipolo halima: teke pa:ta: panda:pea pita: Yesu pa:ta: lota: pitolo alota: Tekehalio. Epi pa:ta: alepe leekeme. ²⁶ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Do palaowata: kawaso pa:ta: tenke lao halue halita: koto halie leekeme. Kotoeki la ipikana:ma: palaowa meata: tenke lao mo Isekatioti hali Saimono ipika: eiyeke Diudasi pa:ta: haleekeme. ²⁷ Diudasima: hande palaowa mieke pita: kone Sadanita: ipiki tukiki pa:ta: pitulu epeekeme. Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Naka: pulu

peleeki ai pua pea:peke leekeme. ²⁸ Yesuma: Diudasi pa:ta: leeke ekita: mo teipolo pa:ta: pitimiki haliweki homeke a:nda:ma: hone na wimikime. ²⁹ Mandane disaipolo haliwekima: ika: honema:ta: Diudasima: mo mani pausa handeteke hayeke ekina: ika: ne pambuluekema: ala:ta: ma:nda: hambolo pena: tapaeya:pe o natehali wanda:hali pa:ta: ala:ta: ma:nda: halo pu la tapaeya:pe hone wimikime. ³⁰ Diudasima: mo palaowa meata: kuta kone hama opolu bao peekeme. Koto dina:ta: timba: la: pambeekeme.

Mo panake pi ula:eki

³¹ Diudasi peeke hoki nane Yesuma: alota: Ameta: Wanda:halina: Eiyekema:ta: ipika: paa pa:la:eki milieke. Kutupa Koda:na: paa pa:la: ekita: Wanda:halina: Eiyeke pa:ta: handulumeke. ³² Kutupa Koda:na: paa pa:la:eki Wanda:halina: Eiyeke pa:ta: peaeya:ka:na:ta: kota: Koda:ma: ipikana:ma: kone Wanda:halina: Eiyekena: paa pa:la:eki peaalieke. Kutupa kuta kone peaalieke. ³³ Yaka weki wandikio. Iki ameḷe halo poloma:pateta: hosiki halueke. Kutupa ikana:ma: I weilimikipate pa amba: mo Diu wanda:hali pa:ta: loa: ekita: ameta: iki pa:ta: make alome. I polue da naneta: iki a:pa:peke na ya:la:me la leekeme. ³⁴ Ameta: Ima: iki pa:ta: panake pi ula:eki la: wiaasome dupa. Ika: kone pukima: homaalu alu pea hapa:peke. Ima: iki pa:ta: pukima: homao tupa: ikana:ma: make pukima: homaalu alu pea:pa:peke laa ³⁵ ikana:ma: pukima: homaalu alu pimika:na:ta: ikita: yaka disaipolo

haliweki haleme ekita: paeyaoma: handilimikie la leekeme.

Pidama: Yesuna: biki hoeyaaso pulu pieke ekita: Yesuma: pi la: wiekeeki

(Ma:tiu 26:31-35, Maka 14:27-31, Luku 22:31-34)

³⁶ Saimono Pidama: Yesu pa:ta: lota: pitolo alota: Tekehalio. Neketa: hane poluekema: alepe leeke handaa Yesuma: alota: I polue naneta: ame I telia: mea a:pa:peke na yolo pa:la:pate wetepena:ta: telia: mea ipilipikie leekeme.

³⁷ Koto ekina: Pidama: paa lota: pitolo alota: Tekehalio. Ekipeke neke na telia: mea ipilipiki la alepe laata: Ima: neke tamba: muluekema: yaka da:ta:la:eki homaoa:ka:na: make ana: pilieke laa leekepate ³⁸ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Nakana:ma: I pa:ta: homoluekema: ota: pi alepe laa neke pa:ta: ota: pi do alome. Mo hali koka:la:ma: e ai na leke haena:ta: nakana:ma: hoto tepona: I Yesu na handolome laa lelipikie leekeme.

14

Yesuta: Apa: pa:ta: pula: pota:e

¹ Yesuma: iki pa:ta: alota: Ikana:ma: pomoma: na homeke hone eleke eleke na wiki hata: Koda: pa:ta: hone tulao hata: make I pa:ta: tonka:na: hone tulao hapa:peke. ² Yaka Apa:na: da pa:ta:ta: da panda: eleke eleke wotu ula:me. Kutupa I puata: ika: a:pa halo peleme alena: wamo peaalo pula:me. Do aloeki na wia:ka:na: yoluta: Ima: iki pa:ta: amba: la kulu pua:me laa leekeme. ³ Kutupa I pua ika: halo peleme alena: wamo peaota: I halo alena: mandake pa:ta: a:pa hamina:yeke I paa a:pa iki

a:pa handa: mulueke. ⁴ Kutupa I pulueeki make pota: make ikana:ma: handelememe laa leekeme.

⁵ Tomasima: ipiki pa:ta: alota: Tekehalio. Neke polo pele ekita: nikana:ma: na handoloma:me. Koto ekina: pota:ta: ekipa handomonope laa leeke handaa ⁶ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Ita: hande pota:e. I ota:ekie laa Ita: da:ta:la:ekie. Hali epima: yaka Apa: pa:ta: polueke hone wia:ka:na:ta: pota: ma:nda: dia:me. I pa:ta: homeke epena:e leekeme. ⁷ Ikana:ma: I handemeka:na:ta: yaka Apa: make handilimikie. Ameta: ipiki handolo pelemeeeki ameta: kini pitelememe laa ipikita: amba: handelememe la leekeme.

⁸ Pilipima: ipiki pa:ta: alota: Tekehalio. Naka: Apa:ta: niki pa:ta: wala:e. Kutu pika:na:ta: ana: pilieke leekeme. ⁹ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Pilipio. Iki paeyao ameḷe nate wopu haowa:pate nakana:ma: Ita: hone na wia alepe. I handilia: halima:ta: yaka Apa: make handilieke laa ekipeke handa naka: Apa: wala:e alepe. ¹⁰ Yaka Apa:ma: I yaapo hala:eki make Ima: make yaka Apa: yaapo haloeki make hone na witelepe leekeme. Koto laa Yesuma: mo di-saipolo haliweki pa:ta: alota: Iki pa:ta: loa: pi manuta: ya hone wia na loa:me laa hande I yaapo hala: Apa:ma: ipikana:ma: kone ipika:eki pita:la:me. ¹¹ Yaka Apa:ma: I yaapo hala: ekina: make Ima:ta: yaka Apa: yaapo halo ekina: make Ima: do alo pita: ikana:ma: ota: opua:pa:peke ya:la:pate pa do aloeki na opimika:na:ta: kota: Ima: hande pua: ekimanu hone witolo hata: I pa:ta: hone tulao hapa:peke laa leekeme. ¹² Ima:ta: iki pa:ta: ota: pi alome laa I pa:ta: hone tulao hala: hal-

ima:ta: Ima: pitoloeki manuta: ipikana:ma: make pilieke. Kutupa yaka Apa: pa:ta: I polue ekina:ta: Ima: pitolo ekimanu kone mo halima: ankulao hau tiekemanu pilieke leekeme. ¹³ Kutupa ala:ta: ma:nda: yaka bikima: honke alo hata: lemeka:na:ta: hande Atekema: hande Eiyeye pa:ta: yama: paa peaena:yeke Ima: pealueke leekeme. ¹⁴ Ala:ta: ma:nda: yaka biki alo hata: I pa:ta: honke lemeka:na:ta: Ima: pealueke leekeme.

Mo hande la: wieke Holi Sipitidi

¹⁵ I pa:ta: pukima: homekena:ta: yaka pi ula: ekimanu opua pilimikie. ¹⁶⁻¹⁷ Kutupa Ima: yaka Apa: pa:ta: honke loa:ka:na:ta: ipikana:ma: mo iki amele hao haena: lelia: mo Tamba: Mu Halo Pa:la: Hali kilieke. Ipikita: mo ota:eki pu hala: Epeke Temoko konee. Kenke wanda:halima:ta: ipiki na handolo hata: make hone na witolo hata: make ipiki handa: mea:peke na yolo pa:la:pate iki amele mandake hata: iki tukiki pa:ta: hala: ekina:ta: ipiki handelememe.

¹⁸ Ima: ikita: pa honumake hamina: na lolueke. Iki pa:ta: paa la:ka:la ipulueke laa ¹⁹ hosiki hao kenke wanda:halima: I pa na handolo pelemepate ikana:ma: wetepe I handilimikie. Koto ekina: I da:ta: halo ekima:ta: iki make da:ta: halimikie. ²⁰ Kutupa koto dina:ta: Ita: yaka Apa: tukiki pa:ta: haloeki make ikita: I tukiki pa:ta: halemeeki make iki tukiki pa:ta: I haloeki make handilimikie laa leekeme.

²¹ Hali epima: yaka pi ulu ekimanu opua pia:ka:na:ta: kota: koto halima: I pa:ta: pukima: homa:la:me. Kutupa I pa:ta: pukima: homilie halita: yaka Apa:ma: ipiki pa:ta: pukima:

homilieke. Kutupa make Ima: ipiki pa:ta: pukima: homolo hata: I halo ekita: peneme yaalueke laa leekeme. ²² Yesuma: koto leeke handaata: Diudasi hande Isekatioti hali Diudasi pa:ta: na loa:ma: ipikana:ma: Yesu pa:ta: alota: Tekehalio. Ekipa kenke wanda:halima: na handena: leke niki pa:ta: homeke peneme yao walipikipe leekeme. ²³ Kutupa Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Hali epima: I pa:ta: pukima: homea:ka:na:ta: Ima: alo pi opua pilieke. Kutupa yaka Apa:ma: koto hali pa:ta: pukima: homilieke. Kutupa yaka Apa: dikita: mo hali pa:ta: a:pa ipiki ameḷe hao halumeke. ²⁴ Pate hali epima: I pa:ta: pukima: na homea:ka:na:ta: Ima: alo pi manuta: na opilieke. Ikana:ma: do opueleme pita: yakaeki dia:me pa I tapaala: hali yaka Apa: pa:ta: ipula:me leekeme.

²⁵ Iki ameḷe halo dina:ta: do pimanu la kitolome. ²⁶ Kutu pitolopate hande iki Tamba: Mulu pa:la: Hali yaka Apa:ma: yaka bikina: tapaalo pa:la: halita: Holi Sipitidi kone ala:ta: paeyao ipikana:ma: walieke. Kutupa make Ima: hande iki pa:ta: walo ekimanu paeyaota: ikana:ma: hone uemena:yeke ipikana:ma: ika: hone u tiaalieke.

²⁷ Ima: iki mina:pa:lao pulupate puki lopa:niaasa: ekita: iki pa:ta: pa wina: laa pulume. Yaka puki lopa:niaasa:eki kone iki pa:ta: kitolome. Kutupa mo kenke wanda:halima: iki pa:ta: kita:la: tupa: pa na kitolome. Koto ekina: hone eleke eleke na wiki paala:ma: na homa:pa:peke laa leekeme. ²⁸ Ima: iki mina:pa:lao polueke laa loa:pateta: paa la:ka:la ipulueke laa loa: pita: amba: opimime. Ikana:ma: I pa:ta: pukima: homemeka:na: yoluta: mo yaka Apa: pa:ta: I pulume loa: ekina: ta:na:ma:

homolo pimime. Pa ekipeke yaka Apa:ta: I ankulao hala: ekina: loa:me leekeme. ²⁹ Do alo ekimanu ai na epeke haena: kone iki pa:ta: la kitolome. Pa ekipeke ota: yaeya:ka:na:ta: ikana:ma: hone tulaalimikie leekeme. ³⁰ Do kenkena: you hali epolo pa:la: ekina: Ima:ta: iki pa:ta: pi wotu na lolueke. Ipikana:ma:ta: I pa:ta: hau ma:nda: pea:peke na ya:la:pate ³¹ Pa Ima: yaka Apa: pa:ta: pukima: homolo ekita: do kenke wanda:halima: handena: loluekema:yeke ipikana:ma: I pa:ta: doeki pea:peke lea: haumanu paeyao pu halome laata: Tiao do pa:ta: mina:pa:lao pomana:e laa leekeme.

15

Yesuta: ota: waini pu tekee

¹ Yesuma: alota: Ita: ota: waini pu tekee. Kutupa yaka Apa:ta: mo waini pu ena: teke halie. ² Yaka paleke mandane ekima: kiliki na a:eya:ka:na:ta: kota: koto paleketa: yaka Apa:ma: poka mea baalieke. Kutupa mo mandane kiliki a:eta:la: paleke manuta: wamo peaaso hata: kiliki wopu a:ena:yeke yaka Apa:ma: poka: mepi pilieke. ³ Ima: iki pa:ta: amba: loa: ekima:ta: ikita: amba: wamo pa:la:me. ⁴ Ikita: I pa:ta: hapa:peke. Kutupa Ima:ta: iki pa:ta: halueke. Mo hande paleke ma:nda: teke pa:ta: na tunaeya:ka:na:ta: kota: ipika: kone kiliki a:eya:peke na ya:la:me. Iki make I pa:ta: na haemeka:na:ta: ika: kone kiliki na a:elieke.

⁵ Ita: waini pu tekee. Ikita: palekemanue. Hali epima: I pa:ta: haya:ka:na:ta: Ita: ipiki yaapo hata: kiliki wotu a:elieke. Pate ikana:ma: I ameḷe na hake hata:ta: ikana:ma: epeke hau homeke a:nda:

na pilimikie. ⁶ Hali epima: I pa:ta: na haya:ka:na:ta: ipikita: mo hande hapua:la: palekema: handilieke. Kutupa mo hapua:la: paleke manuta: amu pea ti uleke pa:ta: lopaeya:ka:na:ta: tima: telieke. ⁷ Ikita: I pa:ta: hata:ta: yaka pi lolo ekimanu miniki hata:ta: ika: hone pa:la: tupa: honke lemeka:na:ta: ota: milimikie. ⁸ Ikana:ma: kiliki wotu a:eteleme ekima:ta: yaka Apa:na: biki tieke wiaasememe. Kutu piteleme ekima:ta: ikita: yaka disaipolo haliweki halimikie leekeme. ⁹ Yaka Apa:ma: I pa:ta: pukima: homa:la: tupa:ta: Ima: make iki pa:ta: pukima: homolome. Koto ekina: yaka pukima: homoloeki pa:ta: hao hapa:peke. ¹⁰ Ima:ta: yaka Apa:na: pi ula: ekimanu opua peata: ipika: pukima: homa:la:eki pa:ta: halo tupa: ikana:ma: make yaka pi ula: ekimanu opua pimika:na:ta: yaka pukima: homoloeki pa:ta: halimikie laa leekeme.

¹¹ Do aloma: pi manuta: yaka ta:na:ma: homoloeki iki pa:ta: witolo hata: ika: ta:na:ma: homelemeeki tumba pitina:yeke iki pa:ta: alome.

¹² Yaka pi witolo ekita: dupae. Ima: iki pa:ta: pukima: homolo tupa: ikana:ma: make pukima: homaalualu pea:pa:peke. ¹³ Hali ma:nda:ma:

ipika: yankeke tamba: minolo hata: ipika: da:ta:la:eki kone alu paeya:ka:na:ta: kota: kutupiki pukima: homa:la: hauta: ma:nda:ma: ankulapeke na ya:la:me. ¹⁴ Kutupa Ima: dupa:pa: aloeki opua pimika:na:ta: ikita: yaka yankeke titi halimikie.

¹⁵ Pa e pokaasa: halima:ta: ipika: teke halima: hone wita:la: ekita: handa:peke na ya:la: ekina: ameta: iki pa:ta: pa e pokaaseme haliwekio pi na lolueke. Pa ekipeke yaka Apa:ma: I pa:ta: la kita:la: pi paeyao iki pa:ta: la kitolo ekina: iki pa:ta: yaka

yankeke titio alome laa leekeme. ¹⁶ Ita: ikana:ma: na mea haena: lelemepate pa ikita: Ima: talopu meaata: ikita: pua hande u halo pa:la: napeke a:eyamina:yeke mea haena: lolome. Koto ekina: ikana:ma: yaka Apa: pa:ta: ala:ta: ma:nda: yaka biki alo hata: honke lemeka:na:ta: ipikana:ma: iki pa:ta: ota: kilieke. ¹⁷ Koto ekina: iki pa:ta: Ima: pi witoloeki dupae. Ika: kone pukima: homaalu alu pea hapa:peke laa leekeme.

Kenke wanda:halina: a:nda: lila:eki

¹⁸ Kenke wanda:halima: iki pa:ta: a:nda: lia:ka:na:ta: I pa:ta: amba: a:nda: lilimieki hone wia:pa:peke. ¹⁹ Ikita: do kenke hau pu haleme wanda:hali ameḷe ta:ma:ni pea haemeka:na: yoluta: mo wanda:halima: Nika: tapakee laa iki pa:ta: ta:na:ma: homolo pimime. Kutu pulu pimipate Ima: iki talopu mea hamina: lolo ekima:ta: ikita: mo kenkena: hau pu haleme wanda:hali ameḷe na halememe. Koto peleme ekina: iki pa:ta: a:nda: litelememe. ²⁰ Ima: alo pina: hone wia:pa:peke. E pokaasa: halima:ta: ipika: teke hali na ankulalieke laa loa:me. I pa:ta: a:nda: lilimi ekima:ta: iki pa:ta: make a:nda: lilimikie. Ima: walolo pi opueleme ekima:ta: ikana:ma: walo pelemeeki make opilimikie. ²¹ Ikita: yakaeki halemeke handaa do haumanu paeyao iki pa:ta: pilimikie. Kutupa make I tapaala: hali na handolo hata: pilimikie. ²² Ima: mo wanda:hali pa:ta: na a:pa loa:ka:na: yoluta: ika: hoke hau peneme na yaalo pimime. Kutu pulu pia:pateta: ameta: ika: hoke hau peleme ekina: hombo pealuekema: pi ma:nda: lapeke na ya:la:me. ²³ Hali epima: I

pa:ta: a:nda: lia:ka:na:ta: kota: yaka Apa: pa:ta: make a:nda: lita:la:me. ²⁴ Amba: titina: ma:nda:ma: na pieke ekimanu Ima: iki ameḷe na pua:ka:na: yoluta: ika: hoke hauta: peneme na yaalo pia:me. Koto pa:la:pate Ima: pua:eki handaa kone yaka Apa: diki pa:ta: honditi pu halememe. ²⁵ Kutu pitelemepate ika: Lo Pi manuna: wape pa:la:eki ota: yaaluekema: pita:la:me. Dupae. Pa hameke kone I pa:ta: honditi pimime.

²⁶ Kutu pitelemepate mo Tamba: Mu Hala: Hali ipilieke. Ipikita: Ateke yaapo hala: hali kone Ima: tapaalueke. Ipikita: ota: hau pu hala: Temokoe. Ipikita: Ateke pa:ta: hao ipilieke. Kutupa yaka pi la: mea halawaasa: wekitisi hali halieke. ²⁷ Kutupa iki make amba: kone I ameḷe haleme ekina: yaka pi lawaaseme wekitisi haliweki halimikie.

16

¹ Ika: hone tulao halemeekei wetepena: na mina:pa:lalo peleme tupa: do pimanu paeyao iki pa:ta: la kitolome. ² Mo hande pi hotu haleme da pa:ta:manu iki poemena:yeke iki yokilimikie. Kutupa wetepena: mandane haliwekima:ta: iki litolo hata:ta: Koda:na: e pokaasoma:me laa hone wilimikie. ³ Yaka Apa: diki na handeleme ekina: koto haumanu pilimikie. ⁴ Kutu pulu pelemepate koto haumanu pulu peleme nate epea:ka:na:ta: hande Ima: loa: ekimanu ikana:ma: hone uemena:yeke do pimanu iki pa:ta: la kitolome.

Mo Holi Sipitidina: e poka:la:eki

Ita: panake pa:ta: kone iki ameḷe haowa: ekima:ta: do pimanu iki pa:ta: na la kua:pate

⁵ Pa ameta: I tapaala: hali pa:ta: paa pulume laa alo ekita: hali homekema: Neketa: hane pulipe la make na lota: pita:la:me. ⁶ Kutupa ameta: do hande pimanu la kua: ekina: ikita: puki tetoma: homelememe. ⁷ Koto pa:la:pate Ima: iki pa:ta: do ota: pi alome. Ima: iki mina:pa:lao polue ekita: ota: epekeekie laa do ekina:yeke loa:me. I na poa:ka:na:ta: hande Tamba: Mulu Pa:la: Halita: na ipilieke. Kutupa I poa:ka:na:ta: hande hali iki pa:ta: Ima: mea tapaaluke. ⁸ Kutupa a:paata: ipikana:ma:ta: kenke wanda:halima: mo hoke hau pita:la:eki pa:ta: make tikitiki hau pita:la:eki pa:ta: make pi yokaalu pulu pa:la:eki pa:ta: make ika: hone u hoeyaasekeeki peneme yao walieke. ⁹ Mo hoke hau pita:la:eki pa:ta: hone u hoeyaasa: ekita: I pa:ta: hone na tulaaseme ekina: pitelememe. ¹⁰ Mo tiki tiki hau pita:la:eki pa:ta: hone u hoeyaasa: ekita: Ita: yaka Apa: pa:ta: polo polopate I paa na handolo peleme ekina: loa:me. ¹¹ Mo pi yokaalu pita:la:eki pa:ta: hone u hoeyaasa: ekita: do kenkena: hala: you halita: pi yokaalu peata: oto pa:ta: yaala: ekina: loa:me.

¹² Mandane pi eleke eleke iki pa:ta: lolo polopate pomoma: weleke taapa:na: ame do na la kulueke. ¹³ Kutu polopate wetepe hande ota: pi la wala:la: Temoko epea:ka:na:ta: ota: pimanu paeyao op- uemena: iki tikitiki yao hatuku pelieke. Ipika: hone wia na leke eki pi opia:ka:na:ta: ipikana:ma: koto pi kone la kilieke. Kutupa wetepena: pulu peleme ekimanu make la kilieke. ¹⁴ Yaka pi kone opua iki pa:ta: la kia:ka:na:ta: ipikana:ma: yaka biki mea a:meiyalieke. ¹⁵ Ala:ta: ala:ta: paeyao

yaka Apa:ma: wia hala: ekita: ya ekie. Koto polo ekina: Ima: mo Temoko pa:ta: halolo ekita: ipikana:ma: meaata: iki pa:ta: la kilieke loa:me.

Ka:nda:ma: homa:la: ekita: paa ta:na:ma: homa:la:eki yelieke

¹⁶ Hosiki hao ikana:ma: I paa na handaata: pa hosiki hao hao pea I paa handilimikie. ¹⁷ Mandane disaipolo haliwekima: ika: kone pi la alualu pitolo alota: Do ala: pita: eki epina: ala:pe. Ipikana:ma: niki pa:ta: alota: Hosiki hao ikana:ma: I paa na handaata: kutupa pa hosiki hao hao pea I paa handilimikie lea:me. Kutupa make yaka Apa:na: da pa:ta: polo polo ekina: loa:me lea:me lemekeme. ¹⁸ Kutupa ika: kone lota: lota: pu alu alu pitolo alota: Hande hosiki hao lea: ekita: eki epina: lea:pe laata: ipikana:ma: lea: pi teketa: niki hone na witoloma:me lemekeme. ¹⁹ Yesuma: mo haliwekima: ipiki pa:ta: lota: pulu pimikieki hone wia iki pa:ta: alota: Hosiki hao ikana:ma: I paa na handaata: pa hosiki hao hao pea I paa handilimikie loa: ekina:ta: Ika: kone ane la: mone la: pitelemepe. ²⁰ Iki pa:ta: ota: pi alome. Ikana:ma: puki tandama: homolo hata: e lolo pelemepate kenke wanda:halima:ta: ta:na:ma: homilimikie. Ikita: puki tandama: homolo pelemepate kutupulu pelemeeke mina:pa:lao ta:na:ma: homa halimikie. ²¹ Wanda:wekima:ta: weki loke lomba hao hoki nea:ka:na:ta: kota: ipika: weki mulu pa:la: di ipula: ekina: tandama: homiliepate pa mo hande weki mia:ka:na:ta: mo wekita: do kenkena: mendia: ekina: ta:na:ma: homolo hata: ipika: tanda mia: ekita: hone yonka:laalieke. ²² Iki make koto tupa:e. Ikita: ame ka:nda:ma: homelemepate

Ima: iki paa handulueke. Kutu pua:ka:na:ta: ika: pukima: ta:na:ma: homilimikie. Kutupa koto ika: ta:na:ma: homolo peleme ekita: hali ma:nda:ma: yokuluekema: na bepolalieke.

²³ Koto di epea:ka:na:ta: ikana:ma: I pa:ta: ala:ta: ma:nda: a:nda: honke na lelimikie. Ima:ta: iki pa:ta: ota: pi alome. Hande yaka Apa:ma:ta: yaka bikina: honke lolo peleme ekita: iki pa:ta: kilieke. ²⁴ Amba: make ame do make yaka bikina: ala:ta: ma:nda: a:nda: honke na lememe. Honke lemeka:na:ta: milimikie. Kutupa make ika: ta:na:ma: homolo peleme ekita: tumbulu bao halieke.

Yesuma:ta: kenkena: pita:la: haumanu amba: be-polala:eki

²⁵ Do pita: onkoluma: laa iki pa:ta: loa:pate wete-pena:ta: onkoluma: pi ma:nda: na leke pa yaka Apa: pa:ta: pi alo hata: peneme yao iki pa:ta: lolueke. ²⁶ Koto di epea:ka:na:ta: yaka biki laa ipiki pa:ta: honke lelimikie. Ima: iki pa:ta: dupa na lolueke. Ima: ipiki pa:ta: ika:eki honke lalueke pi na lolueke. ²⁷ Pa ekipeke yaka Apa:ma: kone iki pa:ta: pukima: homa:la: ekina: loa:me. Ikana:ma: I pa:ta: pukima: homa Ita: Koda: yaapo hao epoloeki opimiki handaa pita:la:me. ²⁸ Ita: hande yaka Apa: yaapo hao do kenkena: a:pa hao ameta: do kenke mina:pa:lao yaka Apa: pa:ta: polueke leekeme.

²⁹ Koto leekeeki opuaata: ipika: disaipolo haliwekima: ipiki pa:ta: alota: Ameta: onkoluma: laa na leke peneme yao aleme ekina: ³⁰ ameta: nikana:ma: handoloma:me laa hali ma:nda:ma: neke pa:ta: amba:la lota: pina:yeke na handeteke haleme. Nakana:ma: hau paeyao handeleme.

Koto pa:la: ekina: neketa: Koda: yaapo hao epele ekita: opoloma:me. ³¹ Yesuma: ika: pi hombo peaaso alota: Ameta: hone tulaasemepe. ³² Opu:pe. Nate ma:nda:ta: epolo pa:la:pate amba: a:pa:la:me. Koto pa:la: ekina: iki paeyao tankulu paalu pea ta:ta: ta:ta: lo ika: da nina: kone polo pelemepate I ya honumake siki pa halueke. Kutu pulu pelemepate Ita: honumake na hake yaka Apa: yaapo mandakena: halupeke. ³³ Do la kitolo pita: ikana:ma: I yaapo ta:ma:ni pea hata: puki lopa:niao hamina:yeke la loa:me. Kenke wanda:halima: iki pa:ta: tanda kulu pelemepate honkopu hao hapa:peke. Do kenkena: pita:la: hau manuta: Ima: amba: bepolao ulume leekeme.

17

Yesuma: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: yeni peaeYekeeki

¹ Yesuma: koto pimanu laata: oli ya nane handa:liao hata: alota: Apa:o. Hande di amba: epa:la:me. Naka: wekima: naka: bikita: mea a:meiyaena:yeke naka: wekina: biki nakana:ma: mea a:meiyapeke. ² Nakana:ma: ipikita: wanda:hali paeyaona: you haena: laata: Nakana:ma: ipiki pa:ta: halo pele wanda:hali paeyaota: ipikana:ma: da:tao hao haena:yeke lele ekina: loa:me. ³ Deto hala: ekita: dupae. Neke homeke ota: Koda: haleeki make nakana:ma: tapaale hali Yesu Ketiso hala:eki make telipina: handa:la:ekie. ⁴ Neke tieke haleeki do kenkena: hata: walaata: kutupa nakana:ma: wale e make poko paeyaowa:me. ⁵ Apa:o. Amba: do kenke ai na wepiki hata: neke yaapo hata: mua: pa

piki kapu tieketa: kotoeki kone ameta: naka: leke popelekena: hano kie.

⁶ Nakana:ma: do kenke pa:ta: mea ki haliweki pa:ta: neke haleeki peneme yaowa:me. Koto haliwekita: naka: eki haena: I pa:ta: mea kime. Kutupa naka: pi make opimime. ⁷ Nakana:ma: I pa:ta: ki alemanu paeyaota: neke pa:ta: kone mua: ekita: ame handelememe. ⁸ Nakana:ma: I pa:ta: la ki pimanu paeya: tapao iki pa:ta: waloa:me. Kutu pua:peke handaa ikana:ma: opua mimime. Ita: neke yaapo epoloeki make ota:ekie laa nakana:ma: I tapaeeki make opitelememe.

⁹ Do haliweki pa:ta: hone witolo hata: yeni pitolome. Kenke wanda:hali pa:ta: hone witolo hata: yeni na piki nakana:ma: I pa:ta: ki haliwekita: naka:eki kone koto haliweki pa:ta: hone witolo hata: yeni pitolome. ¹⁰ Yaka wia halo alemanu paeyaota: naka: ekie. Kutupa naka: wia hale alemanu paeyao make yaka ekie. Koto pa:la: ekina: koto haliwekima: yaka biki mea a:meiyalememe.

¹¹ Ameta: Ita: do kenkena: pa na hake neke pa:ta: epolo polopate do haliwekita: do kenkena: pa ha pelia halimikie. Yako piki Apa:o. Nakana:ma: I pa:ta: ki bikita: koto bikina: welema: iki handeteke haena: lapeke. Dikita: homeke kone halopa: tupa: iki make homeke tupa: haena:yeke loa:me.

¹² Ita: do haliweki ame^{le} hata:ta: nakana:ma: I pa:ta: ki bikita: koto bikina: welema: kone iki wotu handeteke haowa:me. Ima: iki handeteke haowa: pita:ta: hali ma:nda: na alu pia:pate pa mo Babilo buka pa:ta: wape pa:la:eki yaena:yeke hande alu pulu pa:la: hali homekee. ¹³ Ameta: neke pa:ta: epolo polopate do kenkena: hata:ta: Ima:

do haliwekima: yaka ta:na: pa:la:eki mea tumbao haena:yeke do pimanu alome. ¹⁴ Naka: pita: Ima: iki pa:ta: amba: la haloa:me. Koto polo ekina: do kenke wanda:halima:ta: iki pa:ta: honditi pu halememe. Ita: do kenkena:eki na halo tupa: koto haliweki make do kenkena:eki na haleme ekina: pitelememe. ¹⁵ Ima: do honke alo ekita: do haliweki kenke pa:ta: na haena: yoka: muelena: laa na loa:pateta: hande Hoke Halima: iki hoeyaama:na: nakana:ma: handeteke halena:yeke honke alome. ¹⁶ Ita: do kenkena:eki na halo tupa: iki make do kenkena:eki na halememe. ¹⁷ Nakana:ma: naka: ota: pi lele ekima: do haliwekita: yakopiki haliweki haena: lapeke. Naka: pita: ota: ekie. ¹⁸ Nakana:ma: I do kenkena: tapae tupa:ta: Ima: do haliweki kenke ta:ta: ta:ta: pa:ta: tapaowa:me. ¹⁹ Ima: do haliweki pa:ta: hone witolo hata: I ya kone neke pa:ta: kitolome. Kutupa do haliweki make ota: naka:eki haena:yeke pitolome.

²⁰ Ima: do haliweki homeke pa:ta: hone witolo hata: yeni na piki ika: pua walo pelemeeeki opua I pa:ta: hone tulao halo peleme wanda:hali pa:ta: make hone witolo hata: yeni pitolome. ²¹ Paeyaota:homekeeki haena:yeke yeni pitolome. Apa:o. Neketa: I yaapo haleeki make I neke yaapo haloeki make iki make koto tupa: diki ameḷe haemeka:na:ta: epelieke. Kenke wanda:halima: nakana:ma: I tapaaleeki hone wina:yeke ikita: homekeeki haemeka:na:ta: epelieke. ²² Nakana:ma: I pa:ta: hande ki biki tieketa: Ima: iki pa:ta: haloa:me. Diki homeke kone halopa: tupa: iki make homekeeki haena:yeke pua:me. ²³ Ita: iki pa:ta: haloeki make neketa: I pa:ta: haleeki

make ikita: ota: homekeeki haena:yeke loa:me. Kenke wanda:halima:ta: nakana:ma: I tapaaleeki make I pa:ta: pukima: homele tupa: do haliweki pa:ta: koto homeke pukima: homeleeki make hone wina:yeke loa:me.

²⁴ Apa:o. Do haliwekita: nakana:ma: I pa:ta: keleme. Koto pele ekina: I halo alena: iki make koto pa:ta: haena: yaka paa piki biki tieke moloeki handena:yeke Ima: hone pa:la:me. Koto biki tieketa: nakana:ma: keleekie. Do kenke ai na wepieke dina: kone I pa:ta: pukima: homele ekina: keleme. ²⁵ Tiki tiki piki Apa:o. Kenke wanda:halima: neke na handelemepate Ima:ta: neke handolome. Kutupa do haliwekima:ta: nakana:ma: I tapaale ekita: handelememe.

²⁶ Naka: hale ekita: Ima: iki pa:ta: waloa:pate pa wala:tiki pulueke. Nakana:ma: I pa:ta: pukima: homele ekita: iki pa:ta: make pitina:yeke kutupa I make iki pa:ta: hanoyeke pulueke.

18

Yesu da:ka:pa: minimikieki

(Ma:tiu 26:47-56, Maka 14:43-50, Luku 22:47-53)

¹ Yesuma: koto pi lo paeyaota: ipika: disaipolo haliweki ameḷe pua mo Kidotoni mukiki lombei pupa pemekeme. Koto pa:ta:ta: Yesu ipika: disaipolo haliweki ameḷe e ma:nda: pa:ta: honda: pambolo pemekeme. ² Amba:ta: Yesuma: koto pa:ta: ipika: disaipolo haliweki manda:hande pu hayeke handaata: kutu pu hayeke ekita: hande Yesu a:nda: lombeeke hali Diudasima: koto alena: handeekeme. ³ Koto ekina: Diudasima:ta: mandane ami haliweki make mo yeni peao haemeke

you haliweki mo Pa:tisi haliweki yaapoma: tapae-meke tembolo da handeteke haemeke haliweki make hande e pa:ta: hatuku peekeme. Mo haliwekima: ola:pake make a:ndelimanu make mutia pemekeme. ⁴ Yesuma:ta: ipiki pa:ta: epolo pieke hau paeyao hone wia mo haliweki pa:ta: pua lota: pitolo alota: Epi weitelemepe leekeme.

⁵ Koto leeke handa mo haliwekima: ipika: pi hombo peaaso alota: Mo hande Na:sa:tete hali Yesu wei mea epoma:me lemekeme. Ipikana:ma: alota: Koto halita: I dota: leekeme. Hande Yesu a:nda: lombeeke hali Diudasita: mo haliweki ameḷe apa:tao hayekeme. ⁶ Yesuma:ta: Koto halita: I dota: leeke pita:ta: mo haliwekita: yola: pamba kenkena: lopemekeme. ⁷ Yesuma: paa lota: pitolo alota: Epi weitelemepe leekeme. Mo haliwekima: alota: Mo hande Na:sa:tete hali Yesu weitoloma:me lemekeme. ⁸ Yesuma: alota: Ie laa iki pa:ta: amba: la kua:me. I weitolo lemeka:na:ta: kota: do haliweki pao pena: lape leekeme. ⁹ Ipikana:ma: dupiki pi leeke ekita: amba: la: ula:eki yaena:yeke leekeme. Dupae. Apa:o. Nakana:ma: I pa:ta: ki haliweki paeyao pa:ta: hali homeke kone na alupia:me leekeme.

¹⁰ Saimono Pidama:ta: kepete hokulu panka:niao hayekeeki yolo tia mo yeni peao haemeke you haliwekina: you halina: e pokaeyeke hali pokekepate ipika: popeke nane katake tunkula: pokeekeme. Mo pokaeyeke halina: bikita: Ma:likusie. ¹¹ Kutu pieketa: Yesuma: Pida pa:ta: alota: Naka: kepete hokulu pao mea dake pa:ta: panka:niae. Yaka Apa:ma: I ka:la: kapo ikalita: na noluepe leekeme.

Yesuma: A:nasina: leke popelekena: hayekeeki

¹² Mo ami haliweki ika: you hali tonka:na: mo Diu wanda:halina: tembolo da handeteke haemeke haliweki make ikana:ma: Yesu da:ka:pa: minaata: puma: tonkao ¹³ A:nasi pa:ta: amba:la: hatuku pemekeme. Ipikita: koto bapina: yeni peao haemeke you haliwekina: you hali Kaiya:pasi ipika: meiyeke hayekeme. ¹⁴ Kaiya:pasita: ipikana:ma: hande Diu wanda:hali pa:ta: dupa leeke halie. Wanda:hali paeyao homaama:na: hali homeke kone homea:ka:na: epelieke laa leekeme.

Pidama: Yesuna: biki hoeyaeyekeeki

(Ma:tiu 26:69-70, Maka 14:66-68, Luku 22:55-57)

¹⁵ Saimono Pida make disaipolo hali ma:nda: make Yesu telia: mea pepekeme. Mo hande disaipolo hali ma:nda:ta: mo yeni peao haemeke you haliwekina: you halima: hando hatiki pieke handaa ipikita: mo yeni peao haemeke you haliwekina: you halina: da hama pa:ta: Yesu ameḷe peekeme. ¹⁶ Pidata: mo pota: kake hama: nane pa hayekeme. Mo disaipolo hali ma:nda:ta: hande yeni peao haemeke you haliwekina: you halima: hando hatiki pieke halima: paa la:ka:la puaata: mo pota: kake pa:ta: hayeke wandiki pa:ta: pi laata: Pida tukiki pa:ta: hatuku epeekeme. ¹⁷ Mo pota: kake pa:ta: hayeke wandikima: Pida pa:ta: alota: Neketa: do hande halina: disaipolo hali ma:nda: pate ya:la:me laa leekepate Pidama: alota: Ita: dia:me leekeme.

¹⁸ Kosa: pieke handa mo e pokaemeke haliweki make mo tembolo da handeteke haemeke haliweki make paeyaoma: punu lankake momba:lao ta:na: laata: titipuna: pambo haemekeme. Pida

make ipika: loke titipu pina: alo mo haliweki haemeke alena: pua hayekeme.

Mo yeni peao hayeke you halima: Yesu lota: piekeeki

(Ma:tiu 26:59-66, Maka 14:55-64, Luku 22:66-71)

¹⁹ Mo yeni peao haemeke you haliwekina: you halima:ta: Yesu ipika: disaipolo haliweki haemekeeki make ipika: wala:tiki piekeeki make Yesu pa:ta: lota: piekeme. ²⁰ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Wanda:halina: leke popelekena: hata: wanda:hali paeyao pa:ta: walo haowa:me. Kutupa Diu wanda:hali mombolo haleme alena: make mo pi hotu haleme da pa:ta:manu make mo tembolo da pa:ta: make Ima: koto pa:ta: hata: pi wala:tiki pua:me. Pi ma:nda: na a:mbao loa:me. ²¹ Kutu pua: ekina: I ekipeke lota: pitolo alepe laa Ima: waloeki opimi wanda:hali pa:ta: lota: pie. Ima: iki pa:ta: loa:eki manuta: hone wia halememe. Koto ekina: Ima: waloeki opuelena: iki pa:ta: lota: pie leekeme. ²² Yesuma: koto pi leeke handaa mo tembolo da handeteke hayeke hali homekema: ipika: kadapoma: lia alota: Do yeni peao haleme you haliwekina: you halina: pi hombo peaaso hata: ekipeke kutupiki pi alepe leekeme. ²³ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Ima: pi lo hoeyaowa:eki opika:na:ta: kota: do haliweki paeyao opina: la hala:e laata: kutupulu pelepate ota: pi loa: ekina: kone pika:na: kota: Ita: ekipeke lipe leekeme.

²⁴ Koto ekina: A:nasima:ta: Yesuta: tonkao pelia haena: kone mo yeni peao haemeke you haliwekina: you hali Kaiya:pasi pa:ta: tapaeyekeme.

*Pidama: Yesuna: biki paa hoeyaeyekeeki
(Ma:tiu 26:71-75, Maka 14:69-72, Luku 22:58-62)*

²⁵ Pidama: ipika: loke titipu pina: alo koto pa:ta: pa ha pelia hayekeme. Kutupu haena: mo mandane haliwekima: ipiki pa:ta: alota: Neketa: mo hande halina: disaipolo hali ma:nda: na halepe lemekepate Pidama: a:mbaaso alota: Ita: dia:me leekeme. ²⁶ Mo yeni peao haemeke you haliwekina: you halina: e pokao hayeke hali ma:nda:ta: Pidama: katake tunkula: pokeeke halina: tapake hayeke halima: pi alota: Neketa: mo hande hali ameḷe mo e pa:ta: haemekeeki Ima: na handoa:pe laa lota: piekeme. ²⁷ Pidama: Dia:me pi paa alo haena: kone mo hali koka:la:ma: e leekeme.

*Yesuta: Pailedina: leke popelekena: hayekeeki
(Ma:tiu 27:1-2, Maka 15:1-5, Luku 23:1-5)*

²⁸ Kaiya:pasi hayeke alena: mina:pa:lao mo Kapomani You halina: da pa:ta: Yesu hatuku mea pemekeme. Da panake ka:la:polo haena: mea pemekeme. Diu haliwekima:ta: mo Lombei Pupa Yapeeke ekina: ne pambemekeeki noluekema: iki hoeyaama:na: ika: nindi pelemeeki hone witolo hata: mo da tukiki pa:ta: na peke hama: nane pa haemekeme. ²⁹ Koto ekina: Pailedima: hama: nane pua iki pa:ta: alota: Do halima: eki hau pa:la: ekina: samani pulu epemepe leekeme. ³⁰ Mo haliwekima: ipika: pi hombo peaaso alota: Do halima: ketete na pia:ka:na: yoluta: neke pa:ta: na hatuku epolo puma:me lemekeme. ³¹ Pailedima: iki pa:ta: alota: Ikana:ma: ika: kone hatuku pua ika: pi wilimi alena: hata: pi yokaalu pea:pa:peke leekeme. Mo Diu haliwekima: ipika: pi hombo

peaaso alota: Nikana:ma: kone nika: hone wia hali ma:nda: lia homaapeke na ya:la:me lemekeme. ³² Koto lemeke ekima:ta: Yesu ipikana:ma: amba: pi la: witolo hata: ipika: homolo pa:la: tupa: kone yaaluekema: lemekeme. ³³ Pailedima: da tukiki pa:ta: la:ka:la pua hata: Yesu epena: wi laa ipiki pa:ta: lota: pitolo alota: Neketa: Diu wanda:halina: kini hali halepe leekeme. ³⁴ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Nakana:ma: naka: hone wia I lota: pitolo alepe o mandane haliwekima: Ima: poloeki neke pa:ta: la kia:pe leekeme. ³⁵ Pailedima: ipika: pi hombo peaaso alota: Naka: honema:ta: Ita: Diu hali patema: alepe. Naka: wanda:halima: make ika: yeni peao haleme you haliwekima: make I pa:ta: neke hatuku mea epememe. Nakana:ma: eki hau pelepe leekeme. ³⁶ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Yaka Kilu Tombuao Halo ekita: do kenkena:eki dia:me. Yaka Kilu Tombuao Halo ekita: do kenkena:eki yoluta: I telia: mea pomineleme haliwekima:ta: mo Diu haliwekima: I minaama:na: yaka a:nda: liaalo pimime. Dia:me. Yaka Kilu Tombuao Halo ekita: do pa:ta:eki dia:me leekeme. ³⁷ Koto leeke ekina: Pailedima: ipiki lota: pitolo alota: Kota: neketa: kini hali ya:ka:ta:pe leekeme. Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: I pa:ta: kini halie ale ekita: naka: alee. Ita: hau homeke puluekema: epoa:me. Mo ota: pi waluekema: loa:me. Kutu pionoyeke yaka ama:ma: I mendieke do kenkena: epoa:me. Kutupa mo ota: pi opuluekema: katake na a:mba haleme wanda:halima: Ima: pi alo ekita: opu halememe.

³⁸ Pailedima: alota: Ota: pi ala: ekita: handoekipe

leekeme.

Yesuta: homena:yeke pi leekeeki

(Ma:tiu 27:15-31, Maka 15:6-20, Luku 23:13-25)

Koto pi laa Pailedima: hama: nane pua mo Diu haliweki pa:ta: alota: Do halima: ketete ma:nda: pa:la: ekita: Ima: na handa: ua:me laa ³⁹ kutu pua:pate hande Lombei Pupa Yapeeke pita: pa:ta: pu haleme tupa: Ima: dipula hali homeke pa tapao halome. Koto ekina: do Diu wanda:halina: kini hali pa tapawanope leekeme. ⁴⁰ Mo haliwekima: ipika: pi hombo peaaso wi la alualu pea alota: Dia:me. Ipikita: dia:me. Nika: hone pa:la: ekita: Batabasie lemekeme. Mokoto Batabasita: hali lu ta:ta:na: ala:ta: ala:ta: pa yola:tiki pomu hayeke halie.

19

¹ Kutupa Pailedima: Yesu meata: yumbina: leekeme. ² Mo ami haliwekima:ta: tekeke hake pumanu mea panka pea you aka: wepia ipika: youna: pambaemekeme. Kutupata: wepiki dau mea dopuao ³ ota: ipiki pa:ta: pua:tiki pea alota: Handa:e. Diu wanda:halina: kini halie laata: kadapoma: lia:tiki pimikime.

⁴ Kutu pieketa: Pailedima: hama: nane paa la:ka:la pua mo wanda:hali pa:ta: alota: Handa:pe. Ima: ipiki pa:ta: ketete ma:nda: pa:la: ekita: na handa: ua:eki ikana:ma: handoemena: do iki pa:ta: hatuku ipulueke leekeme. ⁵ Koto ekina: Yesuta: mo tekeke hake pu manuma: wepieke you aka: pambao mo wepiki dau dopua hama: nane peekeme. Pailedima: iki pa:ta: alota: Hande hali doma: handa:pe leekeme.

⁶ Mo yeni peao haemeke you haliwekima: make mo tembolo da handeteke haemeke haliwekima: make Yesu handaata: anekema: wi la alualu pitolo alota: A:ka:tei wape piki tina: tamendiao homena: lie. A:ka:tei wapepiki tina: tamendiao homena: lie lemekeme. Pailedima: iki pa:ta: alota: Kota: ika: kone ipiki mea pua a:ka:tei wapepiki tina: tamendiao lipe laa Ima:ta: ipika: ketete ma:nda: pa:la: ekita: na handa: ua:me leekeme. ⁷ Mo Diu haliwekima: ipika: pi hombo peaaso alota: Nika: pi uluma:eki ma:nda: ula:me. Koto poloma: ekina: dupiki hali homaapeke ya:la:me. Ipikana:ma: Koda:na: Eiyeye halome leeke handa loma:me lemekeme.

⁸ Pailedima: koto lemekeme pi opuaata: paala:ma: wotu homaata: ⁹ mo da tieke pa:ta: paa honda: pamba pua Yesu pa:ta: alota: Neketa: hanema: a:pa pipe leekepate pa ipika: pi Yesuma: na yoka: mea haleekeme. ¹⁰ Koto ekina: Pailedima: ipiki pa:ta: alota: I pa:ta: pi ma:nda: na lelipiki laa neke da paa tapaowa:ka:na: make a:ka:tei wapepiki tina: neke tamendiao lina: loa:ka:na: make Ima: ana:na: pea:peke ya:la:pate nakana:ma: koto ekita: hone na witele leekeme. ¹¹ Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Nakana:ma: I pa:ta: pea:peke ekita: oli manda hala: Koda:ma: neke pa:ta: na kia:ka:na: yoluta: I pa:ta: hau ma:nda: pea:peke na yolo pime. Koto ekina: neke pa:ta: I hatuku mea epea: hali ipikita: ketete tieke pa:la:me. ¹² Pailedima: koto pi opuaata: Yesu paa tapaalo pieke pota: weiyu taapeekepate mo Diu wanda:halima: anekema: wi la alualu pea alota: Nakana:ma: do hali paa tapaeka:na:ta: neketa:

Sisana: yankeke na halipikie laata: Hali epima: ipika: kone kini hali haluekema: taapea:ka:na:ta: kota: koto halita: Sisana: a:nda: tunkiliki hali halieke lemekeme.

¹³ Pailedima: koto lemekeeki opuaata: Yesu hatuku hama peekeme. Kutupa pi yokaalu puluekema: pitu hayeke seana: pitiekeme. Koto sea wieke alena: bikita: Toopi Yameekeekie. Koto bikita: mo Hibulu pima: Ka:ba:ta lemekeme.

¹⁴ Kutu pimiki ekita: hande Lombei Pupa Yapeeke ekina: ne pambuluekema: nate you tikekena: haena: pimikime. Pailedima: mo Diu wanda:hali pa:ta: alota: Ika: kini hali kotoma: handa:pe leekeme.

¹⁵ Mo wanda:halima: anekema: wi la alu alu pitolo alota: Li li laa a:ka:tei wapepiki tina: tamendiao lima lemekeme. Pailedima: iki pa:ta: alota: Ika: kini halita: a:ka:tei wapepiki tina: tamendiao Ima: lionope leekeme. Mo yeni peao haemeke you haliwekima: ipika: pi hombo peaaso alota: Nika: kini halita: ma:nda: dia:me. Sisa homekee lemekeme. ¹⁶ Koto lemeke handaa Pailedima: a:ka:tei wape piki tina: Yesu tamendiao lina:yeke mo haliweki pa:ta: Yesu haleekeme.

Yesuta: a:ka:tei wapepiki tina: ta mea endiao homeekeeki

(Ma:tiu 27:32-44, Maka 15:21-32, Luku 23:26-43)

Koto ekina: Yesu minimikime. ¹⁷ Kutupa Yesuma: ipika: a:ka:tei wapepiki ti mea tia pua mo daoni hama: nane hayeke alena: opolo peekeme. Mo kenke bikita: Hali you holikima: handeke alena: lo haemekeme. Hibulu pi laata: Kolokoda lemekeme. ¹⁸ Koto alena: mo a:ka:tei

wapepiki tina: Yesu tamendiao lia a:meiyao nokepemekeme. Hali yaapo make nepoko nane yaapona: ma:nda: mandane endiao ma:nda: mandane endiao Yesu tukiki pa:ta: endiaota: limikime.

¹⁹ Pailedima: pi siki wape pea mo a:ka:tei wapepiki tina: talaena: leekeme. Koto wape pieke ekita: dupae. Na:sa:tete Hali Yesuta: Diu wanda:halina: Kini halie laa wape piekeme.

²⁰ Mo a:ka:tei wapepiki tina: Yesu tamendiaemeke alena: daoni teke pa:ta: yolo hata: Diu wanda:hali wopuma: mo wape pieke ekita: handemekeme. Mo wape pieke pita: Hibulu pi make Loma: pi make Kitiki pi make wape piekeme. ²¹ Mo yeni peao haemeke Diu you haliwekima: Pailedi pa:ta: alota: Diu wanda:halina: Kini halie wape na piki Do halima: alota: Ita: Diu wanda:halina: Kini halie leekeme laa wape pea:peke aleo lemekeme.

²² Pailedima: ika: pi hombo peaaso alota: Ima: wape polo ekita: amba: wape pua:me leekeme.

²³ Mo ami haliwekima: mo a:ka:tei wapepiki tina: Yesu lu endiaota: ipika: dau manuta: mea iki tonkopu hali hata: telipea mimikime. Ipika: dau hokulupeke lopiaeyekeeki make mimikipate koto dauta: na tunaakeeki kone homeke kone tumbula lopiaeyekeeki yeeke handaa ²⁴ mo haliwekima: ika: ika: kone alota: Na sinkipiki pa mo mina:la: hali handomana: laki pumana:e lemekeme. Hande Baibolo bukana: wape pa:la:eki yaaluekema: pimikime. Wape pa:la: ekita: dupa Yaka dau manuta: ika: telipa meaata: yaka hokulupeke dau muluekema: laki pimikime laa wape pa:la:me.

Kota: mo a:ndeli miniki haliwekima: kutu pimikime.

²⁵ Mo Yesu ipika: a:ka:tei wapepiki ti teke pa:ta:ta: ipika: inkiki make inkikina: hakepiki make Keliopasina: wanda: Meti kutupa mo Ma:kadala wanda: Meti make paeyao koto pambo haemekeme. ²⁶ Yesuma:ta: ipika: inkiki make ipika: hande pukima: homeeke disaipolo hali make ipiki teke pa:ta: haepekeeki handaata: ipika: inkiki pa:ta: alota: Wanda:o. Naka: weki koto handa:e laata: ²⁷ mo disaipolo hali pa:ta: make alota: Naka: ama: koto handa:e laa leekeme. Koto dina:ta: mo disaipolo halima: Meti ipika: da pa:ta: hatuku pua handeteke hao hayekeme.

Yesu ota: homeekeeki

(Ma:tiu 27:45-56, Maka 15:33-41, Luku 23:44-49)

²⁸ Yesuma:ta: Ima: pea:peke ekita: amba: pu paeyaalome hone wiaata: mo Baibolo bukana: wape pa:la:eki yaaluekema: ipikana:ma: alota: I ikali na:na: pa:la:me leekeme. ²⁹ Koto pa:ta:ta: mo pinika ikali tumba pitieke ikali kanake homeke wiekeme. Koto ekina: ikana:ma: wa:la:mbima: handeke ale ma:nda: mea mo pinika ikali pa:ta: tenke lao ti hotina: hapu lao mea a:meiyao Yesuna: hambiliki pa:ta: hapulaemekeme. ³⁰ Yesuma: mo pinika ikali naa alota: Ameta: paela:me leekeme. Koto laa ipikita: you toka:la:niao homeekeme.

Yesuna: pa:ta:likina: awo liekeeki

³¹ Koto pimiki ekita: hande Lombei Pupa Yapeeke nate teke pa:ta: yeeke handaata: mo Diu haliwekima:ta: Beliata: hande Hoto Pila: Nate ota: tieke konee hone witolo hata: mo hali tokomanu a:ka:tei wapepiki tina: na endi pelia haena: hone

wimikime. Koto ekina: ikana:ma: Pailedi pa:ta: pua mo hali tepona: ankemanu tonda:pa: lia ika: tokomanu honda: mina:yeke honke lemekeme. ³² Koto ekina: mo ami haliwekima: pua mo Yesu ameḷe mandakena: limiki hali yaapona: ankemanu tonda:pa: limikime. ³³ Kutupa Yesu pa:ta: pemekepate ipikita: amba: homa toko wiekeeki handaata: ipika: anke yaapo na tonda:pa: limikime. ³⁴ Kutu pimikipate mo ami hali homekema: ipika: doloma: Yesuna: pa:ta:liki pa:ta: awa:liaeyekeme. Kutu pieke handaa kutaa kone we tonka:na: ikali tonka:na: a:pa lopeekeme. ³⁵ Kutu pia:eki handea: halima:ta: ikana:ma: pi opua miniki hamina:yeke kone koto amba: lea:me. Kutupa ipikana:ma: lea: pita: ota:eki alome laa ipika: kone hone wita:la:me. ³⁶ Koto hau pieke ekima: mo Baibolo bukana: wape pa:la:eki yaeyekeme. Mo wape pa:la: ekita: dupae. Ipika: hoka:ta:ma: homeke ma:nda: na tonda:pa: limikie wape pa:la:me. ³⁷ Kutupa mo Baibolo bukana: wape pa:la:eki ma:nda: dupae. Wanda:halima: mo awemeke hali handilimikie wape pa:la:me.

*Yesu toko toopi ka:ka:na: pa:ta: wiekeeki
(Ma:tiu 27:57-61, Maka 15:42-47, Luku 23:50-56)*

³⁸ Koto hau pimikieki hoki nane mo A:ta:matia da hao epeeke hali Diosepema:ta: Yesu toko mea poluekema: Pailedi pa:ta: pua honke leekeme. Diosepema:ta: Yesuna: pi opu hayekepate mo Diu haliweki pa:ta: paala: hata: puki tooluma: piekeme. Pailelima: a:pa:la:me leeke handaa Diosepema: pua mea peekeme. ³⁹ Amba: titina:

hande timba Yesu handolo peeke hali Nikodimasi make Diosepe yaapo puaata: totopo piki ale yaapo mua make a:lo make mea dakole dakole peaeeyekeeki ma:nda: mendia pepekeme. Mo senisi alena: ka:nda: pieke ekita: 34 kiloe. ⁴⁰ Mo hali yaapoma: Yesu toko honda: meaata: hande totopo piki senisi alemanu mea yankaota: dauma: ambula:niaepeke ekita: mo Diu wanda:halima: hali hoiluekema: toko wamo pu haemeke tupa: pipikime. ⁴¹ Mo Yesu a:ka:tei wapepiki tina: limiki alena: koto pa:ta: e pokemekeme. Koto e tukiki pa:ta:ta: hali hoiya:peke ale panake wepia wiekeeki wiekeme. Amba:ta: hali toko ma:nda: koto pa:ta: na wimikime. ⁴² Koto pa:ta: Yesu toko mea pua wipiki ekita: pa mo hali hoiya:peke lapa: teke pa:ta: yeke make mo Hoto Pila: Nate belia epolo pa:la: ekina: pea:peke ekimanu wamo puluekema: nate yeke make pipikime.

20

Yesu paa tiaeyekeeki

(Ma:tiu 28:1-8, Maka 16:1-8, Luku 24:1-12)

¹ Da kelepuluekema: yu paa pitolo haena: Sande kone Ma:kadala wanda: Metita: hande hali hoimiki pa:ta: puaata: hande naku kake a:mbaniao wimiki toopita: paa londolo wiekeeki handeekeme. ² Kutupa handa anke hao pua Saimono Pida pa:ta: make hande Yesuma: pukima: homeeke disaipolo hali ma:nda: pa:ta: make ipiliki yaapo pa:ta: ipikana:ma: pua alota: Mo hande naku pa:ta: Tekehali toko yoka wilimieki make na handoloma:ma: hando pa:ta: wia pelemepe leekeme.

³ Koto ekina: Pidata: hande disaipolo hali yaapota: mina:pa:lao mo hali hoimiki pa:ta: pepekeke. ⁴ Anke homeke halupa pepekepate hande disaipolo halita: Pida wetepeao ipiki amba:la mo hali hoimiki pa:ta: opolo peekeme. ⁵ Kutupa ipikita: pua panda:puniaio hande hali tonkao hoimiki daumanu wiekeeki handeekepate na honda: pambolo peekeme. ⁶ Saimono Pidata: wetepena: opolo a:pa kutaa kone lombei pua mo naku pa:ta: honda: pamba peekeme. Ipikana:ma:ta: hande hali tonkao hoimiki daumanu make ⁷ Yesuna: you tonkaemeke dau make handeekeme. Koto dauta: hande hali tonkao hoimiki daumanu apa:tao na wiki pa tonkaake tonka:na: pa ipika: ta:ta: ma:nda: pa:ta: wiekeme. ⁸ Pidama: kutu pitolo haena:ta: hande hali hoimiki pa:ta: titina: amba:la peeke disaipolo hali make wetepena: honda: pamba pua mo piekeeki handaata: ota: hone tulaeyekeme. ⁹ Koto pita:ta: mo hali yaapoma:ta: mo Baibolo buka pa:ta: Yesuta: homaa paa tiaalo pa:la:eki wape pieke ekita: hone ai na wipikime. ¹⁰ Kutupata: mo disaipolo hali yaapota: paa la:ka:la da nane pepekeke.

*Yesuma: Meti Ma:kadala pa:ta: pua hayekeeki
(Ma:tiu 28:9-10, Maka 16:9-11)*

¹¹ Metima:ta: hande hali hoimiki pa:ta: hama: nane e lo hayekeme. E alo alo hata: ipikana:ma: panda:puniaio mo hali hoimiki pa:ta: wako puniaeyekepate ¹² koto pa:ta: enisolo yaapo handeekeme. Mo hali yaapota: hakepiki dau pamba alu pea Yesu toko amba: wimiki alena:

ma:nda:ta: you nane pitu ma:nda:ta: anke nane pitu pea pitipikime. ¹³ Ipilikana:ma: Meti pa:ta: alota: Wanda:o. Ekipeke e alepe lepekeme. Ipikana:ma: ipiliki pa:ta: alota: Ikana:ma: yaka Tekehali mea pua wilimi pa:ta: make I na handolome leekeme. ¹⁴ Kotoeki laa la:ka:la koto pa:ta: Yesu hayekeeki handeekepate kone Yesue hone na wiekeme. ¹⁵ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Wanda:o. Ekipeke e alepe. Epi weitolo alepe leekeme. Mo wanda:na: hone wieke ekita: mo e handeteke hayeke hali patema: ipiki pa:ta: alota: Aneke halio. Nakana:ma: ipiki mea pua wika:na:ta: kota: koto wili alena: I pa:ta: la kie. Kutu pika:na:ta: Ima: mulu polueke leekeme.

¹⁶ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Metio leekeme. Mo wanda:ma: ipiki pa:ta: la:ka:la mina hata: Hibulu pi la alota: Labonaie leekeme. Koto leeke ekita: Wala:la: Halio laa leekeme. ¹⁷ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: I na mina:pe. Yaka Apa: pa:ta: ai na la:ka:la a:meilo ekina: loa:me. Yaka kametiti pa:ta: yaka pi lawaalo pua:peke. Yaka Apa: ika: Apa: make yaka Koda: ika: Koda: make ipiki pa:ta: paa la:ka:la a:meinolome lapeke leekeme. ¹⁸ Koto ekina: Meti Ma:kadala wanda: mo disaipolo haliweki pa:ta: opolo pua Tekehali handeekeeki make Tekehalima: ipiki pa:ta: leeke pimanu make la haleekeme.

Yesuta: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: pua hayekeeki

(Ma:tiu 28:16-20, Maka 16:14-18, Luku 24:36-49)

¹⁹ Koto Sande timbaata: mo hande disaipolo ameḷe pomu haemeke haliwekima: mo Diu haliweki pa:ta: paala:ma: homolo hata: da pota:manu poka loka: hao da tukiki pa:ta:

momba:la pitimikipate Yesuma: iki tukiki pa:ta: a:pa hata: alota: Ika: puki lopa:niaape leekeme. ²⁰ Koto laata: ipika: kiki yaapo make ipika: pa:ta:liki iki pa:ta: waleekeme. Koto ekina: mo disaipolo haliwekima: Yesu handa:ta: ta:na: tieke homemekeme. ²¹ Kutupa Yesuma: iki pa:ta: paa alota: Ika: puki lopa:niao hape laa Hande Apa:ma: I epono tapaala: tupa: iki make pomina: koto tupa: tapaasome leekeme. ²² Kotoeki laata: iki pa:ta: pomo puaaso alota: Mo hande Holi Sipitidi iki pa:ta: kitoloma: mipe leekeme. ²³ Ikana:ma: mandane wanda:halina: hoke hau peleme ekimanu Koda:ma: pa paeyaala:me lemeka:na:ta: kota: ota: pa paeyaalieke. Kutupa make mandane wanda:halina: hoke hau peleme ekimanu Koda:ma: pa na paeyaala:me laa lemeka:na:ta: kota: na paeyaake paa wilieke la leekeme.

Yesu Tomasi yaapo

²⁴ Mo Yesu epeeke natena: hande disaipolo hali homeke iki ameḷe na pitiekeme. Ipikita: Tomasi kone ipika: biki ma:nda: Manda:e. ²⁵ Koto ekina: mo hande disaipolo haliwekima: ipiki pa:ta: alota: Nikana:ma: mo Tekehali handoma:me lemekepate ipikana:ma: alota: Ima: make ipika: kikina: ikokoma: aweekeeki handaa yaka kiki maleke puaota: kutupa ipika: pa:ta:likina: aweekeeki pa:ta: make yaka kiki puaota: ota:e lolo polopate Ima: na handeke hata:ta: ika: aleme pita: na opulueke leekeme.

²⁶ Kutupa pula homeke paeyeketa: hande disaipolo haliweki Tomasi ameḷe mo da tukiki pa:ta: pa momba:la haemekeme. Mo pota:manu loka:

hao haemekepate Yesu a:paata: iki tukiki pa:ta: a:pa hata: alota: Ika: puki lopao pita:pe laata: ²⁷ Mo Tomasi pa:ta: alota: Naka: kiki malekema: yaka kiki yaapo pa:ta: a:pa puae. Kutupa naka: kikima: ya pa:ta:liki pa:ta: make a:pa puae. Koto ekina: naka: pi na opitele hau paa na piki ota: opua:peke leekeme. ²⁸ Tomasima: alota: Neketa: yaka Tekehali make yaka Koda: make haleme leekeme. ²⁹ Yesuma: ipiki pa:ta: alota: I handele ekima: pi opitele laa I na handeke hata: kone pi mineleme wanda:halima: ta:na:ma: homa halimikie leekeme.

Do buka wape pa:la: ekina: pi teke

³⁰ Yesuma: ipika: disaipolo haliweki ameḷe hata: mandane wele pita:la: ekimanu wotu piekepate do bukana: wape na pa:la:me. ³¹ Kutu pa:la:pate ikana:ma: Yesuta: mo Ketiso make Koda: ipika: Eiyeye make hala:me laa ipiki pa:ta: hone tulao hata: ipika: bikina: da:ta:la:eki muemena:yeke do ekimanu do bukana: wape pea ula:me.

21

Yesuta: ipika: disaipolo hali watake hata: pa:ta: pua hayekeeki

¹ Wetepena:ta: Yesuma: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: ipiki peneme yao paa waleekeme. Mo tunkula: pa pitieke ikali Taibitiasi pa:ta: pua hata: dupa piekeme. ² Saimono Pida make hande Manda:e lemeke hali Tomasi make hande Ka:lili nane Keina da hao epeeke hali Nada:niele make Sepedi ipika: eiyeye yaapo make Yesuna: disaipolo hali yaapo ma:nda: make paeyao mandake

pa:ta: momba:la haemekeme. ³ Saimono Pidama: mo hande mandane haliweki pa:ta: alota: Ta:peli mulu pulume leeke handaa mo haliwekima: ipiki pa:ta: alota: Niki make neke ameḷe mandakena: pomana:e lemekeme. Koto la pua kawasona: pita pemekepate koto timbaata: ta:peli homeke a:nda: na mimikime.

⁴ Nate panake opolo haena: Yesuta: mo ikali tea:na: a:pa hayekepate mo disaipolo haliwekima:ta: Yesue hone na wimikime.

⁵ Ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Weki tonuo. Ta:peli ma:nda: mimipe leekeme. Ikana:ma: ipika: pi hombo peaaso alota: Dia:me lemekeme.

⁶ Ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Kawasona: popeke nane tenkinu mea lopaemeka:na:ta: ta:pelimanu milimikie leekeme. Koto leeke handaa mo haliwekima: tenkinu mea lopaemekepate ta:pelimanu wotu mendieke handaa mo tenkinu paa yola: mia:peke na yeekeme.

⁷ Hande Yesuma: pukima: homeeke disaipolo hali homekema: Pida pa:ta: alota: Dota: Tekehalie leekeme. Saimono Pidama: Dota: Tekehalie leekkee opuata: amba: ipika: dau hola wieke handaa ipika: manda tonkaeyekeeki paa mea tonkao ikali pa:ta: ponkaeyekeme. ⁸ Mo hande mandane disaipolo haliwekima:ta: kawasona: ipulu hata: mo tenkinu ta:peli manuma: tumba wina: yolo tia ikali tea: nane opolo epemekeme. Mo haliwekita: ikali tea: nane opolo ipuluekema: makata: 100 midamanu kone epemekeme. ⁹ Kenkena: opolo a:pata: ti to hayeke alena: ta:peli palaowa yaapo to hayekeeki handemekeme. ¹⁰ Yesuma: iki pa:ta: alota: Ika: ame do mimi ta:peli mandaneeki mea

ipupe leekeme.

¹¹ Saimono Pidama: kawasona: pua mo tenkinu kenkena: yola: mea epeekeme. Mo nu mendia tumbulu baeyeke ta:peli manuta: paeyao 153 mendiekeme. Ta:peli wopu mendiekepate kone mo tenkinuta: na titipila:niaeyekeme. ¹² Yesuma: iki pa:ta: alota: Ne nolo ipupe leekkepate mo disaipolo haliweki paeyaoma: ipikita: Tekehalie hone wimiki handaa hali ma:nda:ma: Neketa: epika:ta:pe laa lota: na piekeme. ¹³ Koto ekina: Yesuma: palaowa mulu pua iki pa:ta: hale hale pea ta:peli make koto tupa: kone haleekeme.

¹⁴ Do hau pieke ekita: Yesuma: homa paa tiao hata: ipika: disaipolo haliweki pa:ta: hoto tepo peao ipiki peneme yao waleekeekie.

Yesu Pida yaapo

¹⁵ Ne no paeyeketa: Yesuma: Saimono Pida pa:ta: alota: Dionina: eeyeke Saimonoo. I pa:ta: pukima: homolo hata: do haliweki ankulalipikipe leekeme. Pidama: ipika: pi hombo peaaso alota: Aowe Tekehalio. Ima: neke hone pa:la: ekita: handeleme leekeme. Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Kota: ya sipisipi ma:na: ikikisunu nakana:ma: punao hapeke leekeme. ¹⁶ Hoto yaapo peao Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Dionina: eeyeke Saimonoo. I pa:ta: pukima: homelepe leeke handaa Pidama: ipika: pi hombo peaaso alota: Aowe Tekehalio. Ima: neke pa:ta: hone pa:la: ekita: nakana:ma: handeleme leekeme. Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Kota: ya sipisipi ma:na:manu nakana:ma: punao hapeke leekeme. ¹⁷ Hoto tepo peao Yesuma: ipiki pa:ta:

alota: Dionina: eiyeke Saimonoo. Nakana:ma: I pa:ta: hone pa:la:pe leekeme.

Pidama:ta: Yesuma: Nakana:ma: I pa:ta: hone pa:la:pe pi ipiki pa:ta: hoto tepo peao lota: pieke ekina:ta: ka:nda:ma: homolo hata: ipiki pa:ta: alota: Tekehalio. Ala:ta: ala:ta: paeyao nakana:ma: handeleme. Ima: neke pa:ta: hone pa:la: ekita: nakana:ma: handeleme leekeme. Yesuma: ipiki pa:ta: alota: Ya sipisipi ma:na: manuta: nakana:ma: punao hapeke. ¹⁸ Ima: neke pa:ta: ota: pi alome. Neke wekihali hae dina:ta: nakana:ma: ba:ta:ido hako yama naka: hone pia: nane pomu hayekeme. Kutupu hayekepate wetepena:ta: neke koke yolo pa:la: dina: naka: kiki yaapo tindipa moneaalo pelepate hali ma:nda:ma: naka: kiki mea tonkao naka: hone na pa:la: nane kone neke hatuku pelieke leekeme. ¹⁹ Yesuma: do leeke ekima: Pidama: Koda:na: biki mea a:meiyaluekema: ipika: homolo pieke ekina: la hololo leekeme. Yesuma: kotoeki laa Pida pa:ta: alota: I telia: mea epoe leekeme.

Yesu make mo hande disaipolo hali ma:nda: make

²⁰ Pidama: la:ka:la:moneao Yesuma: pukima: homeeke halita: ipika: hoki nane epeekeeki handeekeme. Mo halita: hande ne nalo pita: Yesu teke pa:ta: panda:puniaio lota: pitolo alota: Tekehalio. Neke a:nda: lombolo pa:la: hali epipe leeke halie.

²¹ Pidama: koto hali handaa Yesu pa:ta: alota: Tekehalio. Do hali pa:ta:ta: eki hau ipiliepe leekeme.

²² Yesuma: ipika: pi hombo peaaso alota: Do halita: pa hatiki puoopu hao I paa eponoyeke ya hone wia loa:ka:na:ta: kota: naka:eki dia:me. Neketa:

I telia: mea epoe leekeme. ²³ Koto leeke ekina: Yesuna: hoki nane telimiki haliwekima: dupiki pi lo haemekeme. Mo hande disaipolo halita: na homilieke laa lo haemekepate Yesuma: mo hande hali na homilieke pi na leke ipikana:ma: alota: Do halita: pa hatiki puoapu hao I paa eponoyeke ya hone wia loa:ka:na:ta: kota: naka:eki dia:me leekeme.

²⁴ Mo hande disaipolo hali doe. Kutupa koto pieke ekimanu pa:ta: laa kutupa make wape pia:me. Ipikana:ma: lea: alemanu paeyaota: nikana:ma: ota: ekie hone witoloma:me.

Paeyaasoeki

²⁵ Yesuma: hau mandane ekimanu wopu piekeme. Hali ma:nda:ma: hande Yesuma: pieke ekimanu paeyao homeke homeke lo wape pia:ka:na:ta: kota: yaka honema:ta: mo wape pia:peke buka manuma:ta: do kenke tumbulu baaso ana: na pilieke hone witolome.

Sembeleke
The New Testament and Genesis in the Sembeleke
Language of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Sembeleke
long Niugini

Copyright © 1991 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Sembeleke

Translation by: Ken Macnaughtan

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-10-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

554aa30a-6453-5c3b-a9c6-7635bc987776